

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Lapin hyvinvointialue

Tulevaisuuskaatsaus Pohjois-Suomen yhteistyöalueen hyvinvointialueiden strategiatyön tueksi

Loppuraportti 14.4.2025

Toimeksianto ja loppuraportin sisältö

Tulevaisuuskatsaus Pohjois-Suomen yhteistyöalueen hyvinvointialueiden strategiatyön tueksi toteutettiin Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueiden toimeksiannosta. Toimeksiannon loppuraportti muodostuu alla esitellyistä neljästä osasta. Toimeksianto toteutettiin aikavälillä 3/2025-4/2025.

- 1. Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueiden tilannekuva ja tulevaisuus, SIVU 4**
  - Pidemmän aikavälin kehitystrendien tunnistaminen mahdollisti tulevaisuuden vaikutusten tarkemman arvioinnin ja loi pohjan tulevalle skenaariotyölle.
- 2. Tulevaisuuden näkymien tarkentaminen hyvinvointialuekohtaisilla haastatteluilla ja työpajoilla, SIVU 59**
  - Seitsemällä haastattelulla (2A) ja kolmella työpajalla (2B) saatiin esiin erilaisia näkemyksiä ilmiöistä ja heikoista signaaleista, jotka tulevat vaikuttamaan hyvinvointialueen toimintaan tulevaisuudessa.
- 3. Hyvinvointialuekohtaiset ja hyvinvointialueita yhdistävät tai erottavat skenaariot tulevaisuudesta, SIVU 110**
  - Skenaariot perustuvat tilannekuvaan ja ennusteisiin, haastatteluihin ja työpajoihin sekä eri asiantuntijoiden tulevaisuusselvityksiin ja alueiden toimittamaan aineistoon.
- 4. Tulevaisuuskatsauksen laadinta ja tuki hyvinvointialueiden strategiatyöhön, SIVU 135**

Toimeksiannon toteuttanut tiimi

Toni Auvinen
Kehitysjohtaja

Toimi projektipäällikkönä ja vastasi tulevaisuuskaatsauksen kokoamisesta, yhteenvedon laatimisesta ja esittelystä alueilla.

Janne Antikainen
Kehitysjohtaja

Toimi varaprojektipäällikkönä ja vastasi työpajoista ja skenaariotyöstä.

Rasmus Aro
Johtava asiantuntija

Vastasi tilastoaineistoihin pohjautuvasta tilannekuvasta ja tulevaisuuden näkymistä.

Emma Kajander
Liiketoimintajohtaja

Vastasi sosiaali- ja terveyspalveluiden erityisosaamisesta sekä asiantuntijahaastatteluista.

Virpi Pitkänen
Johtava asiantuntija

Vastasi sosiaali- ja terveyspalveluiden erityisosaamisesta sekä asiantuntijahaastatteluista.

Tiimin jäsenissä yhdistyi vahva strategia- ja tulevaisuusorientoitunut asiantuntijuus sekä sote-palveluiden substanssi- ja konsultointiosaaminen.

1. Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueiden tilannekuva ja tulevaisuus

Tarkastelun sisältö ja tavoitteet

Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden tulevaisuuskatsauksen tueksi on muodostettu laaja tilastoaineistoihin perustuva tilannekuva Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin nykytilasta ja tulevasta kehityksestä, huomioiden alueelliset ominaispiirteet sekä yhtäläisyydet.

Tilannekuvan tavoitteena on tunnistaa mm. miten hyvinvointialueet ovat kehittyneet mitkä ovat keskeisimmät kehitystrendit alueiden sisällä ja millaisia vaikutuksia nämä trendit sekä kehityssuunnat tuottavat hyvinvointialueiden tulevaisuuden kuviin ja toimintoihin.

Tilastoanalyysi koostuu kolmesta eri osa-alueen tarkastelusta (demografia ja asuminen, elinkeinorakenne ja työssäkäynti sekä sosioekonomia ja hyvinvointi). Tarkastelut perustuvat ensisijaisesti kansallisista tietolähteistä kerättyjen yksittäisten muuttujien tarkasteluun, **tarkastelun tasona on käytetty sekä kuntia että seutuja, kuitenkin huomioiden myös hyvinvointialueen kehityskuvat.**

Yksittäisten muuttujien analyysin pohjalta on muodostettu varsinainen analyysi ja tulkitseva kuvaus eri kehitystrendien vaikutuksesta Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueiden tulevaan toimintaan. Lopputuloksena syntyy yhteenveto alueiden kehitystrendeistä (sekä koko Pohjois-Suomen näkökulmasta että hyvinvointialueittain eriteltynä) ja tulkinta vaikutuksista eri hyvinvointialueiden toimintojen näkökulmasta.

Tilannekuva-analyysin sisältö:

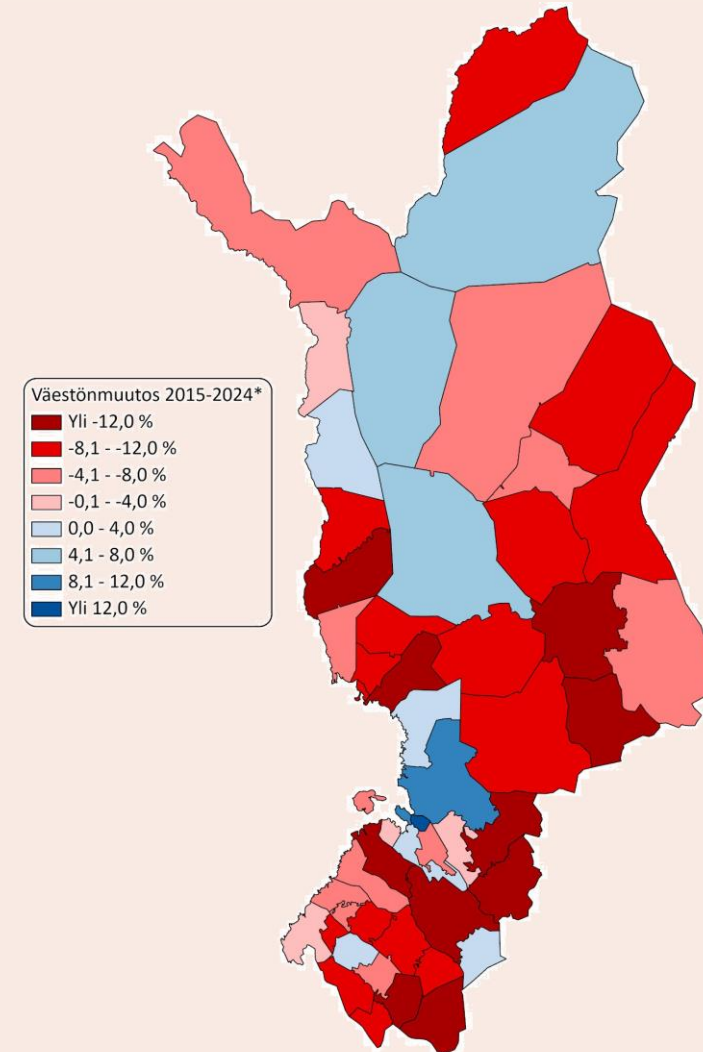
1. Demografia ja asuminen
2. Elinkeinorakenne ja työssäkäynti
3. Sosioekonomia ja hyvinvointi
4. Yhteenveto ja tulevaisuuden tulkinnat

1. Demografia ja asuminen

Toteutunut väestönkehitys

Kartassa on tarkasteltu väestönkehitystä Pohjois-Suomen kunnissa vuosien 2015-2024 aikana.

- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden väkiluku kasvoi yhteensä noin 3 630 henkilöllä eli 0,6 prosentilla vuosien 2015-2024* aikana.** Kasvua tapahtui Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointi-alueella, mutta Lapin hyvinvointialueen väkiluku laski ajanjakson aikana.
- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueilla kasvu keskittyi erityisesti Ouluun ja sen lähettyville sekä Rovaniemelle, Ylivieskaan ja Lapin matkailukuntiin. Muissa alueen kunnissa väestö pääosin supistui.**
  - Seututasolla tarkasteltuna väkiluku kasvoi ainoastaan Oulun seudulla (+8,1 %), Rovaniemen seudulla (+5,2 %) ja Tunturi-Lapin seudulla (+2,8 %) vuosien 2015-2024* aikana.
  - Suhteellisesti tarkasteltuna väkiluku laski eniten Torniolaakson seudulla (-12,6 %), Itä-Lapin seudulla (-11,7 %) ja Haapavesi-Siikalatvan seudulla (-10,3 %).

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: väestörakenne

*Ennakkotieto

Väestön ikärakenne

Taulukossa on tarkasteltu väestön ikärakennetta alueen seuduilla vuonna 2023. Seuraavalla dialla on kuvattu ikäryhmittäistä väestönmuutosta vuosien 2015-2023 aikana.

- **Lasten eli 0–14-vuotiaiden osuus väestöstä** vaihteli Itä-Lapin seudun 8,9 prosentista Ylivieskan seudun 18,8 prosenttiin Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden seuduilla vuonna 2023. **Lasten määrä kasvoi ainoastaan Tunturi-Lapin seudulla vuosien 2015-2023 aikana.**
- **Työikäisten eli 15–64-vuotiaiden osuus väestöstä** vaihteli Torniolaakson seudun 48,0 prosentista Oulun seudun 65,2 prosenttiin Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden seuduilla vuonna 2023. **Työikäisten määrä kasvoi ainoastaan Oulun ja Rovaniemen seudulla vuosien 2015-2023 aikana.**
- **Eläkeikäisten eli yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä** vaihteli Oulun seudun 17,2 prosentista Torniolaakson seudun 41,8 prosenttiin Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden seuduilla vuonna 2023. **Eläkeikäisten määrä kasvoi kaikilla alueen seuduilla vuosien 2015-2023 aikana voimakkaasti,** kasvua selittää etenkin suurten ikäluokkien siirtyminen eläkeikään.

Ikärakenne 2023	Alle 15-vuotiaat	15-24-vuotiaat	25-34-vuotiaat	35-44-vuotiaat	45-54-vuotiaat	55-64-vuotiaat	65-74-vuotiaat	Yli 74-vuotiaat
Oulun seutu	17,7 %	14,8 %	14,6 %	13,5 %	11,7 %	10,7 %	9,4 %	7,7 %
Oulunkaaren seutu	16,9 %	9,2 %	8,2 %	10,2 %	10,2 %	15,4 %	16,4 %	13,6 %
Raahen seutu	17,1 %	10,5 %	8,7 %	11,5 %	11,9 %	12,4 %	15,0 %	12,9 %
Haapavesi-Siikalatvan seutu	17,3 %	9,9 %	8,7 %	11,3 %	10,5 %	13,8 %	15,5 %	12,9 %
Nivala-Haapajärven seutu	18,3 %	10,4 %	9,1 %	10,8 %	9,9 %	13,2 %	14,9 %	13,6 %
Ylivieskan seutu	18,8 %	11,3 %	10,1 %	12,0 %	10,4 %	12,2 %	13,3 %	11,8 %
Koillismaan seutu	14,1 %	8,4 %	8,9 %	10,4 %	10,5 %	16,5 %	17,4 %	13,7 %
Rovaniemen seutu	15,7 %	12,7 %	14,1 %	13,3 %	10,0 %	12,6 %	12,2 %	9,4 %
Kemi-Tornion seutu	14,8 %	9,8 %	9,8 %	11,4 %	11,3 %	14,1 %	15,8 %	13,1 %
Torniolaakson seutu	10,0 %	6,4 %	6,7 %	8,4 %	8,6 %	17,9 %	22,3 %	19,6 %
Itä-Lapin seutu	8,9 %	6,0 %	6,4 %	9,0 %	9,7 %	18,7 %	22,1 %	19,3 %
Tunturi-Lapin seutu	14,5 %	8,1 %	12,1 %	13,4 %	11,3 %	15,1 %	14,7 %	10,7 %
Pohjois-Lapin seutu	12,4 %	7,0 %	11,1 %	12,4 %	11,3 %	16,7 %	16,3 %	12,8 %

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: väestörakenne

Väestönmuutos ikäryhmittäin vuosien 2015-2023 aikana

Väestönmuutos 2015-2023	Alle 15-vuotiaat	15-24-vuotiaat	25-34-vuotiaat	35-44-vuotiaat	45-54-vuotiaat	55-64-vuotiaat	65-74-vuotiaat	Yli 74-vuotiaat
Oulun seutu	-9,2 %	+11,7 %	+8,5 %	+8,7 %	+5,7 %	+4,0 %	+20,9 %	+42,2 %
Oulunkaaren seutu	-16,5 %	-11,9 %	-11,0 %	+5,6 %	-27,7 %	-11,1 %	+19,5 %	+11,1 %
Raahen seutu	-19,2 %	-7,7 %	-20,2 %	-4,1 %	-5,2 %	-23,0 %	+7,8 %	+42,3 %
Haapavesi-Siikalatvan seutu	-17,1 %	-19,4 %	-17,2 %	+7,9 %	-22,6 %	-19,9 %	+16,4 %	+5,7 %
Nivala-Haapajärven seutu	-17,7 %	-16,8 %	-15,6 %	+4,3 %	-22,8 %	-17,3 %	+10,6 %	+16,9 %
Ylivieskan seutu	-12,7 %	-8,8 %	-14,8 %	+14,6 %	-11,9 %	-13,4 %	+16,1 %	+26,7 %
Koillismaan seutu	-15,2 %	-22,7 %	-6,3 %	+8,8 %	-31,8 %	-12,2 %	+25,2 %	+21,1 %
Rovaniemen seutu	-2,8 %	-3,0 %	+6,6 %	+31,2 %	-17,4 %	-7,5 %	+26,8 %	+23,1 %
Kemi-Tornion seutu	-17,9 %	-20,6 %	-15,3 %	-0,3 %	-18,8 %	-19,2 %	+12,8 %	+22,0 %
Torniolaakson seutu	-14,3 %	-35,2 %	-12,7 %	+9,3 %	-41,6 %	-20,8 %	+14,1 %	+3,8 %
Itä-Lapin seutu	-20,4 %	-25,5 %	-8,1 %	+8,2 %	-39,1 %	-20,8 %	+9,5 %	+8,9 %
Tunturi-Lapin seutu	+1,0 %	-10,3 %	+4,5 %	+35,4 %	-17,5 %	-9,2 %	+18,2 %	+15,0 %
Pohjois-Lapin seutu	-8,8 %	-27,7 %	+4,8 %	+29,3 %	-27,6 %	-10,5 %	+12,7 %	+21,2 %

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: väestörakenne

Väestönkehitys osatekijöittäin

Kuviossa on tarkasteltu väestönkehityksen osatekijöitä Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan seuduilla vuosien 2014-2023 aikana. Väestönkehityksen osatekijät muodostavat väestönmuutoksen.

- **Luonnollinen väestönlisäys (syntyneet – kuolleet)** vähensi väestöä noin 1 790 henkilöllä Pohjois-Suomen hyvinvointialueilla vuosien 2015-2024* aikana. **Luonnollinen väestönlisäys on heikentynyt merkittävästi syntyvyyden voimakkaan laskun myötä vuosien 2015-2023 aikana.** Seututasolla tarkasteltuna luonnollinen väestönlisäys oli positiivista ainoastaan Oulun, Ylivieskan ja Rovaniemen seudulla.
- **Kuntien välinen nettomuutto (tulomuutto – lähtömuutto)** vähensi väestöä 13 750 henkilöllä Pohjois-Suomen hyvinvointialueilla ajanjakson aikana. **Muuttotappiot kohdistuvat etenkin Uudellemaalle ja Pirkanmaalle.** Alueen seuduista muuttovoittoa saivat Oulun, Rovaniemen, Tunturi-Lapin ja Pohjois-Lapin seutu; muut seudut kärsivät muuttotappioita etenkin Oulun seudulle.
- **Nettomaahanmuutto (maahanmuutto – maastamuutto)** kasvatti alueen väestöä noin 19 810 henkilöllä vuosien 2015-2023 aikana. **Maahanmuutosta saadut muuttovoitot ovat kasvaneet etenkin viime vuosien aikana johtuen ukrainalaisten kotikunta-valinnoista sekä työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton kasvun myötä.** Kaikki alueen seudut saivat muuttovoittoa ulkomailta, joskin Oulun seudun muuttovoitot olivat määrällisesti huomattavasti muita seutuja suurempia.

Väestönkehityksen osatekijät 2015-2024*	Luonnollinen väestönlisäys	Kuntien välinen nettomuutto	Nettomaahanmuutto
Oulun seutu	+10 116	+4 293	+8 762
Oulunkaaren seutu	-1 251	-1 858	+734
Raahen seutu	-521	-3 570	+1 213
Haapavesi-Siikalatvan seutu	-583	-1 459	+449
Nivala-Haapajärven seutu	-834	-2 619	+367
Ylivieskan seutu	+105	-2 648	+843
Koillismaan seutu	-1 112	-1 183	+741
Rovaniemen seutu	+52	+943	+2 703
Kemi-Tornion seutu	-2 529	-5 349	+2 271
Torniolaakson seutu	-1 090	-277	+262
Itä-Lapin seutu	-2 445	-649	+705
Tunturi-Lapin seutu	-675	+484	+317
Pohjois-Lapin seutu	-1 022	+140	+439

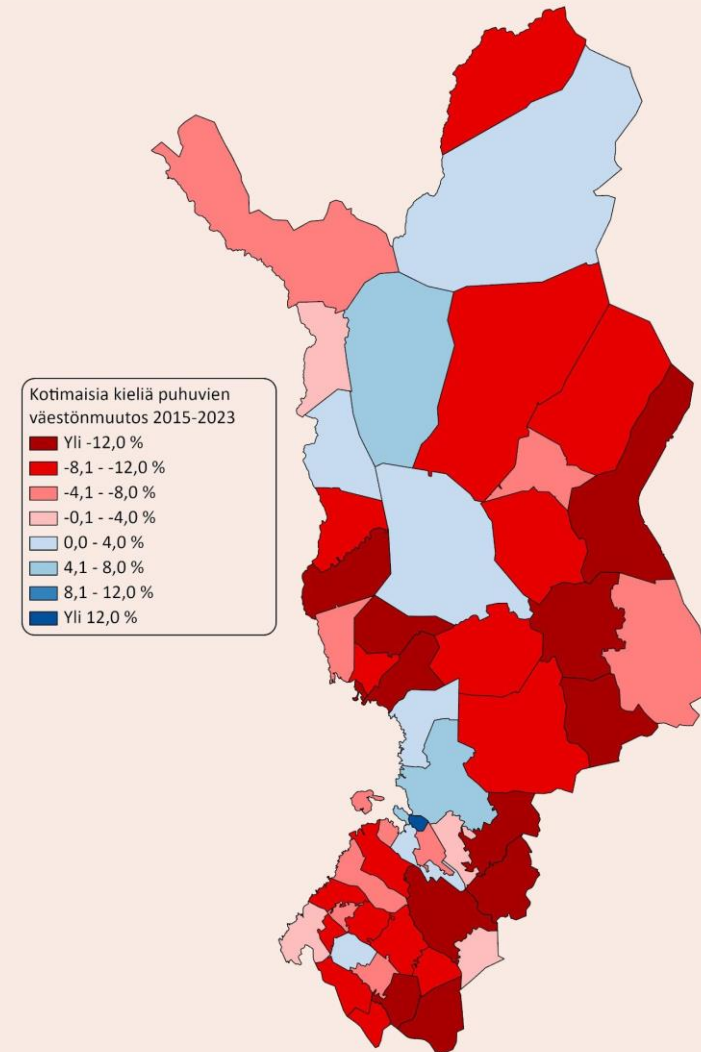
Lähde: Tilastokeskus, StatFin: muuttoliike

*Ennakkotieto

Kieliryhmittäinen väestönmuutos: kotimaiset kieliryhmät

Kartassa on tarkasteltu väestönmuutosta kotimaisissa kieliryhmissä vuosien 2015-2023 aikana. Henkilö kuuluu kotimaisiin kieliryhmiin, jos hänen käyttökielensä on suomi, ruotsi tai jokin saamenkielistä.

- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden kotimaisia kieliä puhuvien määrä laski yhteensä noin 7 630 henkilöllä eli 1,3 prosentilla vuosien 2015-2023 aikana.** Heikkoa kehitystä selittävät sekä muuttotappiot maan sisällä että laskenut syntyvyys.
  - Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella supistuminen oli erittäin maltillista, mutta Lapin hyvinvointialueella hieman voimakkaampaa.
- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueilla kotimaisia kieliä puhuvien määrät kasvoivat pääosin Oulussa ja sen lähetyvillä olevissa kunnissa sekä Rovaniemellä, Ylivieskassa ja Lapin matkailukunnissa.**
- Seututasolla tarkasteltuna kotimaisia kieliä puhuvien määrä kasvoi Oulun seudulla (+5,1 %), Rovaniemen seudulla (+2,7 %) ja Tunturi-Lapin seudulla (+1,7 %) vuosien 2015-2023 aikana.
- Suhteellisesti tarkasteltuna laskua tapahtui eniten Torniolaakson seudulla (-13,3 %), Itä-Lapin seudulla (-12,7 %) ja Haapavesi-Siikalatvan seudulla (-11,5 %). Kehitys oli kuitenkin heikkoa suurimmalla osalla hyvinvointialueiden seutuja.

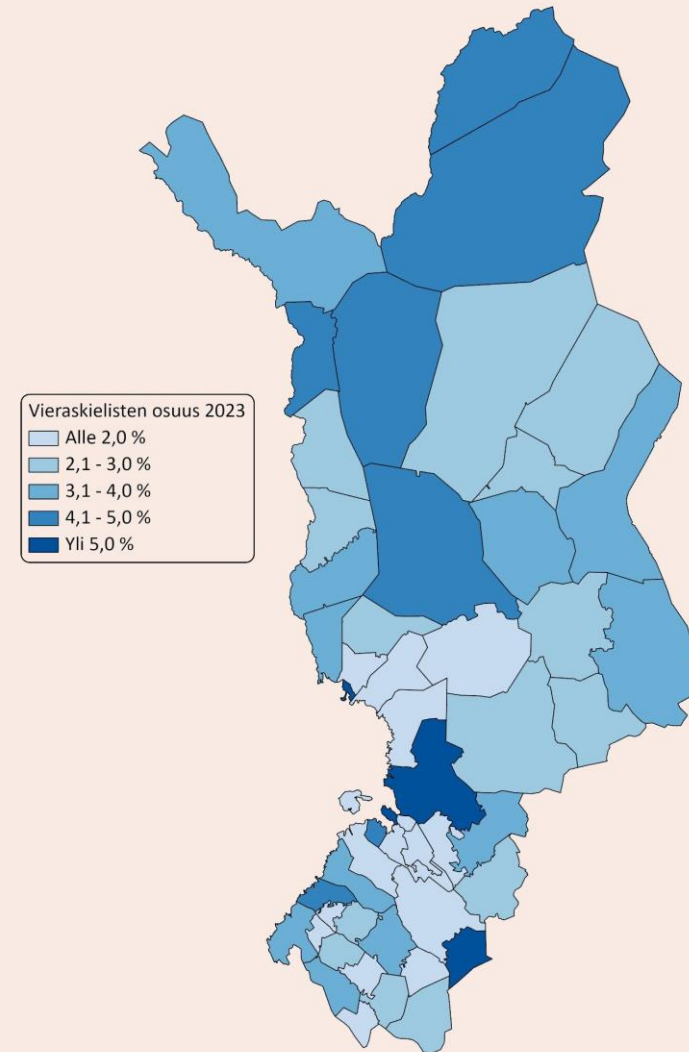

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: väestörakenne

Vieraskielisten osuus väestöstä

Kartassa on tarkasteltu vieraskielisten osuutta kunnittaisesta väestöstä vuonna 2023. Henkilö on vieraskielinen, jos hänen käyttökielensä on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai jokin saamenkielistä.

- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden vieraskielisten osuus koko väestöstä oli 4,2 prosenttia vuonna 2023.** Osuus on selvästi maan keskitasoa (n. 9 %) matalampi.
  - Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella vieraskielisen väestön osuus oli 4,3 prosenttia koko väestöstä ja Lapin hyvinvointialueella 4,0 prosenttia koko väestöstä.
- **Vieraskielisten osuudet olivat korkeimmat Kemissä, Oulussa, Pyhännällä ja Pyhäjoella sekä Rovaniemellä ja Lapin matkailukunnissa.** Määrällisesti etenkin Oulun osuus alueen vieraskielisistä on huomattava. Vieraskielisten osuus Oulun väestöstä on kuitenkin suhteellisen matala muihin suuriin kaupunkeihin verrattuna.
- Seututasolla tarkasteltuna vieraskielisten osuudet olivat korkeimmat Oulun seudulla (5,1 %), Rovaniemen seudulla (4,5 %) ja Tunturi-Lapin seudulla (3,9 %) vuonna 2023. Alhaisimmat osuudet olivat Nivala-Haapajärven seudulla (1,7 %), Oulunkaaren seudulla (2,0 %) ja Ylivieskan seudulla (2,7 %).

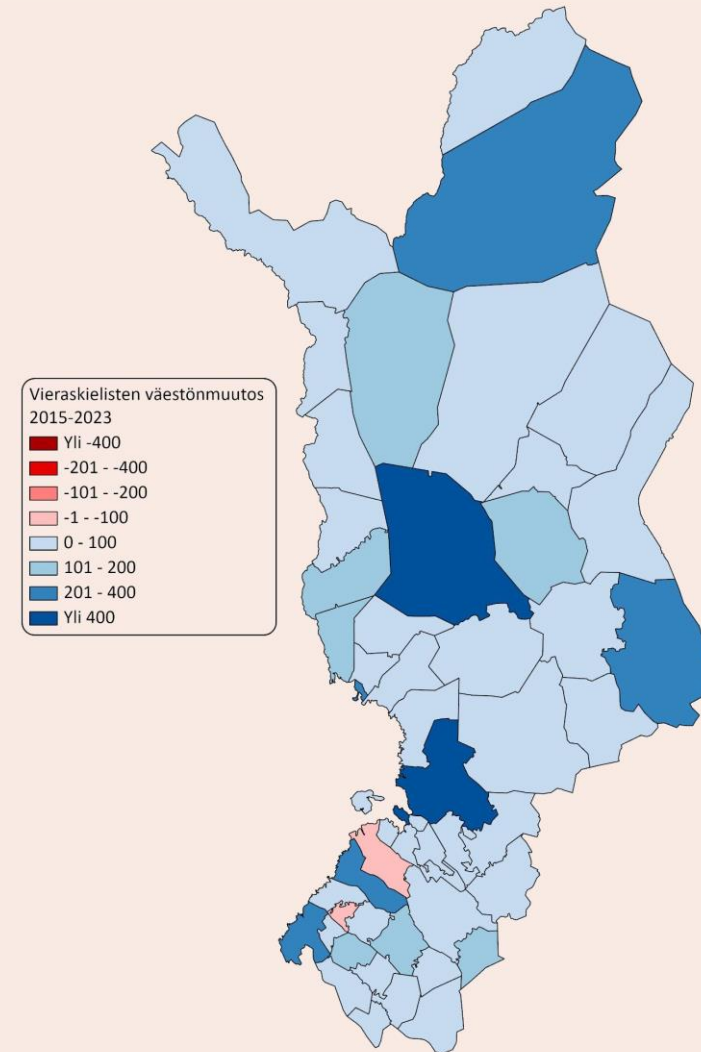

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: väestörakenne

Kieliryhmittäinen väestönmuutos: vieraskielisten muutos

Kartassa on tarkasteltu väestönmuutosta vieraskielisten ryhmässä vuosien 2015-2023 aikana. Henkilö on vieraskielinen, jos hänen käyttökielensä on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai jokin saamenkielistä.

- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden vieraskielisten määrä kasvoi yhteensä noin 11 080 henkilöllä eli 79,7 prosentilla vuosien 2015-2023 aikana.** Kasvua selittää etenkin maahanmuutto, mutta myös vieraskielisten nuori ikärakenne, joka korostaa syntyneiden määriä ja jonka seurauksena kuolleiden määrä on ryhmässä matala.
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella vieraskielisten määrät kasvoivat noin 8 350 henkilöllä ja Lapin hyvinvointialueella 2 730 henkilöllä vuosien 2015-2023 aikana.
- **Vieraskielisten määrät kasvoivat kaikissa muissa kunnissa paitsi Merijärvellä ja Siikajoella.** Kasvu keskittyi etenkin Ouluun ja Rovaniemelle, mutta kasvu oli merkittävää myös Inarissa, Kalajoella, Kemissä, Kuusamossa ja Raahessa.
- Seututasolla tarkasteltuna vieraskielisten määrät kasvoivat määrällisesti eniten Oulun seudulla (+6 274 henkilöä), Rovaniemen seudulla (+1 273 henkilöä) ja Ylivieskan seudulla (+579 henkilöä).

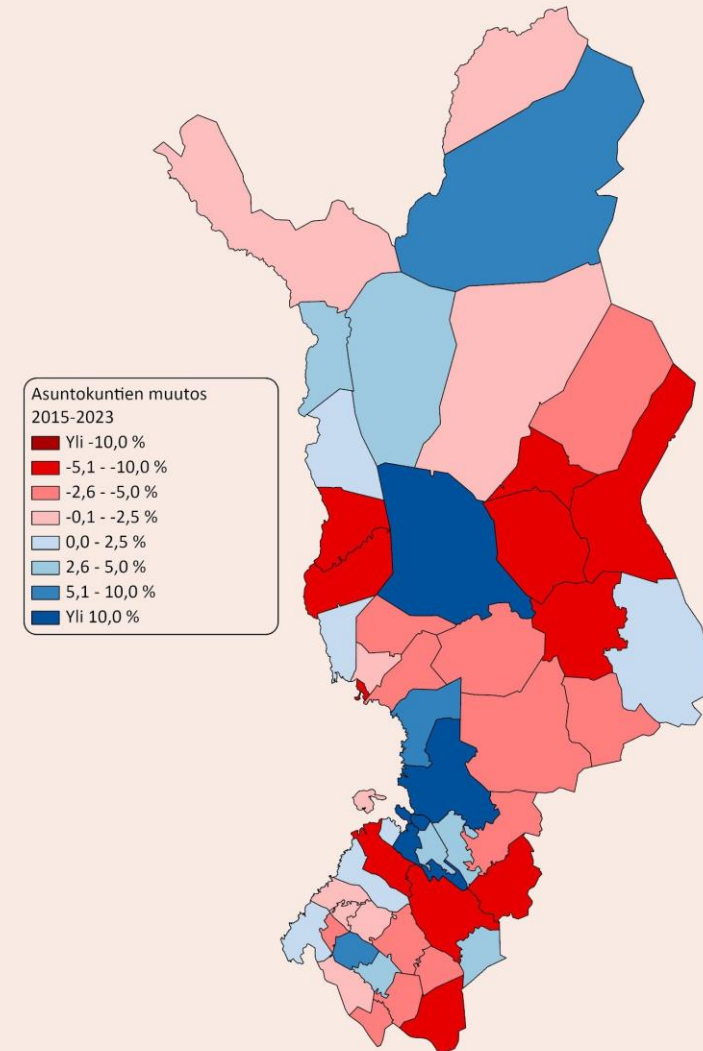

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: väestörakenne

Asuntokuntien kehitys

Kartassa on tarkasteltu asuntokuntien määrän muutosta vuosien 2015-2023 aikana Pohjois-Suomen kunnissa.

- Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden asuntokuntien määrä kasvoi yhteensä noin 19 360 kappaleella eli 7,1 prosentilla vuosien 2015-2023 aikana.**
  - Kasvua tapahtui Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella noin 9,4 prosentilla ja Lapin hyvinvointialueella 2,3 prosentilla. Etenkin Lapin asuntokuntien kasvu on huomionarvoista, sillä alueella väestö väheni samaan aikaan.
- Pohjois-Suomen hyvinvointialueilla asuntokuntien määrä kasvoi erityisesti Oulussa ja sen lähetyvillä olevissa kunnissa sekä Rovaniemellä, mutta myös monissa alueen kaupungeissa sekä Pohjois- ja Tunturi-Lapin kunnissa tapahtui kasvua.**
  - Seututasolla tarkasteltuna asuntokuntien määrä kasvoi suhteellisesti eniten Oulun seudulla (+15,9 %), Rovaniemen seudulla (+11,1 %) ja Ylivieskan seudulla (+2,4 %) vuosien 2015-2023 aikana.
  - Asuntokuntien määrä laski suhteellisesti eniten Torniolaakson seudulla (-7,5 %), Itä-Lapin seudulla (-6,2 %) ja Haapavesi-Siikalatvan seudulla (-5,1 %).
- Asuntokuntien kehitys oli käytännössä kaikilla seuduilla vahvempaa kuin väestön kehitys:** tätä selittää etenkin asuntokuntien keskikoon nopea pientyminen.

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: asunnot ja asuinolot

Asuntokuntien kokorakenne

Taulukossa on kuvattu asuntokuntien kokorakenteen jakaumaa vuonna 2023 alueen seuduilla. Seuraavalla dialla on kuvattu asuntokuntien kokorakenteen muutosta vuosien 2015-2023 aikana seuduittain.

- **Yhden henkilön asuntokuntien osuus** vaihteli Ylivieskan seudun 40,8 prosentista Rovaniemen seudun 46,4 prosenttiin Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden seuduilla vuonna 2023. **Yhden henkilön asuntokuntien määrä kasvoi merkittävästi lähes kaikilla seuduilla, ainoastaan Torniolaakson seudulla yhden henkilön asuntokuntien määrä laski vuosien 2015-2023 aikana.**
- **Kahden henkilön asuntokuntien osuus** vaihteli Oulun seudun 30,2 prosentista Torniolaakson seudun 39,3 prosenttiin Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden seuduilla vuonna 2023. **Kahden henkilön asuntokuntien määrä kasvoi seitsemällä seudulla ja laski kuudella seudulla vuosien 2015-2023 aikana.** Merkittävää kasvua tapahtui lähinnä Oulun seudulla.
- **Kolmen henkilön asuntokuntien osuus** vaihteli Itä-Lapin seudun 8,3 prosentista Tunturi-Lapin seudun 10,9 prosenttiin Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden seuduilla vuonna 2023. **Kolmen henkilön asuntokuntien määrä kasvoi ainoastaan Oulun seudulla vuosien 2015-2023 aikana.**
- **Neljän henkilön tai suurempien asuntokuntien osuus** vaihteli Itä-Lapin seudun 7,1 prosentista Ylivieskan seudun 15,4 prosenttiin Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden seuduilla vuonna 2023. **Neljän henkilön tai suurempien asuntokuntien määrä laski kaikilla alueen seuduilla vuosien 2015-2023 aikana.**

Asuntokuntien rakenne 2023	1 henkilö	2 henkilöä	3 henkilöä	4 henkilöä tai enemmän
Oulun seutu	46,4 %	30,2 %	9,9 %	13,5 %
Oulunkaaren seutu	42,9 %	34,7 %	8,9 %	13,5 %
Raahen seutu	42,8 %	35,3 %	9,0 %	13,0 %
Haapavesi-Siikalatvan seutu	42,0 %	34,6 %	9,6 %	13,7 %
Nivala-Haapajärven seutu	43,0 %	33,2 %	9,5 %	14,4 %
Ylivieskan seutu	40,8 %	33,8 %	10,0 %	15,4 %
Koillismaan seutu	42,1 %	36,8 %	9,9 %	11,2 %
Rovaniemen seutu	48,8 %	30,6 %	9,4 %	11,1 %
Kemi-Tornion seutu	46,4 %	33,0 %	9,4 %	11,2 %
Torniolaakson seutu	43,5 %	39,3 %	8,4 %	8,9 %
Itä-Lapin seutu	47,4 %	37,2 %	8,3 %	7,1 %
Tunturi-Lapin seutu	43,4 %	33,3 %	10,9 %	12,4 %
Pohjois-Lapin seutu	44,8 %	34,8 %	10,1 %	10,4 %

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: asunnot ja asuinolot

Asuntokuntien kokorakenteen muutos

Muutos 2015-2023	1 henkilö	2 henkilöä	3 henkilöä	4 henkilöä tai enemmän
Oulun seutu	+31,4 %	+10,7 %	+5,3 %	-5,4 %
Oulunkaaren seutu	+8,2 %	+1,4 %	-14,9 %	-17,5 %
Raahen seutu	+10,6 %	-0,4 %	-16,4 %	-16,9 %
Haapavesi-Siikalatvan seutu	+2,3 %	-3,8 %	-16,6 %	-18,0 %
Nivala-Haapajärven seutu	+7,9 %	-1,9 %	-11,3 %	-20,0 %
Ylivieskan seutu	+10,9 %	+5,0 %	-6,0 %	-14,6 %
Koillismaan seutu	+7,8 %	+3,5 %	-16,1 %	-20,1 %
Rovaniemen seutu	+23,3 %	+5,5 %	-1,7 %	-5,4 %
Kemi-Tornion seutu	+6,4 %	-7,6 %	-11,0 %	-17,8 %
Torniolaakson seutu	-1,9 %	-5,5 %	-21,2 %	-24,0 %
Itä-Lapin seutu	+1,9 %	-6,2 %	-25,4 %	-23,8 %
Tunturi-Lapin seutu	+10,4 %	+0,6 %	-4,6 %	-11,4 %
Pohjois-Lapin seutu	+8,7 %	+5,1 %	-15,9 %	-18,9 %

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: asunnot ja asuinolot

Asuntokuntien rakenne hallintaperusteiden mukaan

Taulukossa on kuvattu Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden seutujen asuntokuntien jakaumaa hallintaperusteiden mukaan. Seuraavalla dialla on kuvattu vastaavasti asuntokuntien hallintaperusteiden rakenteen muutosta vuosien 2015-2023 aikana.

- **Omistusasunnoissa asuvien asuntokuntien osuus** vaihteli Rovaniemen seudun 57,8 prosentista Torniolaakson seudun 78,8 prosenttiin Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden seuduilla vuonna 2023. **Omistusasunnoissa asuvien asuntokuntien määrä kasvoi seitsemällä seudulla ja laski kuudella seudulla vuosien 2015-2023 aikana.**
- **Vuokra-asunnoissa asuvien asuntokuntien osuus** vaihteli Torniolaakson seudun 18,4 prosentista Oulun seudun 39,9 prosenttiin Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden seuduilla vuonna 2023. Vuokra-asunnoissa asuvien asuntokuntien määrä kasvoi yhdeksällä seudulla ja laski neljällä seudulla vuosien 2015-2023 aikana. **Lähes kaikilla seuduilla vuokra-asumisen merkitys on kasvanut vuosien 2015-2023 aikana**, heijastellen samalla tapahtunutta yksinasumisen nopeaa lisääntymistä.
- **Muiden hallintaperusteiden asuntokuntien osuus** vaihteli Raahen seudun 1,2 prosentista Tunturi-Lapin seudun 3,2 prosenttiin Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden seuduilla vuonna 2023. **Näiden asuntokuntien määrä laski kaikilla alueen seuduilla vuosien 2015-2023 aikana.**

Asuntokuntien rakenne 2023	Omistusasunto	Vuokra-asunto	Muu hallintaperuste
Oulun seutu	58,1 %	39,9 %	2,0 %
Oulunkaaren seutu	76,4 %	20,8 %	2,8 %
Raahen seutu	73,8 %	24,9 %	1,2 %
Haapavesi-Siikalatvan seutu	76,7 %	20,6 %	2,6 %
Nivala-Haapajärven seutu	75,5 %	22,5 %	2,1 %
Ylivieskan seutu	75,2 %	23,4 %	1,4 %
Koillismaan seutu	71,8 %	26,0 %	2,2 %
Rovaniemen seutu	57,8 %	39,8 %	2,4 %
Kemi-Tornion seutu	69,4 %	29,2 %	1,4 %
Torniolaakson seutu	78,8 %	18,4 %	2,9 %
Itä-Lapin seutu	73,0 %	24,1 %	2,9 %
Tunturi-Lapin seutu	69,8 %	27,0 %	3,2 %
Pohjois-Lapin seutu	66,7 %	30,4 %	2,9 %

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: asunnot ja asuinolot

Asuntokuntien rakenteen muutos hallintaperusteen mukaan

Muutos 2015-2023	Omistusasunto	Vuokra-asunto	Muu hallintaperuste
Oulun seutu	+10,7 %	+30,1 %	-35,6 %
Oulunkaaren seutu	+0,1 %	+4,6 %	-37,4 %
Raahen seutu	-2,3 %	+8,0 %	-30,6 %
Haapavesi-Siikalatvan seutu	-3,3 %	-6,4 %	-33,3 %
Nivala-Haapajärven seutu	-2,3 %	+4,9 %	-43,4 %
Ylivieskan seutu	+0,7 %	+13,1 %	-38,6 %
Koillismaan seutu	-0,3 %	+8,9 %	-51,2 %
Rovaniemen seutu	+6,3 %	+24,2 %	-32,7 %
Kemi-Tornion seutu	-3,3 %	-0,6 %	-41,8 %
Torniolaakson seutu	-7,0 %	-5,0 %	-30,7 %
Itä-Lapin seutu	-6,6 %	-2,3 %	-23,9 %
Tunturi-Lapin seutu	+0,3 %	+16,0 %	-35,5 %
Pohjois-Lapin seutu	+1,1 %	+4,6 %	-27,7 %

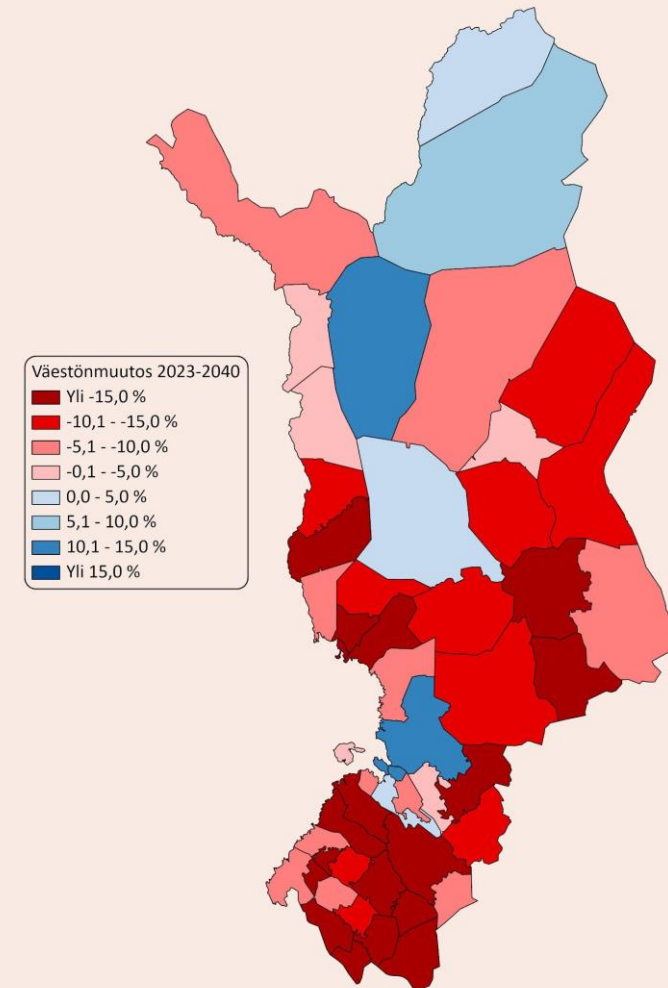
Lähde: Tilastokeskus, StatFin: asunnot ja asuinolot

Väestön ennakoitu kehitys 2023-2040

Kartassa ja seuraavan dian kartoissa on tarkasteltu Pohjois-Suomen kuntien väestönmuutosta vuosien 2023-2040 aikana maahanmuuton tasoa varioivan väestöennusteen valossa.

- Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden väestönkehityksen tulevaisuuden kuva vaihtelee huomattavasti oletetusta maahanmuuton tasosta riippuen.** 2010-luvun maahanmuuton tasolla väestö vähenee noin **12 000 henkilöllä**. Vuosien 2023-2024 maahanmuuton tasolla väestö taas kasvaisi jo hieman, noin **2 100 henkilöllä** vuosien 2023-2040 aikana.
  - Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella väestön ennakoitaan kasvavan tai supistuvan maltillisesti skenaariosta riippuen. Lapin hyvinvointialueella väestön ennakoitaan sen sijaan laskevan jokaisessa skenaariossa.
  - Väestöä vähentää molemmilla alueilla etenkin kasvava kuolleiden määrä väestön ikääntymisen myötä. Maahanmuuton merkitys taas korostuu.
- Pohjois-Suomen hyvinvointialueilla väkiluvun ennakoitaan kasvan Oulussa ja osassa sen kehyskuntia sekä Rovaniemellä ja Lapin matkailukunnissa.**
- Seututasolla tarkasteltuna väkiluvun ennakoitaan kasvan kohtuullisen maahanmuuton skenaariossa Oulun seudulla (+8,9 %), Rovaniemen seudulla (+3,7 %) ja Tunturi-Lapin seudulla (+3,0 %) vuosien 2023-2040 aikana.
- Suhteellisesti tarkasteltuna väkiluvun ennakoitaan laskevan eniten kohtuullisen maahanmuuton skenaariossa Nivala-Haapajärven seudulla (-17,1 %), Haapaveden-Siikalatvan seudulla (-16,0 %) ja Raahen seudulla (-15,7 %).

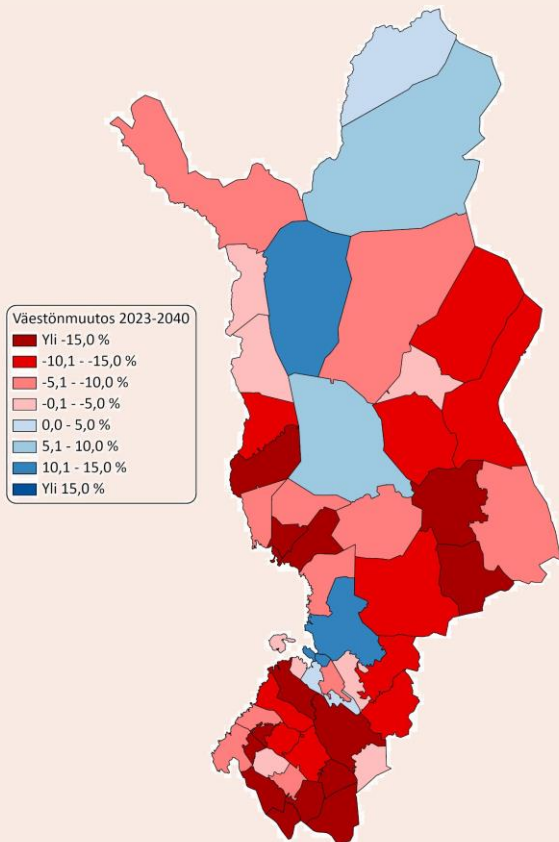
Kohtuullinen maahanmuutto

Lähde: MDI:n väestöennuste 2024

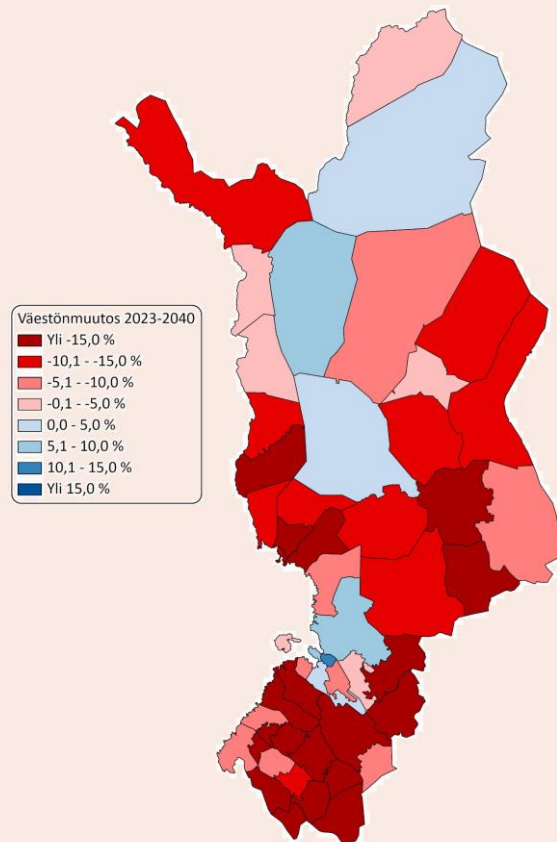
Ennakoitu väestönmuutos

Korkea maahanmuutto

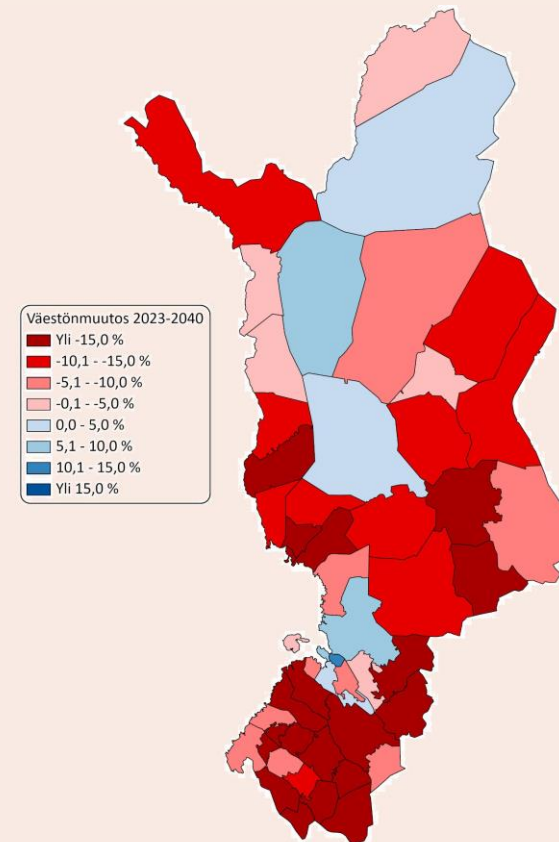

Lähde: MDI:n väestöennuste 2024

Vähäinen maahanmuutto

Hyvin vähäinen maahanmuutto

Väestön ennakoitu ikärakenne (kohtuullinen maahanmuutto)

Taulukossa on tarkasteltu väestön ikärakennetta seuduittain vuonna 2040. Seuraavalla dialla on tarkasteltu ikäryhmittäistä väestönmuutosta vuosien 2023-2040 aikana.

- **Lasten eli 0–14-vuotiaiden osuus väestöstä** ennakoidaan vaihtelevan Itä-Lapin seudun 9,2 prosentista Ylivieskan seudun 15,6 prosenttiin Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden seuduilla kohtuullisen maahanmuuton skenaariossa vuonna 2040. **Lasten määrän ennakoidaan laskevan kaikilla alueen seuduilla vuosien 2023-2040 aikana**, etenkin syntyvyyden laskun vaikutuksesta.
- **Työikäisten eli 15–64-vuotiaiden osuus väestöstä** ennakoidaan vaihtelevan Torniolaakson seudun 46,6 prosentista Oulun seudun 63,7 prosenttiin Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden seuduilla kohtuullisen maahanmuuton skenaariossa vuonna 2040. **Työikäisten määrän ennakoidaan kasvavan ainoastaan Oulun, Rovaniemen ja Tunturi-Lapin seudulla vuosien 2023-2040 aikana.**
- **Eläkeikäisten eli yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä** ennakoidaan vaihtelevan Oulun seudun 21,3 prosentista Torniolaakson seudun 43,3 prosenttiin Pohjois-Suomen hyvinvointi-alueiden seuduilla perusuran skenaariossa vuonna 2040. Eläkeikäisten määrän ennakoidaan kasvavan seitsemällä seudulla ja laskevan kuudella seudulla vuosien 2023-2040 aikana. **Kuitenkin yli 74- ja yli 84-vuotiaiden määrä kasvaa nopeasti kaikilla tarkastelun seuduilla vuosien 2023-2040 aikana.**

Ikärakenne 2040	Alle 15-vuotiaat	15-24-vuotiaat	25-34-vuotiaat	35-44-vuotiaat	45-54-vuotiaat	55-64-vuotiaat	65-74-vuotiaat	Yli 74-vuotiaat
Oulun seutu	15,0 %	11,2 %	14,7 %	13,5 %	12,8 %	11,5 %	9,1 %	12,2 %
Oulunkaaren seutu	14,8 %	7,2 %	8,9 %	10,0 %	11,7 %	13,0 %	12,8 %	21,7 %
Raahen seutu	14,2 %	8,1 %	9,5 %	10,1 %	11,8 %	13,9 %	12,1 %	20,2 %
Haapavesi-Siikalatvan seutu	15,6 %	8,3 %	9,4 %	10,3 %	11,9 %	12,8 %	11,7 %	20,0 %
Nivala-Haapajärven seutu	15,0 %	8,5 %	9,8 %	10,0 %	11,6 %	12,5 %	11,8 %	20,7 %
Ylivieskan seutu	15,6 %	9,2 %	10,3 %	10,7 %	12,4 %	12,2 %	10,9 %	18,6 %
Koillismaan seutu	12,4 %	6,7 %	9,2 %	10,1 %	11,9 %	12,6 %	13,2 %	23,8 %
Rovaniemen seutu	13,6 %	10,9 %	13,7 %	13,4 %	13,6 %	11,5 %	9,0 %	14,2 %
Kemi-Tornion seutu	12,8 %	8,5 %	10,1 %	10,7 %	12,5 %	13,1 %	12,0 %	20,2 %
Torniolaakson seutu	10,1 %	5,7 %	6,7 %	9,1 %	11,6 %	13,5 %	14,5 %	28,8 %
Itä-Lapin seutu	9,2 %	5,1 %	7,1 %	9,1 %	12,5 %	14,7 %	15,3 %	27,1 %
Tunturi-Lapin seutu	11,6 %	7,0 %	11,1 %	13,5 %	15,4 %	14,3 %	11,3 %	15,8 %
Pohjois-Lapin seutu	10,9 %	6,3 %	10,3 %	12,4 %	14,5 %	14,1 %	12,5 %	19,0 %

Lähde: MDI:n väestöennuste 2024

Ennakoitu väestönmuutos ikäryhmittäin (perusura)

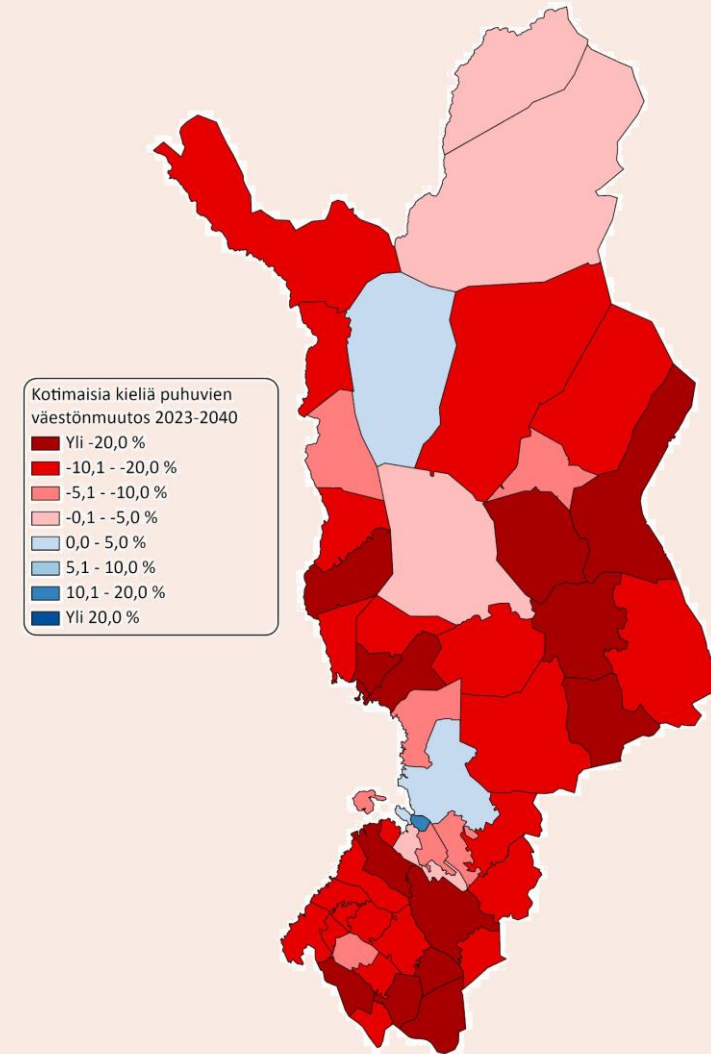
Väestönmuutos 2023-2040	Alle 15-vuotiaat	15-24-vuotiaat	25-34-vuotiaat	35-44-vuotiaat	45-54-vuotiaat	55-64-vuotiaat	65-74-vuotiaat	Yli 74-vuotiaat
Oulun seutu	-7,2 %	-17,7 %	+9,6 %	+9,2 %	+19,3 %	+17,7 %	+5,2 %	+71,4 %
Oulunkaaren seutu	-21,6 %	-30,0 %	-2,6 %	-12,3 %	+2,2 %	-24,3 %	-29,6 %	+43,0 %
Raahen seutu	-29,8 %	-35,3 %	-7,2 %	-26,4 %	-15,9 %	-5,8 %	-31,7 %	+32,0 %
Haapavesi-Siikalatvan seutu	-24,3 %	-29,5 %	-9,9 %	-23,9 %	-5,1 %	-22,1 %	-36,5 %	+30,8 %
Nivala-Haapajärven seutu	-31,9 %	-32,0 %	-10,5 %	-22,8 %	-2,2 %	-21,4 %	-34,2 %	+26,7 %
Ylivieskan seutu	-25,4 %	-26,8 %	-8,4 %	-19,6 %	+6,8 %	-9,8 %	-25,9 %	+41,7 %
Koillismaan seutu	-21,1 %	-28,8 %	-7,7 %	-13,0 %	+0,8 %	-31,8 %	-32,4 %	+54,8 %
Rovaniemen seutu	-9,8 %	-11,0 %	+0,8 %	+4,7 %	+40,8 %	-4,8 %	-23,8 %	+56,6 %
Kemi-Tornion seutu	-26,0 %	-26,0 %	-12,1 %	-20,2 %	-5,5 %	-20,6 %	-35,2 %	+31,8 %
Torniolaakson seutu	-15,1 %	-25,7 %	-15,4 %	-8,2 %	+13,5 %	-36,2 %	-45,2 %	+23,7 %
Itä-Lapin seutu	-11,6 %	-26,8 %	-5,2 %	-13,0 %	+9,6 %	-32,9 %	-40,8 %	+20,3 %
Tunturi-Lapin seutu	-17,8 %	-11,6 %	-5,7 %	+3,7 %	+40,4 %	-2,2 %	-20,9 %	+51,8 %
Pohjois-Lapin seutu	-14,0 %	-12,0 %	-9,7 %	-2,8 %	+25,9 %	-17,0 %	-25,2 %	+45,5 %

Lähde: MDI:n väestöennuste 2024

Kotimaisia kieliä puhuvien ennakoitu muutos

Kartassa on tarkasteltu kotimaisiin kieliryhmiin kuuluvien ennakoitua väestönmuutosta vuosien 2023-2040 aikana.

- Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden kotimaisia kieliä puhuvien määrän ennakoitaan laskevan noin 33 040 henkilöllä eli 5,8 prosentilla vuosien 2023-2040 aikana.**
  - Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella supistumista ennakoitaan tapahtuvan noin 4,0 prosentilla ja Lapin hyvinvointialueella 10,1 prosentilla ajanjakson aikana.
  - Ryhmän heikkoa kehitystä selittää etenkin ikärakenne (kuolleiden suuri, kasvava, määrä, sekä nopeasti laskenut syntyvyys).
- Pohjois-Suomen hyvinvointialueilla kotimaisia kieliä puhuvien määrien ennakoitaan kasvavan ainoastaan Kempeleessä, Oulussa ja Kittilässä.**
- Seutasalla tarkasteltuna kotimaisia kieliä puhuvien määrän ennakoitaan kasvavan ainoastaan Oulun seudulla (+3,4 %) vuosien 2023-2040 aikana.
- Suhteellisesti tarkasteltuna laskua ennakoitaan tapahtuvan eniten Itä-Lapin seudulla (-21,6 %), Haapaveden-Siikalatvan seudulla (-19,7 %) ja Nivala-Haapajärven seudulla (-19,2 %).

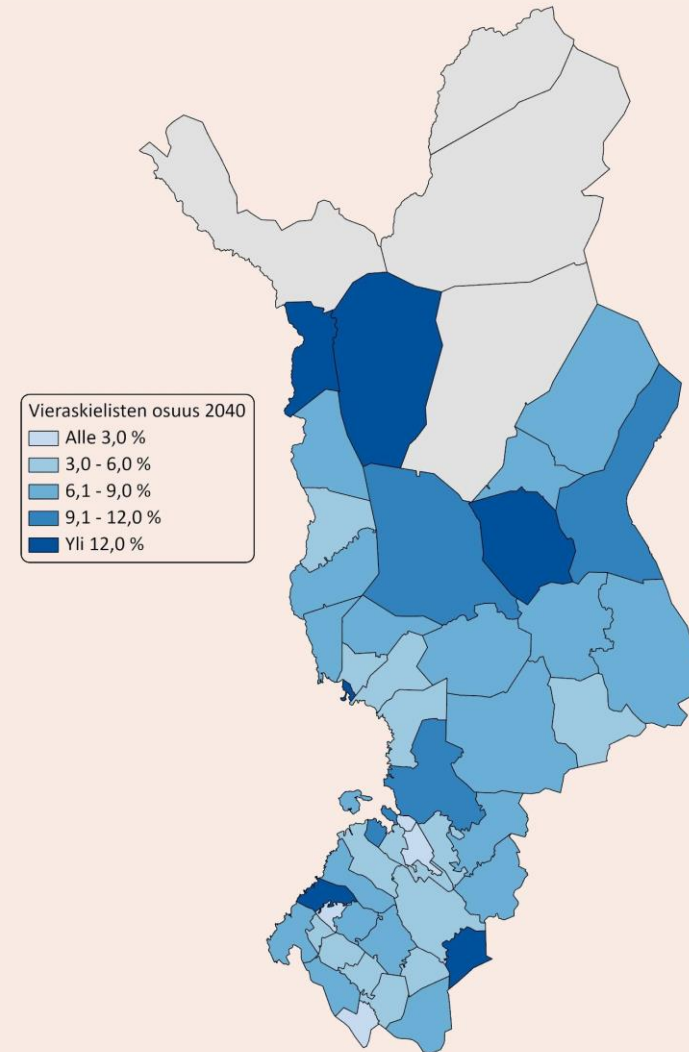

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: väestörakenne

Vieraskielisten ennakoitu osuus väestöstä (kohtuullinen maahanmuutto)

Kartassa on tarkasteltu vieraskielisin kieliryhmiin kuuluvien osuutta koko väestöstä vuonna 2040.

- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden asukkaista noin 9 prosenttia on vieraskielisiä vuonna 2040**, maahanmuuton jatkuessa 2020-luvun keskitasolla.
  - Lapin hyvinvointialueella vieraskielisen väestön osuus ennakoitaan olevan 9,5 prosenttia ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella 8,8 prosenttia koko väestöstä vuonna 2040.
- Seututasolla tarkasteltuna vieraskielisten osuudet ennakoitaan olevan korkeimmat Itä-Lapin seudulla (11,5 %), Tunturi-Lapin seudulla (10,5 %) ja Oulun seudulla (10,0 %) perusuran skenaariossa vuonna 2040.
  - Syyt korostuvalle vieraskielisten osuudelle kuitenkin vaihtelevat: Oulun ja Tunturi-Lapin seudulla etenkin maahanmuutto selittää korkeaa osuutta, Itä-Lapissa taas etenkin kotimaisten kieliryhmien hyvin heikko kehitys selittää vieraskielisten korostuvaa osuutta.
- Nivala-Haapajärven seudulla (4,2 %), Ylivieskan seudulla (6,1 %) ja Oulunkaaren seudulla (6,2 %) vieraskielisten osuus jää hyvin matalaksi myös ennustejakson lopussa.

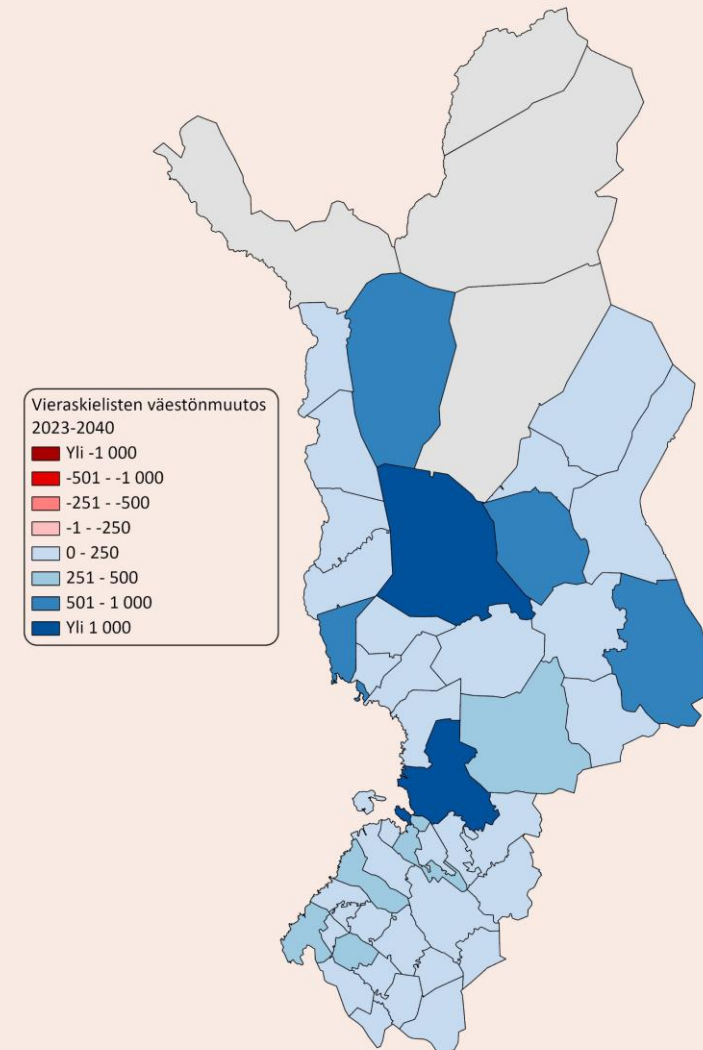

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: väestörakenne

Vieraskielisten ennakoitu muutos (kohtuullinen maahanmuutto)

Kartassa on tarkasteltu vieraskielisiin kieliryhmiin kuuluvien ennakoitua väestönmuutosta vuosien 2023-2040 aikana.

- Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden vieraskielisten määrän ennakoidaan kasvavan kohtuullisen maahanmuuton skenaariossa (2020-luvun kaltainen maahanmuutto) noin 26 650 henkilöllä eli yli kaksinkertaistuvan vuosien 2023-2040 aikana.**
  - Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella vieraskielisten määrrien ennakoidaan kasvavan noin 19 180 henkilöllä ja Lapin hyvinvointialueella 7 470 henkilöllä.
  - Kasvu nojaa etenkin maahanmuuttoon (ja olettaa tämän jatkuvan), mutta myös positiiviseen luonnolliseen väestönlisäykseen.
- Vieraskielisten määrrien ennakoidaan kasvavan kaikissa alueen kunnissa. Kasvua ennakoidaan tapahtuvan eniten Oulussa ja Rovaniemellä, mutta myös voimakkaasti Kemissä, Kemijärvellä, Kittilässä, Kuusamossa ja Torniossa.**
- Seutasalla tarkasteltuna vieraskielisten määrät kasvoivat määrällisesti eniten Oulun seudulla (+6 274 henkilöä), Rovaniemen seudulla (+1 273 henkilöä) ja Ylivieskan seudulla (+579 henkilöä).

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: väestörakenne

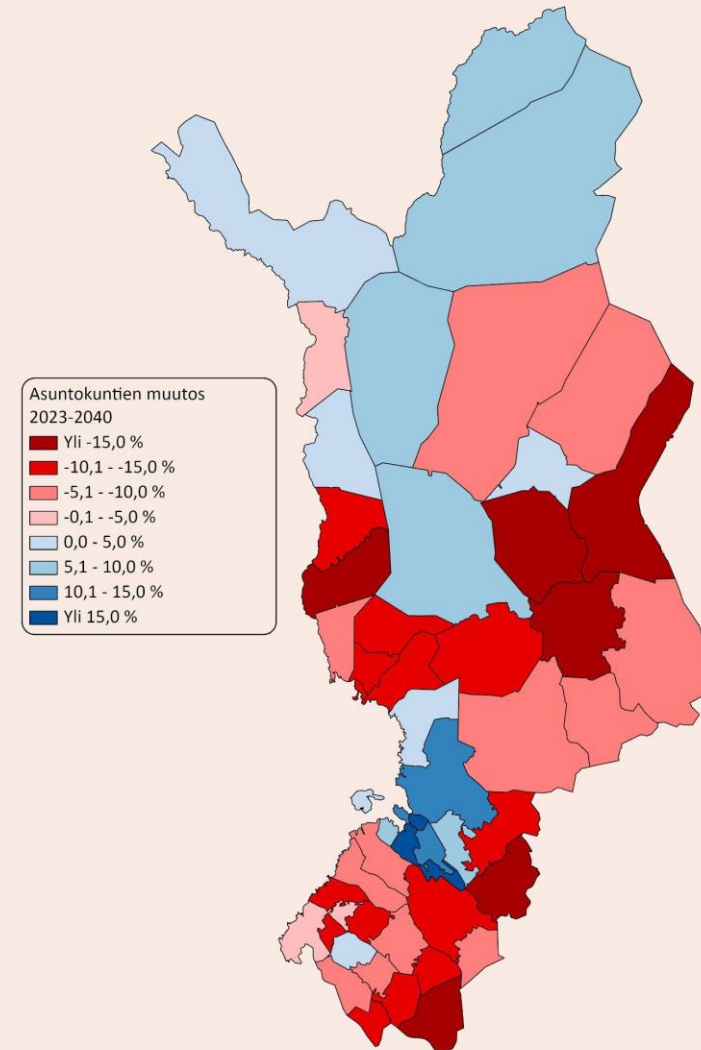
HUOM! MDI:n väestöennusteessa saamenkielisiä ei ole eritelty, jonka vuoksi vieraskielisten osuutta ei voida tarkastella Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kuntien osalta.

Asuntokuntien ennakoitu muutos

Kartassa on kuvattu asuntokuntien määrän ennakoitua muutosta vuosien 2023-2040 aikana, perustuen kohtuullisen maahanmuuton skenaarion kuvaamaan väestönkehitykseen.

- Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden asuntokuntien määrän ennakoidaan kasvavan yhteensä noin 12 230 asuntokunnalla eli 4,2 prosentilla vuosien 2023-2040 aikana.**
  - Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella asuntokuntien määrän ennakoidaan kasvavan noin 7,0 prosentilla, mutta Lapin hyvinvointialueella laskevan 2,1 prosentilla ajanjakson aikana.
- Pohjois-Suomen hyvinvointialueilla asuntokuntien määrän ennakoidaan kasvan Oulussa ja sen lähettyvillä olevissa kunnissa, Rovaniemellä, Ylivieskassa sekä suurimassa osassa Pohjois- ja Tunturi-Lapin kuntia.**
  - Seututasolla tarkasteltuna asuntokuntien määrän ennakoidaan kasvavan Oulun seudulla (+14,6 %), Rovaniemen seudulla (+5,5 %) ja Tunturi-Lapin seudulla (+5,2 %) vuosien 2023-2040 aikana. Suhteellisesti tarkasteltuna asuntokuntien määrän ennakoidaan laskevan eniten Torniolaakson seudulla (-16,3 %), Itä-Lapin seudulla (-15,5 %) ja Nivala-Haapajärven seudulla (-11,6 %).
- Etenkin yksinasuvien asuntokuntien määrä kasvaa voimakkaasti vuosien 2023-2040 aikana, painottuen iäkkäämpiin yksinasuviin asuntokuntiin.

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: asunnot ja asuinolot

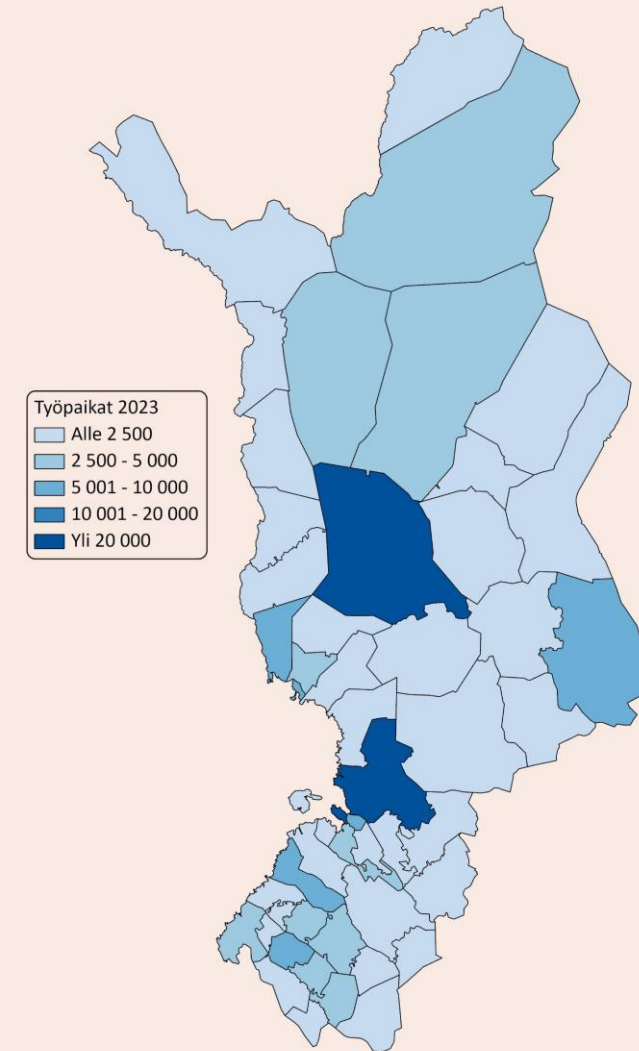

2. Elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Työpaikkojen määrä ja rakenne

Kartassa on tarkasteltu työpaikkojen määrää kunnittain. Seuraavalla dialla on kuvattu toimialoittain työpaikkarakennetta vuonna 2023

- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueella oli yhteensä noin 242 030 työpaikkaa vuonna 2023.**
  - Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella oli yhteensä noin 168 630 työpaikkaa ja Lapin hyvinvointialueella 73 400 työpaikkaa.
- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueilla työpaikat keskittyivät erityisesti Ouluun ja Rovaniemelle ja pienemmässä mittakaavassa Kemiin, Kuusamoon, Raahen, Tornioon ja Ylivieskaan.**
  - Seututasolla tarkasteltuna työpaikkoja oli eniten Oulun seudulla (113 937 työpaikkaa), Rovaniemen seudulla (30 170 työpaikkaa) ja Kemi-Tornion seudulla (21 255 työpaikkaa) vuonna 2023.
- **Toimialoittain tarkasteltuna terveys- ja sosiaalipalvelut oli suurin työllistäjä kymmenellä seudulla, teollisuus kahdella seudulla sekä majoitus- ja ravitsemistoiminta yhdellä seudulla.** Koko maassa suurin työllistäjä toimialoittain tarkasteltuna oli terveys- ja sosiaalipalvelut.

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: työssäkäynti

Työpaikkojen osuus toimialoittain

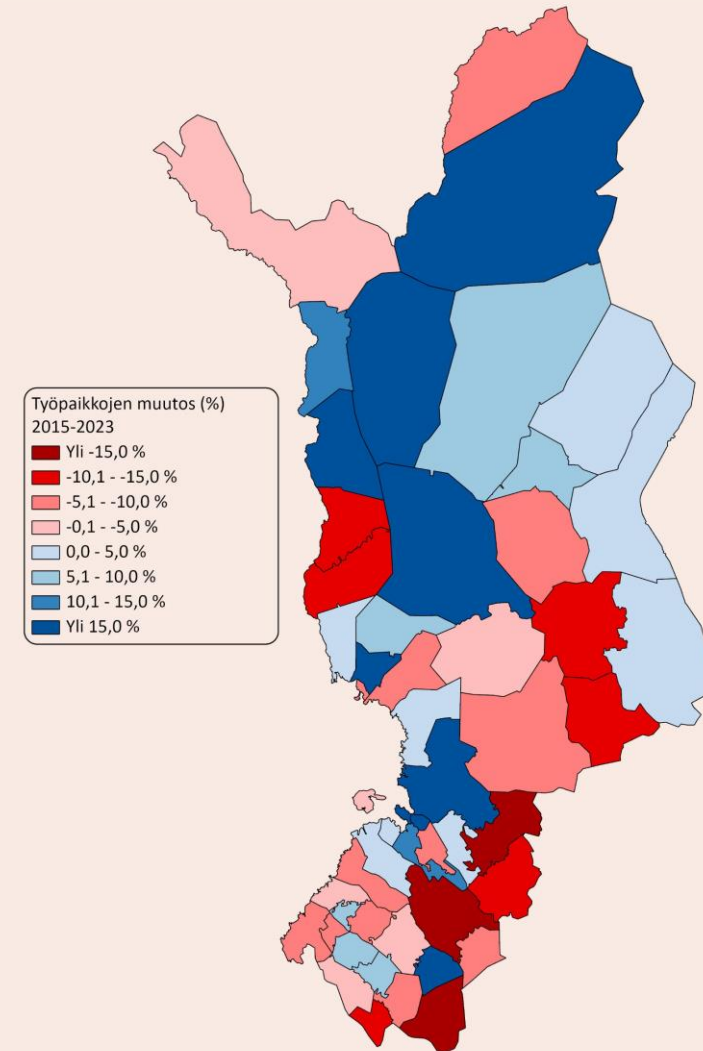
Työpaikkojen osuus 2023	Oulun seutu	Oulunkaaren seutu	Raahen seutu	Haapavesi-Siikalatvan seutu	Nivala-Haapajärven seutu	Ylivieskan seutu	Koillismaan seutu	Rovaniemen seutu	Kemi-Tornion seutu	Torniolaakson seutu	Itä-Lapin seutu	Tunturi-Lapin seutu	Pohjois-Lapin seutu
A Maatalous, metsätalous ja kalatalous	1 %	11 %	5 %	16 %	13 %	7 %	7 %	2 %	2 %	10 %	12 %	4 %	6 %
B Kaivostoiminta ja louhinta	0 %	1 %	0 %	1 %	2 %	1 %	0 %	1 %	3 %	0 %	0 %	7 %	10 %
C Teollisuus	11 %	9 %	30 %	22 %	15 %	18 %	8 %	5 %	19 %	8 %	5 %	3 %	2 %
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto	0 %	1 %	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	1 %	1 %	1 %	1 %	0 %	0 %
E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto	1 %	1 %	1 %	0 %	1 %	1 %	1 %	0 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
F Rakentaminen	8 %	7 %	6 %	7 %	9 %	7 %	6 %	6 %	8 %	7 %	5 %	6 %	5 %
G Tukku- ja vähittäiskauppa	9 %	9 %	7 %	7 %	8 %	13 %	10 %	10 %	9 %	8 %	8 %	9 %	8 %
H Kuljetus ja varastointi	4 %	5 %	5 %	5 %	3 %	5 %	7 %	5 %	5 %	7 %	5 %	6 %	4 %
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	3 %	4 %	2 %	1 %	3 %	3 %	6 %	5 %	3 %	5 %	6 %	14 %	10 %
J Informaatio ja viestintä	5 %	1 %	1 %	0 %	1 %	1 %	1 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %
L Kiinteistöalan toiminta	1 %	1 %	1 %	0 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	0 %	1 %	1 %	1 %
M Ammatillinen ja tieteellinen toiminta	7 %	2 %	3 %	2 %	3 %	3 %	3 %	5 %	3 %	2 %	2 %	4 %	5 %
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	7 %	6 %	5 %	3 %	5 %	4 %	12 %	10 %	6 %	6 %	8 %	12 %	9 %
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus	4 %	6 %	3 %	3 %	4 %	3 %	4 %	8 %	4 %	4 %	8 %	4 %	9 %
P Koulutus	9 %	8 %	7 %	9 %	9 %	8 %	7 %	9 %	7 %	5 %	5 %	5 %	6 %
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	22 %	23 %	17 %	18 %	19 %	20 %	18 %	24 %	21 %	26 %	26 %	14 %	15 %
R Taiteet, viihde ja virkistys	2 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	3 %	2 %	1 %	1 %	3 %	6 %	2 %
S Muu palvelutoiminta	2 %	3 %	2 %	2 %	2 %	2 %	4 %	2 %	2 %	3 %	3 %	2 %	4 %
T Kotitalouksien toiminta työnantajina	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
X Tunteamaton	1 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	2 %	5 %	1 %	2 %	1 %

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: työssäkäynti

Työpaikkojen muutos

Kartassa on kuvattu työpaikkakehitystä Pohjois-Suomen kunnissa vuosien 2015-2023 aikana.

- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden työpaikkojen määrä kasvoi yhteensä noin 19 040 työpaikalla eli 8,5 prosentilla vuosien 2015-2023 aikana.**
  - Kasvua tapahtui Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella noin 8,9 prosentilla ja Lapin hyvinvointialueella 7,8 prosentilla. Koko maassa työpaikkojen määrä kasvoi noin 7,1 prosentilla vuosien 2015-2023 aikana.
  - Etenkin Lapin työpaikkojen määrän merkittävä kasvu on huomionarvoista suhteessa alueen väestöpohjan vähenemiseen.
- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueilla kasvu keskittyi erityisesti Ouluun ja sen lähettävälle, Rovaniemen sekä Pohjois- ja Tunturi-Lapin seudun kuntiin.**
- Seututasolla tarkasteltuna työpaikkojen määrä kasvoi Tunturi-Lapin seudulla (+18,2 %), Oulun seudulla (+16,6 %), Rovaniemen seudulla (+15,2 %) ja Pohjois-Lapin seudulla (+12,5 %) vuosien 2015-2023 aikana.
- Suhteellisesti tarkasteltuna työpaikkojen määrä laski eniten Torniolaakson seudulla (-11,8 %), Haapavesi-Siikalatvan seudulla (-10,2 %) ja Raahen seudulla (-7,4 %).

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: työssäkäynti

Työpaikkojen muutos toimialoittain 2015-2023

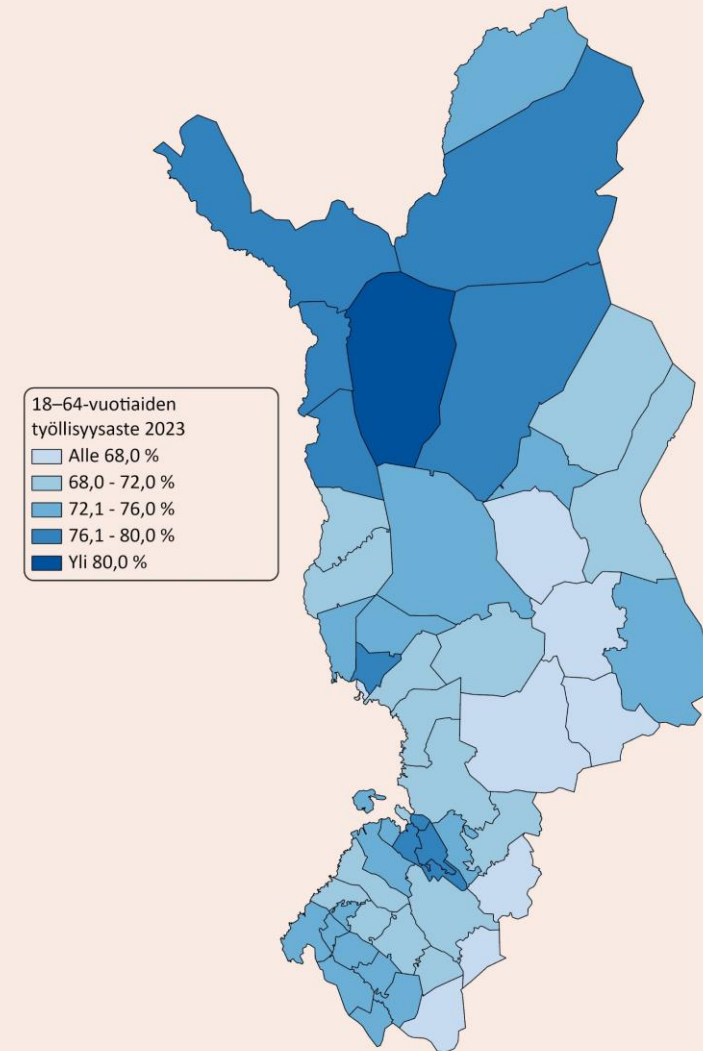
Työpaikkojen muutos 2015-2023	Oulun seutu	Oulunkaaren seutu	Raahen seutu	Haapavesi-Siikalatvan seutu	Nivala-Haapajärven seutu	Ylivieskan seutu	Koillismaan seutu	Rovaniemen seutu	Kemi-Tornion seutu	Torniolaakson seutu	Itä-Lapin seutu	Tunturi-Lapin seutu	Pohjois-Lapin seutu
A Maatalous, metsätalous ja kalatalous	-256	-117	-113	-116	-258	-365	-62	-96	-151	-105	-136	-51	-98
B Kaivostoiminta ja louhinta	+51	-5	-38	-17	-124	+79	+9	+168	+178	-6	+6	+85	+321
C Teollisuus	+1 281	-106	-388	-186	+188	-35	-92	+135	-492	+24	-74	+57	-2
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto	+26	+5	-14	+21	+4	-5	+2	-67	-17	-3	-11	-7	-6
E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto	+215	+3	+25	-5	+6	+31	+10	+59	+101	+1	-12	+8	+13
F Rakentaminen	+2 057	-8	-77	+14	+151	-109	-70	+327	+367	-12	+43	+44	+25
G Tukku- ja vähittäiskauppa	+564	-59	-146	-3	-64	+159	-40	+162	-110	-93	-132	+60	-51
H Kuljetus ja varastointi	+237	-60	+8	-1	-145	-95	6	-52	-222	-66	-30	+118	-1
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	+372	+11	+9	-2	-14	+112	+59	+348	+47	+11	+116	+106	+269
J Informaatio ja viestintä	+2 091	+4	-28	-13	+5	+23	+28	+35	-30	+10	+6	+20	-4
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	+509	-23	-42	-14	-39	-41	-21	-50	-51	-5	-26	-16	-15
L Kiinteistöalan toiminta	+326	+8	+15	-11	+11	17	-4	+71	-30	-4	-9	-11	-46
M Ammatillinen ja tieteellinen toiminta	+1 128	+17	-46	-5	-30	-14	-9	+216	-43	-23	-58	+35	+157
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	+533	-1	-42	-57	+116	+95	+91	+882	+161	-25	+102	+288	+167
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus	-225	-60	-106	-65	-124	-189	-79	+278	-94	-31	-58	-5	-74
P Koulutus	+1 501	+25	-20	-74	+5	+65	+24	+125	+18	-12	-36	+79	+19
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	+5 514	0	+115	+25	+179	+387	+149	+1 551	+425	+67	+89	+168	+159
R Taiteet, viihde ja virkistys	+117	+11	+34	-2	+16	+8	+17	+19	-10	+3	+17	+145	+30
S Muu palvelutoiminta	+94	-12	-28	-21	-62	-51	+30	+25	-69	+1	-12	+25	+43
T Kotitalouksien toiminta työnantajina	-412	-18	-43	-16	-29	-19	-15	-158	-65	-2	-8	-9	-31
X Tunteamaton	+187	-14	-35	-10	-35	-53	-40	-5	-20	-21	-27	+1	-41

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: työssäkäynti

18–64-vuotiaiden työllisyysaste

Kartassa on tarkasteltu työllisyysastetta 18–64-vuotiaiden ryhmässä vuonna 2023.

- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden 18–64-vuotiaiden työllisyysaste oli 71,3 prosenttia vuonna 2023.**
  - Lapin hyvinvointialueella työllisyysaste oli 73,5 prosenttia ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella 70,4 prosenttia. Koko maassa 18–64-vuotiaiden työllisyysaste oli 72,5 prosenttia vuonna 2023.
- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueilla työllisyysaste oli korkein Pohjois-Lapin ja Tunturi-Lapin kunnissa sekä Oulun kehyskunnissa.**
- Seututasolla tarkasteltuna työllisyysaste oli korkein Tunturi-Lapin seudulla (80,5 %), Pohjois-Lapin seudulla (78,7 %) ja Rovaniemen seudulla (73,7 %) vuonna 2023.
- Työllisyysaste oli alhaisin Oulunkaaren seudulla (67,3 %), Itä-Lapin seudulla (68,4 %) ja Torniolaakson seudulla (69,0 %).
- **Osassa kuntia työllisyysasteessa on huomattavan suuria eroja sukupuolittain**, etenkin Itä-Lapissa, mutta myös osissa Pohjois-Pohjanmaata miesten työllisyysaste on merkittävästi naisia matalampi.

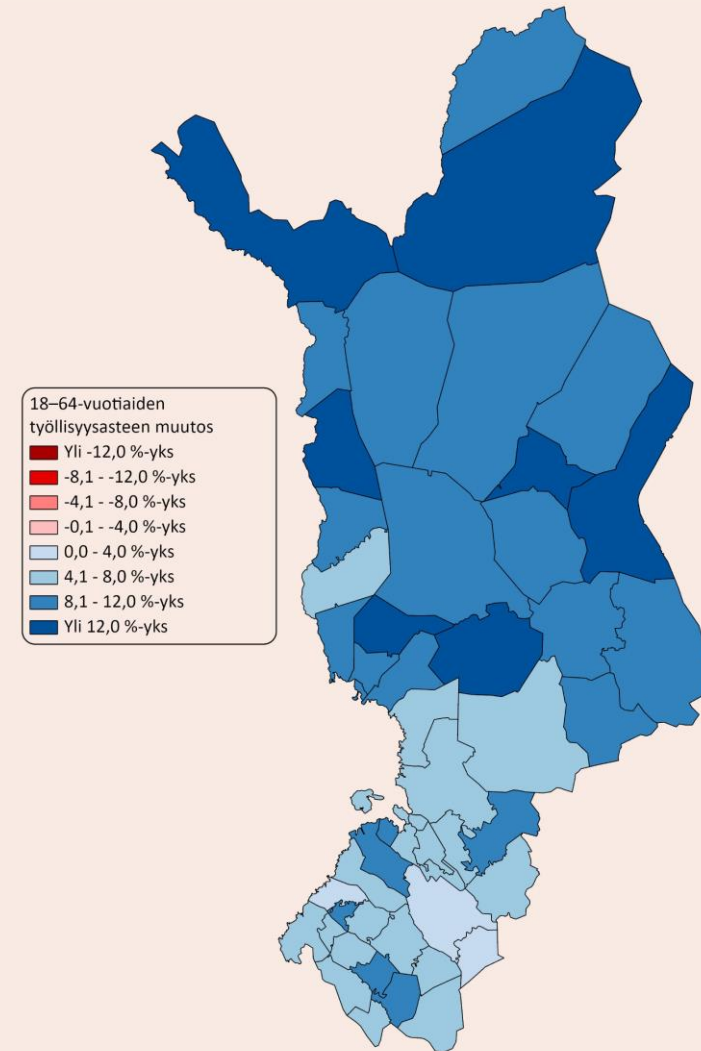

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: työssäkäynti

18–64-vuotiaiden työllisyysasteen muutos

Kartassa on tarkasteltu muutosta 18–64-vuotiaiden työllisyysasteessa vuosien 2015–2023 aikana.

- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden 18–64-vuotiaiden työllisyysaste kasvoi 7,0 prosenttiyksiköllä vuosien 2015–2023.**
  - Lapin hyvinvointialueella työllisyysaste kasvoi 10,1 prosenttiyksiköllä ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella 5,7 prosenttiyksiköllä vuosien 2015–2023 aikana.
  - Koko maassa 18–64-vuotiaiden työllisyysaste kasvoi 4,7 prosenttiyksiköllä vuosien 2015–2023 aikana.
- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueilla työllisyysaste kasvoi kaikissa kunnissa. Voimakkainta kasvu oli Lapin hyvinvointialueen kunnissa.**
- Seututasolla tarkasteltuna työllisyysaste kasvoi eniten Pohjois-Lapin seudulla (+11,9 %-yks), Tunturi-Lapin seudulla (+11,8 %-yks) ja Itä-Lapin seudulla (+10,9 %-yks) vuosien 2015–2023 aikana.
- Työllisyysaste kasvoi vähiten Oulun seudulla (+5,1 %-yks), Haapavesi-Siikalatvan seudulla (+5,3 %-yks) ja Ylivieskan seudulla (+6,0 %-yks).
- **Vuosien 2022–2023 aikana työllisyysaste on laskenut suurimmalla osalla seutuja.** Lasku on oletettavasti jatkunut myös vuoden 2024 aikana.

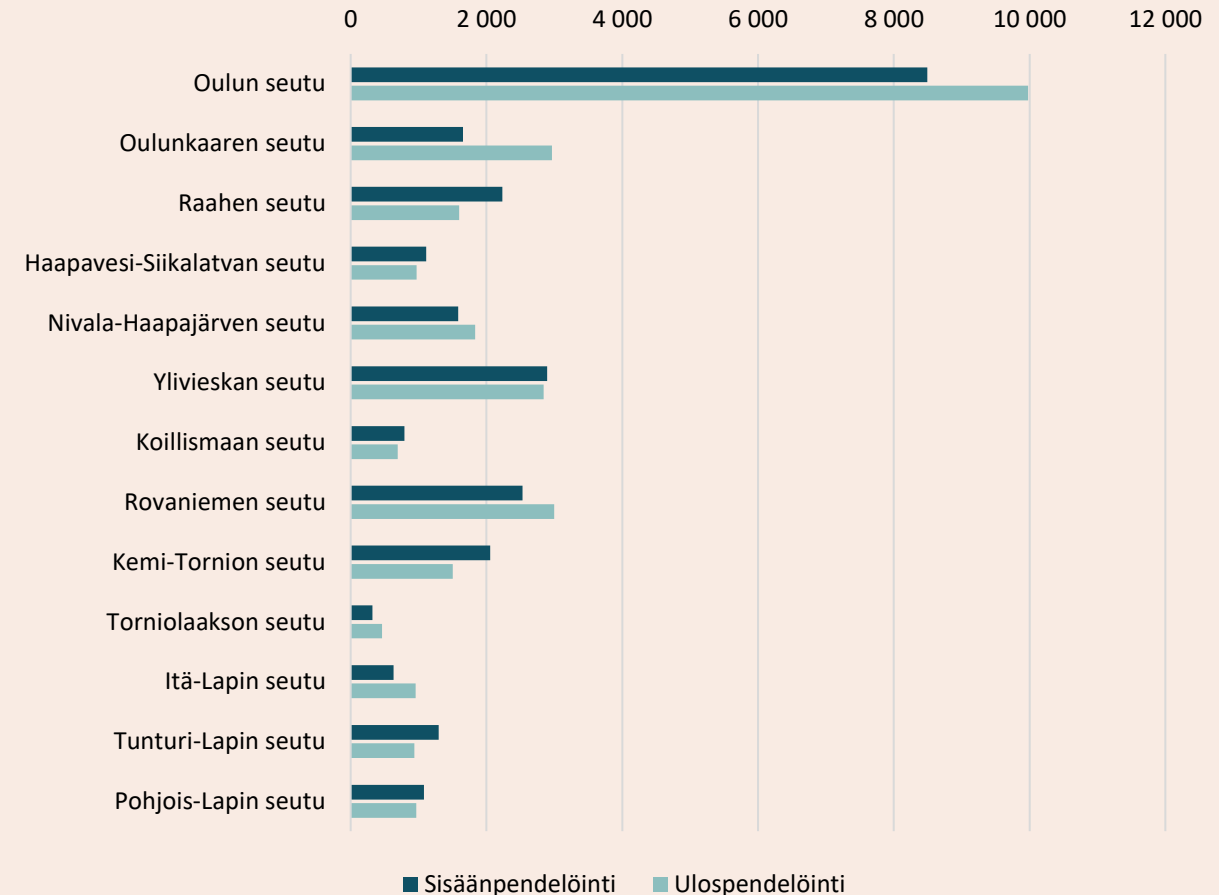
Lähde: Tilastokeskus, StatFin: työssäkäynti

Pendelöinti

Kuviossa on tarkasteltu työssäkäyntiä asuinkunnan ulkopuolella vuonna 2023.

- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueille pendelöi yhteensä noin 7 920 henkilöä ja alueelta pendelöi muualle 9 940 henkilöä vuonna 2023. Nettopendelöinti oli siis negatiivinen noin 2 020 henkilöllä.**
  - Lapin hyvinvointialueella nettopendelöinti oli positiivinen noin 90 henkilöllä, mutta Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella negatiivinen noin 2 110 henkilöllä.
- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueilla nettopendelöinti oli positiivinen seitsemällä seudulla ja negatiivinen kuudella seudulla.**
  - Nettopendelöinti oli positiivisin Raahen seudulla (+640 henkilöä), Kemi-Tornion seudulla (+550 henkilöä) ja Tunturi-Lapin seudulla (+360 henkilöä) vuonna 2023.
  - Nettopendelöinti oli negatiivisin Oulun seudulla (-1 486 henkilöä), Oulunkaaren seudulla (-1 310 henkilöä) ja Rovaniemen seudulla (-465 henkilöä).
- Maakunnan suurimmat pendellivirrat liikkuvat Oulun seudun sisällä. Suurimmassa osassa Lappia pitkät etäisyydet vähentävät pendelöintiä.

Sisään- ja ulospendelöinti 2023

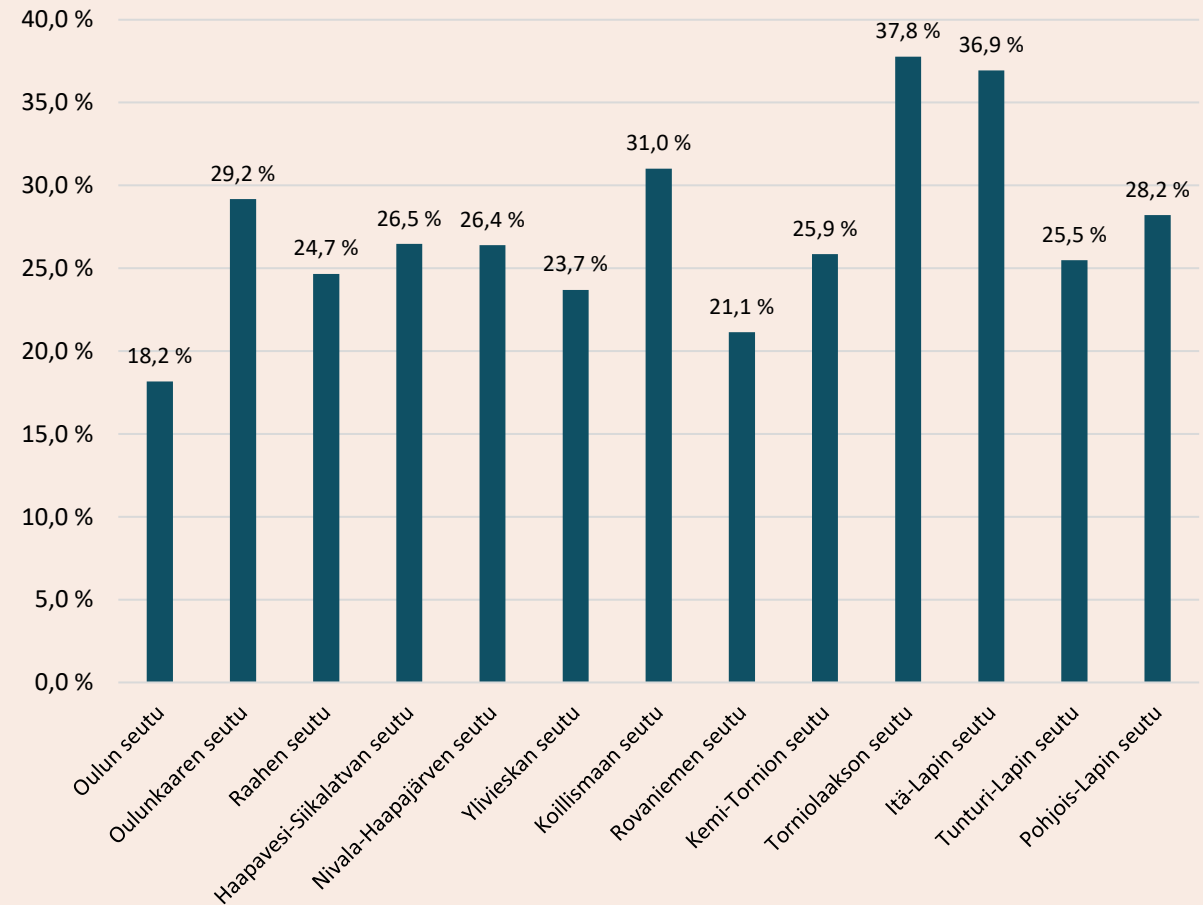
Lähde: Tilastokeskus, Väestötilastopalvelu: elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Eläköitymispaine

Kuviossa on tarkasteltu arvioitua eläköityvien määrää nykyisistä työllisistä 10 vuoden ajanjakson aikana seuduittain. Seuraavalla dialla on tarkasteltu vastaavasti eläköitymispainetta toimialoittain.

- **Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden nykyisistä työllisistä noin 22,2 prosenttia on eläkeiässä seuraavan 10-vuoden sisällä.**
  - Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella eläköitymispaine oli 20,9 prosenttia ja Lapin hyvinvointialueella 25,2 prosenttia. Koko maan nykyisistä työllisistä noin 22,5 prosenttia on eläkeiässä seuraavan 10-vuoden sisällä.
  - Toimialoittain tarkasteltuna eläköitymispaine vaihtelee noin 13-33 prosentin välillä Pohjois-Suomen hyvinvointialueilla.
- **Työvoimapula voi olla tulevaisuudessa erityisesti merkittävä suuremmilla toimialoilla kuten maa- ja metsätaloudessa, julkisessa hallinnossa ja maanpuolustuksessa, koulutuksessa sekä terveys- ja sosiaalipalveluissa.**
- Seutasolla tarkasteltuna eläköitymispaine oli korkein Torniolaakson seudulla (37,8 %), Itä-Lapin seudulla (36,9 %) ja Koillismaan seudulla (31,0 %).
- Eläköitymispaine oli alhaisin Oulun seudulla (18,2 %), Rovaniemen seudulla (21,1 %) ja Ylivieskan seudulla (23,7 %).

Eläköitymispaine 10-vuoden kuluessa

Lähde: Tilastokeskus, Väestötilastopalvelu: elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Eläköitymispaine toimialoittain

Eläköitymispaine 10-vuoden kuluessa	Oulun seutu	Oulunkaaren seutu	Raahen seutu	Haapavesi-Siikalatvan seutu	Nivala-Haapajärven seutu	Ylivieskan seutu	Koillismaan seutu	Rovaniemen seutu	Kemi-Tornion seutu	Torniolaakson seutu	Itä-Lapin seutu	Tunturi-Lapin seutu	Pohjois-Lapin seutu
A Maatalous, metsätalous ja kalatalous	30 %	35 %	30 %	28 %	32 %	33 %	38 %	36 %	32 %	41 %	38 %	40 %	39 %
B Kaivostoiminta ja louhinta	17 %	25 %	21 %	18 %	17 %	11 %	18 %	10 %	14 %	-	20 %	15 %	16 %
C Teollisuus	17 %	23 %	21 %	20 %	19 %	21 %	30 %	19 %	20 %	35 %	34 %	19 %	29 %
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto	20 %	24 %	25 %	-	21 %	31 %	-	36 %	24 %	-	27 %	29 %	23 %
E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto	20 %	24 %	19 %	-	19 %	20 %	40 %	20 %	23 %	-	44 %	26 %	41 %
F Rakentaminen	14 %	22 %	17 %	17 %	14 %	14 %	28 %	18 %	21 %	36 %	31 %	25 %	30 %
G Tukku- ja vähittäiskauppa	13 %	18 %	19 %	21 %	21 %	16 %	25 %	14 %	21 %	26 %	27 %	20 %	27 %
H Kuljetus ja varastointi	20 %	33 %	26 %	27 %	33 %	26 %	30 %	25 %	30 %	31 %	46 %	29 %	38 %
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	14 %	31 %	21 %	24 %	27 %	22 %	25 %	13 %	22 %	39 %	32 %	22 %	26 %
J Informaatio ja viestintä	11 %	20 %	23 %	-	19 %	16 %	24 %	14 %	25 %	-	15 %	17 %	19 %
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	15 %	29 %	27 %	-	21 %	34 %	35 %	30 %	28 %	-	-	-	-
L Kiinteistöalan toiminta	25 %	40 %	45 %	-	42 %	29 %	33 %	30 %	36 %	-	56 %	30 %	57 %
M Ammatillinen ja tieteellinen toiminta	17 %	22 %	26 %	35 %	26 %	25 %	31 %	21 %	26 %	45 %	34 %	30 %	26 %
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	14 %	29 %	26 %	24 %	28 %	25 %	28 %	14 %	25 %	32 %	36 %	20 %	22 %
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus	26 %	40 %	37 %	37 %	33 %	36 %	32 %	22 %	37 %	46 %	45 %	35 %	22 %
P Koulutus	22 %	35 %	30 %	34 %	34 %	28 %	39 %	28 %	33 %	44 %	39 %	25 %	35 %
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	21 %	32 %	27 %	29 %	29 %	25 %	34 %	25 %	30 %	42 %	39 %	30 %	30 %
R Taiteet, viihde ja virkistys	20 %	38 %	29 %	39 %	24 %	26 %	25 %	19 %	30 %	-	41 %	23 %	29 %
S Muu palvelutoiminta	23 %	42 %	33 %	47 %	41 %	34 %	40 %	24 %	33 %	37 %	52 %	31 %	31 %
T Kotitalouksien toiminta työnantajina	23 %	-	-	-	-	39 %	-	28 %	33 %	-	-	-	-
X Tunteamaton	18 %	29 %	25 %	26 %	26 %	24 %	31 %	21 %	26 %	38 %	37 %	25 %	28 %

Lähde: Tilastokeskus, StatFin: työssäkäynti

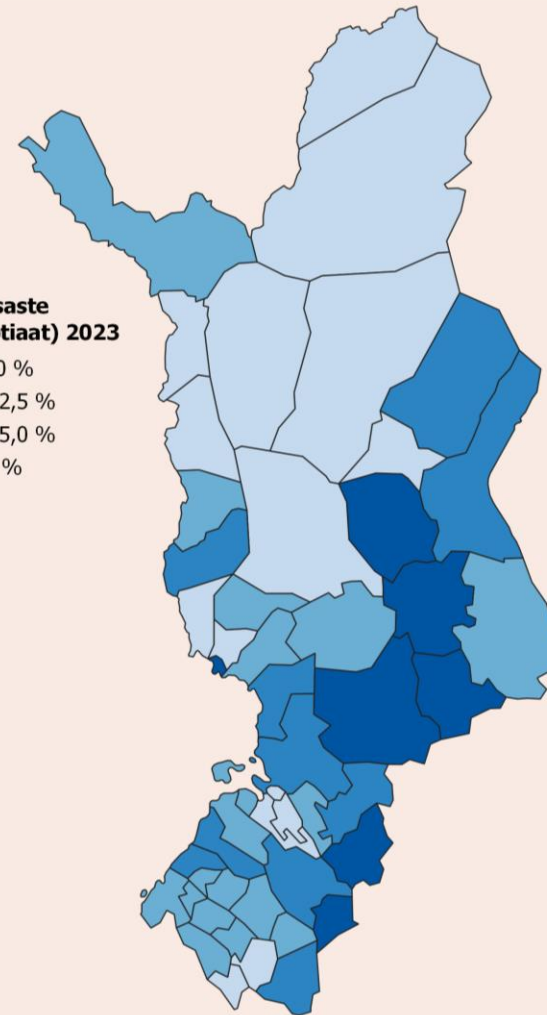
3. Sosioekonomia ja hyvinvointi

Työttömyys

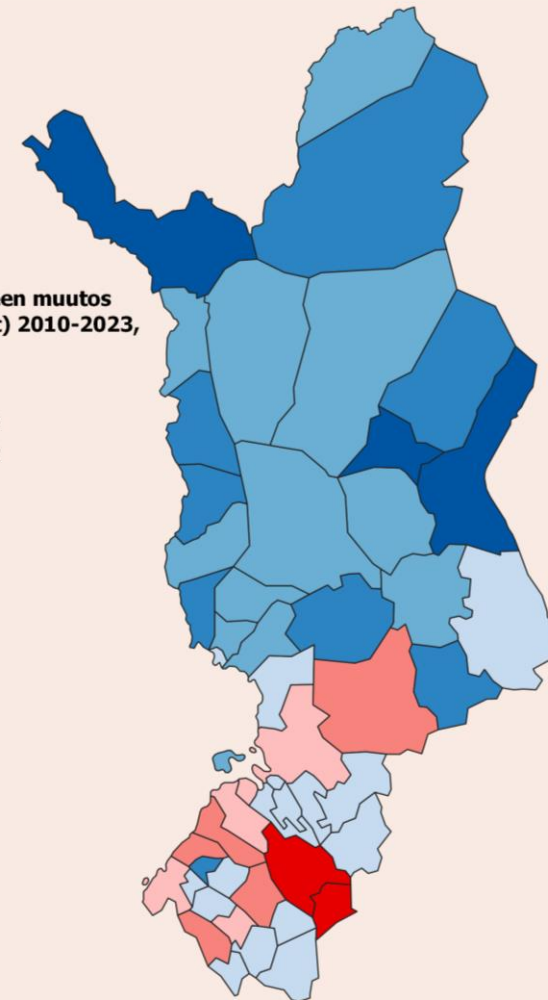
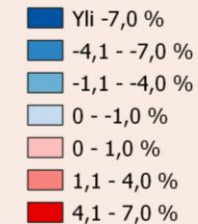
Oheisissa kartoissa on kuvattu Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueiden kuntien 18-64-vuotiaiden työttömyysastetta vuonna 2023 ja työttömyysasteen muutosta %-yksikköinä vuosina 2010-2023.

- **Vuonna 2023 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen työttömyysaste oli 12,5 %.** Työttömyysaste on kasvanut Pohjois-Pohjanmaalla +0,6 %-yksikköä vuosina 2010-2023.
- Pohjois-Pohjanmaan seutukunnista työttömyysaste oli selkeästi korkein Oulunkaarella (15,9 %) ja matalin Nivala-Haapajärvellä (10,7 %). Työttömyysaste on laskenut vuosina 2010-2023 Pohjois-Pohjanmaan seutukunnista ainoastaan Nivala-Haapajärvellä (-0,4 %-yks) ja kasvanut muissa seutukunnissa. Eniten kasvua on tapahtunut Haapavesi-Siikalatvalla (+3,4 %-yks.)
- **Vuonna 2023 Lapin hyvinvointialueen työttömyysaste oli 10,1 %.** Työttömyysaste on laskenut Lapissa -3,8 %-yksikköä vuosina 2010-2023.
- Lapin seutukunnista työttömyysaste oli selkeästi korkein Itä-Lapissa (14,5 %) ja matalin Tunturi-Lapissa (7,4 %). Työttömyysaste on laskenut vuosina 2010-2023 kaikissa Lapin seutukunnissa, eniten työttömyysaste on laskenut Itä-Lapissa (-5,1 %-yks.) ja vähiten Koillismaalla (-1,4 %-yks.).

Työttömyysaste (18-64-vuotiaat) 2023

Työttömyysasteen muutos (18-64-vuotiaat) 2010-2023, %-yksikköä

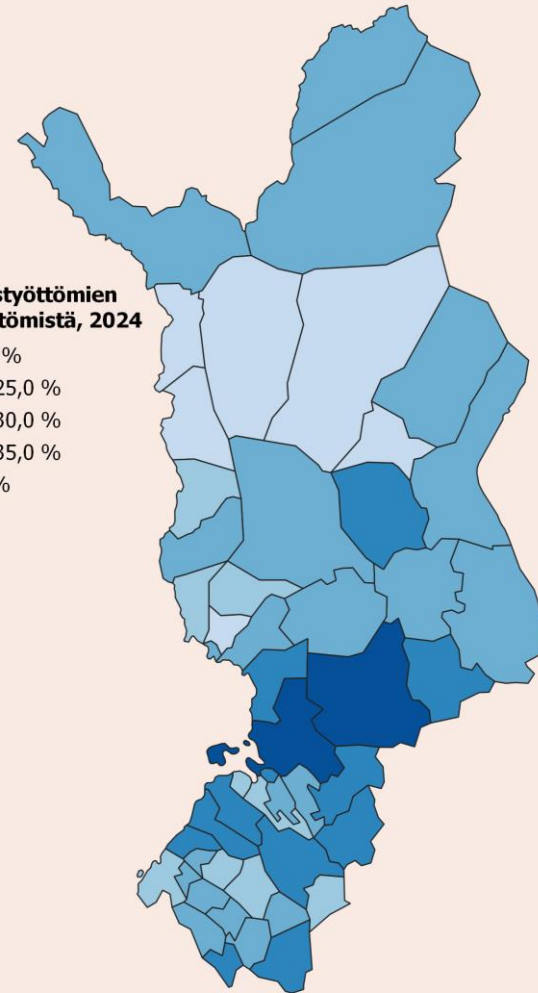

Pitkäaikaistyöttömät työttömistä

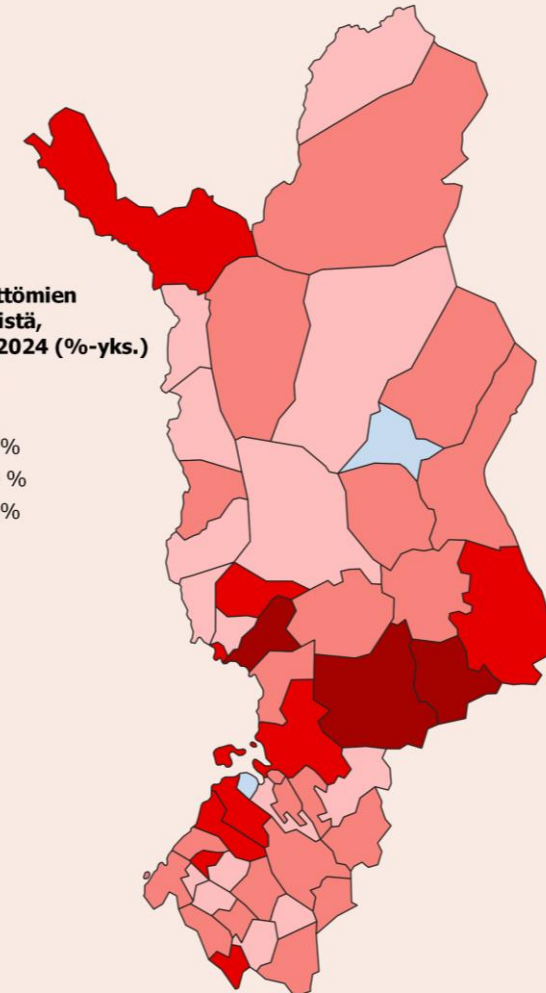
Oheisissa kartoissa on kuvattu Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueiden kuntien pitkäaikaistyöttömien osuutta työttömistä vuonna 2024 ja osuuden muutosta vuosina 2010-2024 %-yksikköinä.

- **Vuonna 2024 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä oli 35,8 %**, joka oli 16,8 %-yksikköä enemmän kuin vuonna 2010.
- Pohjois-Pohjanmaan seutukunnista pitkäaikatyöttömien osuus työttömistä vuonna 2024 oli korkein Oulun seudulla (38,8 %) ja matalin Ylivieskan seudulla (25,8 %). **Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on noussut kaikilla seuduilla vuosina 2010-2024**, eniten Koillismaan seudulla (19,4 %-yksikköä).
- **Vuonna 2024 Lapin hyvinvointialueen pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä oli 25,3 %**, joka oli 10 %-yksikköä enemmän kuin vuonna 2010.
- Lapin seutukunnista pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä vuonna 2024 oli korkein Itä-Lapin seudulla (28,4 %) ja matalin Tunturi-Lapin seudulla (17,5 %). Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on noussut kaikilla seuduilla vuosina 2010-2024, eniten Kemi-Tornion seudulla (+12,9 %-yksikköä).

Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä, 2024

Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä, muutos 2010-2024 (%-yks.)

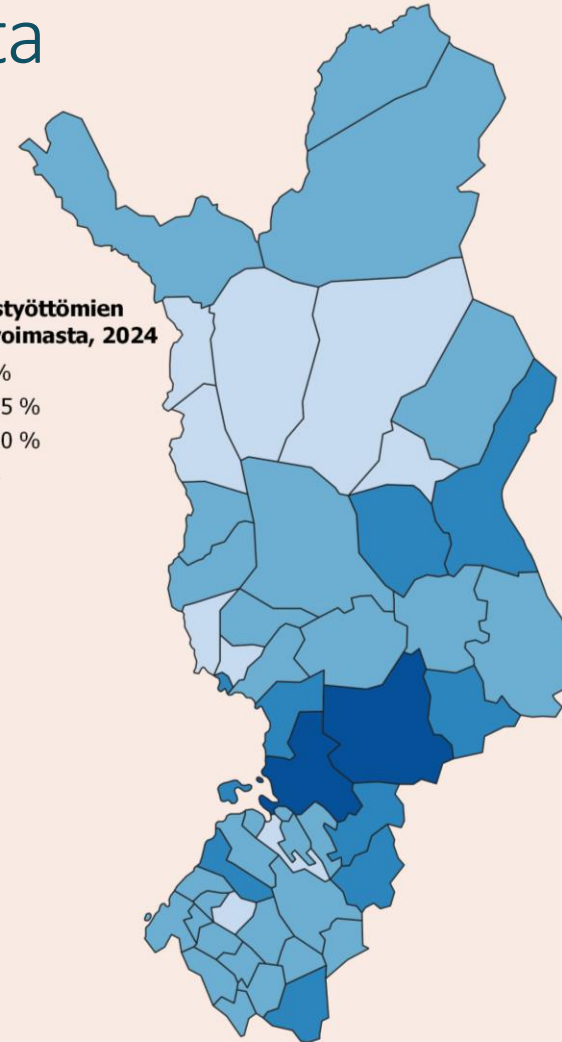

Pitkäaikaistyöttömät työvoimasta

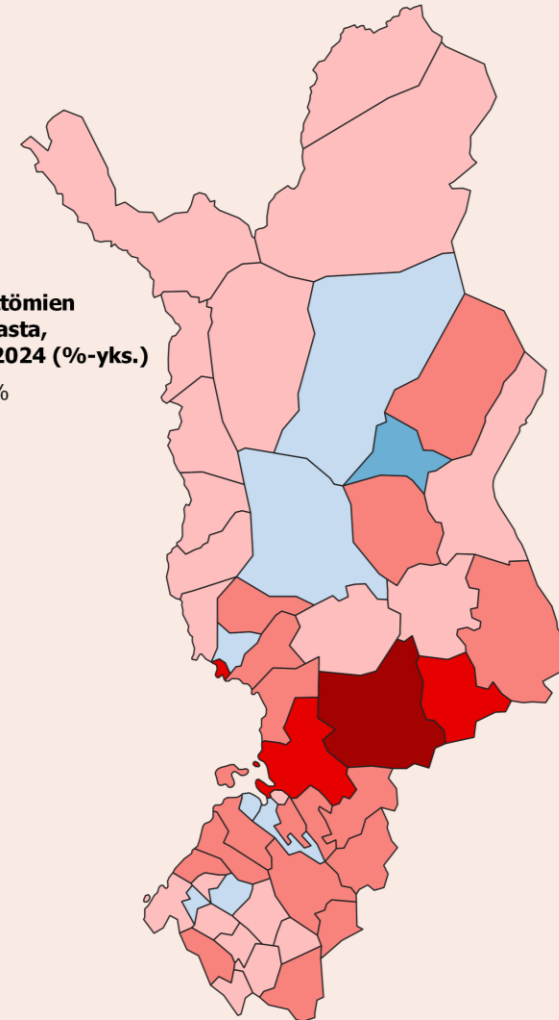
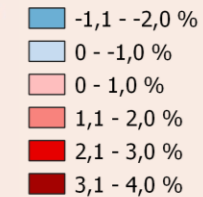
Oheisissa kartoissa on kuvattu Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueiden kuntien pitkäaikaistyöttömien osuutta työvoimasta vuonna 2024 ja osuuden muutosta vuosina 2010-2024 %-yksikköinä.

- **Vuonna 2024 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta oli 4,2 %**, joka oli 2,2 %-yksikköä enemmän kuin vuonna 2010.
- Pohjois-Pohjanmaan seutukunnista pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta oli korkein Oulunkaaren seudulla (4,8 %) ja matalin Haapavesi-Siikalatvan ja Ylivieskan seuduilla (2,4 %). Pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta nousi kaikilla seuduilla vuosina 2010-2024, eniten Oulun ja Oulunkaaren seuduilla (+2,2 %-yksikköä).
- **Vuonna 2024 Lapin hyvinvointialueen pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta oli 2,5 %**, joka oli +0,4 %-yksikköä enemmän kuin vuonna 2010.
- Lapin seutukunnista pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta oli korkein Itä-Lapin seudulla (3,6 %) ja matalin Tunturi-Lapin seudulla (1,6 %). Pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta on noussut kaikilla muilla seuduilla vuosina 2010-2024 paitsi Rovaniemen seudulla, jossa se laski 0,2 %-yksikköä. Eniten nousua tapahtui Kemi-Tornion seudulla (+1,0 %-yksikköä).

Pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta, 2024

Pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta, muutos 2010-2024 (%-yks.)

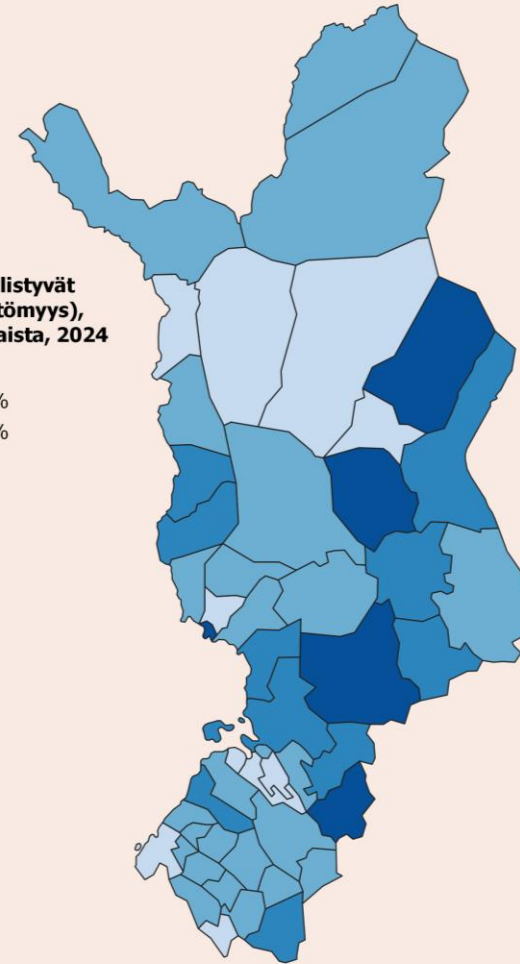
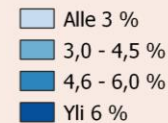

Rakennetyöttömyys

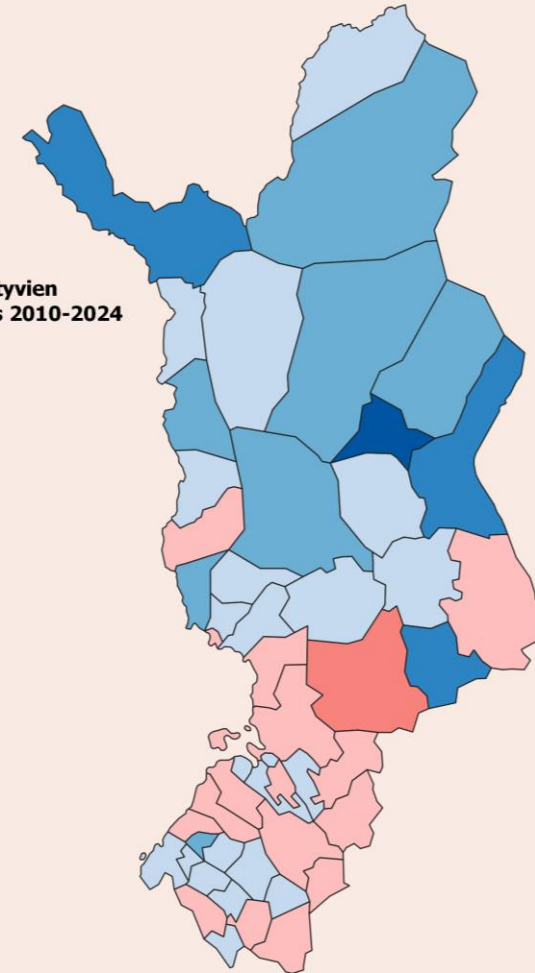
Oheisissa kartoissa on kuvattu Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueiden kuntien 15-64-vuotiaiden vaikeasti työllistyvien (rakennetyöttömien) osuutta samanikäisistä vuonna 2024 ja osuuden muutosta vuosina 2010-2024 %-yksikköinä.

- **Vuonna 2024 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen vaikeasti työllistyvien osuus 15-64-vuotiaista oli 4,7 prosenttia.** Tämä oli 0,5 %-yksikköä enemmän kuin vuonna 2010.
- Pohjois-Pohjanmaan kunnista rakennetyöttömyys oli vuonna 2024 korkein Pudasjärvellä (7,5 %) ja matalin Limingassa (2,1 %). Vaikeasti työllistyvien osuus on laskenut noin puolessa Pohjois-Pohjanmaan kunnista vuosina 2010-2024, eniten Taivalkoskella (-2,9 %-yksikköä). Eniten rakennetyöttömien osuus on noussut Pudasjärvellä (1,2 %-yksikköä).
- **Vuonna 2024 Lapin hyvinvointialueella vaikeasti työllistyvien osuus 15-64-vuotiaista oli 3,9 %, joka oli 1,1 %-yksikköä vähemmän kuin vuonna 2010.**
- Lapin hyvinvointialueella kaikissa muissa kunnissa rakennetyöttömien osuus laski vuosina 2010-2024 paitsi Kemissä ja Ylitorniossa. Eniten rakennetyöttömien osuus laski Pelkosenniemellä (-4,6 %-yksikköä).

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), 15 - 64-vuotiaista, 2024

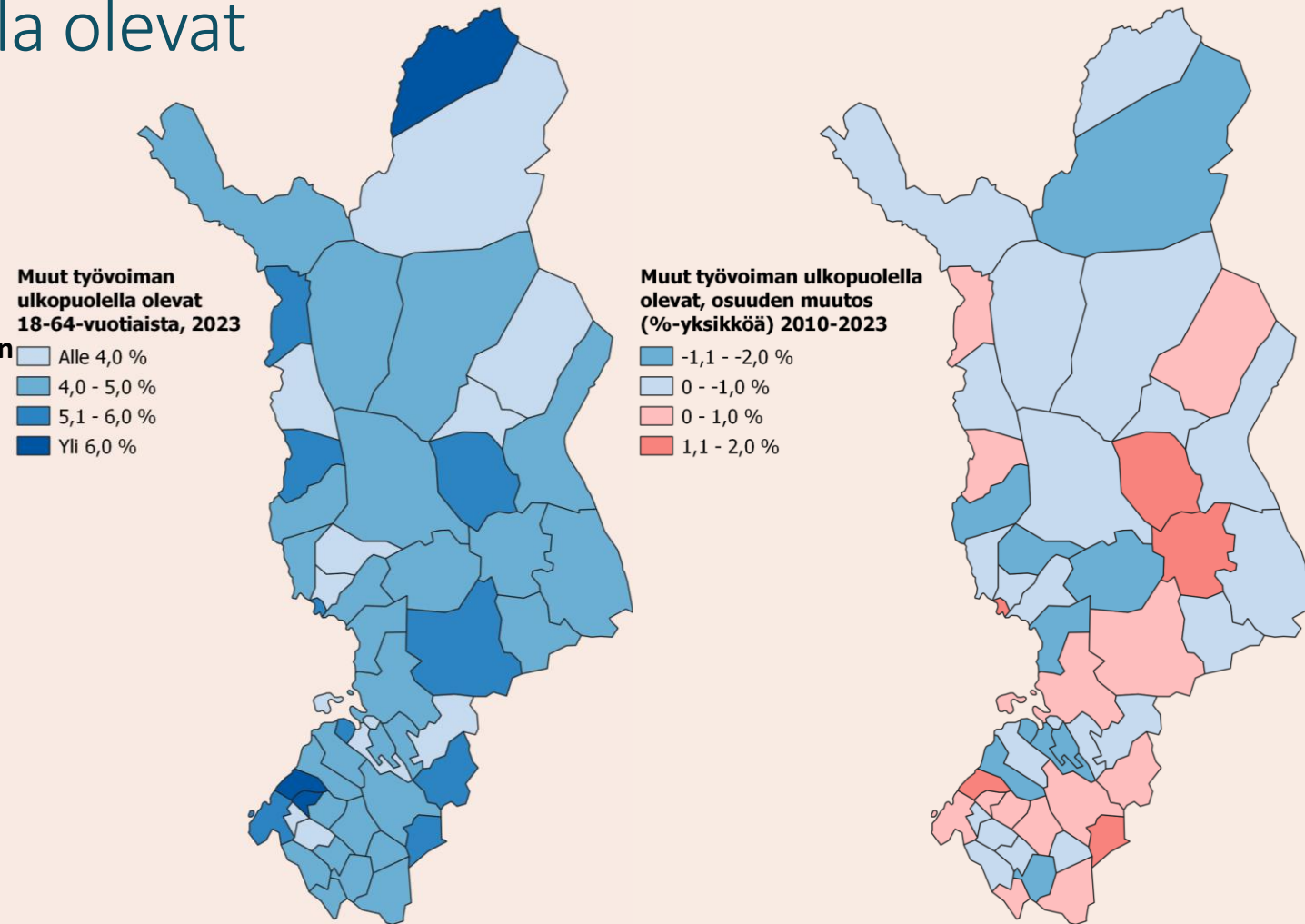
Vaikeasti työllistyvien osuuden muutos 2010-2024 (%-yksikköä)

Muut työvoiman ulkopuolella olevat

Oheisissa kartoissa on kuvattu Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueiden kuntien 18-64-vuotiaiden muiden työvoiman ulkopuolella olevien osuutta vuonna 2023 ja osuuden muutosta vuosina 2010-2023 %-yksikköinä. Muut työvoiman ulkopuoliset ovat työikäisiä henkilöitä, jotka eivät ole töissä, työttömänä, opiskelijoina tai eläkkeellä. Ryhmään liittyy korostunut syrjäytymisriski.

- **Vuonna 2023 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella muiden työvoiman ulkopuolisten osuus oli 4,3 %**, osuus on laskenut vuodesta 2010 yhteensä 0,1 %-yksikköä.
- Pohjois-Pohjanmaan seutukunnista muiden työvoiman ulkopuolella olevien osuus oli korkein Raahen ja Haapavesi-Siikalatvan seuduilla (4,8 %) ja matalin Oulun seudulla (4,2 %). Muiden työvoiman ulkopuolisten osuus on laskenut neljällä seudulla, eniten Raahen seudulla (-1 %-yks.). Nousua on tapahtunut kolmella seudulla, eniten Haapavesi-Siikalatvan seudulla (0,6 %-yks.).
- **Vuonna 2023 Lapin hyvinvointialueella muiden työvoiman ulkopuolisten osuus oli 4,4 %**, osuus on laskenut vuodesta 2010 yhteensä -0,2 %-yksikköä.
- Lapin seutukunnista muut työvoiman ulkopuolella olevien osuus oli korkein Torniolaaksossa (5,4 %) ja matalin Tunturi-Lapissa (4,1 %). Muut työvoiman ulkopuolisten osuus on laskenut vuosina 2010-2023 kaikissa muissa seutukunnissa paitsi Itä-Lapissa, jossa osuus on noussut 0,7 %-yks. Eniten laskua on tapahtunut Pohjois-Lapissa (-0,9 %-yks.)

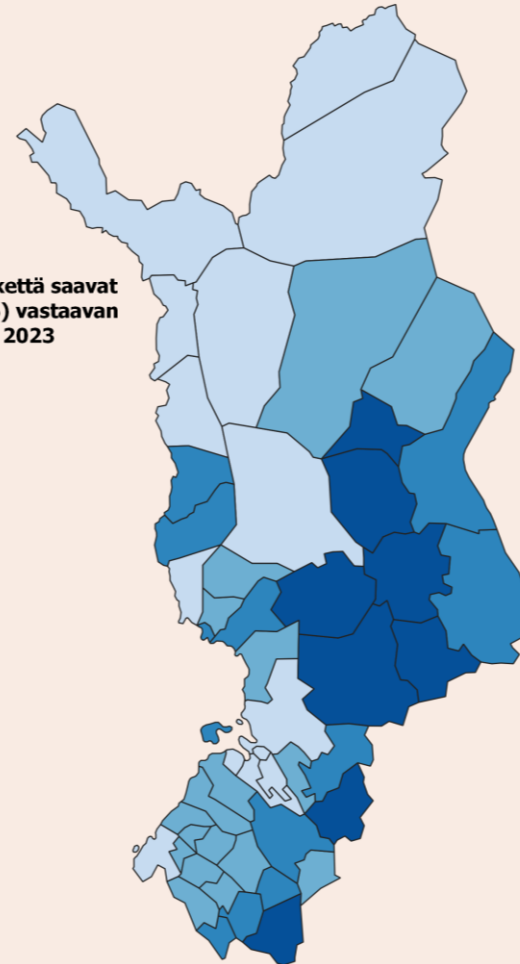
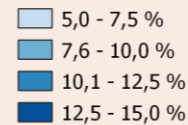

Työkyvyttömyyseläkettä saavat

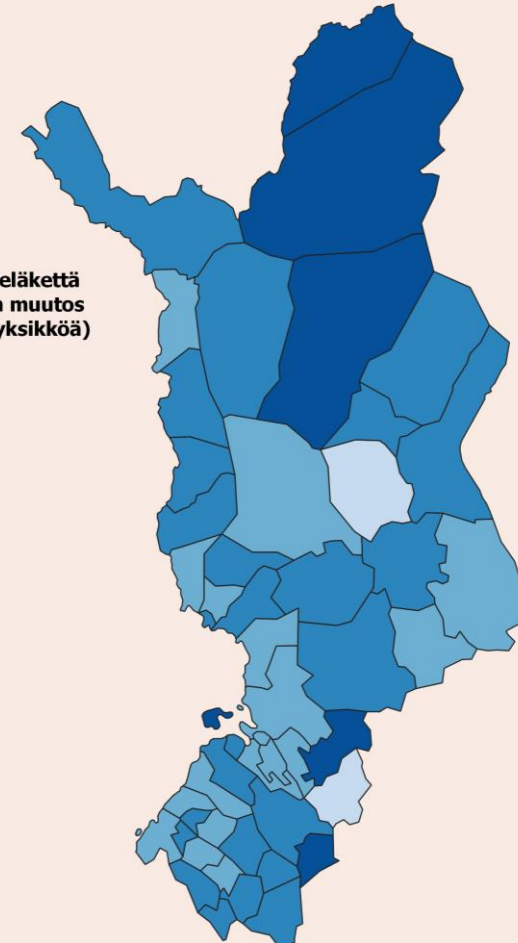
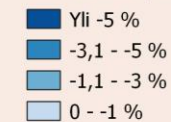
Oheisissa kartoissa on kuvattu Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueiden kuntien 25–64-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkettä saavien osuutta vuonna 2023 ja osuuden muutosta vuosina 2010-2023 %-yksikköinä.

- **Vuonna 2023 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus oli 7,7 % 25–64-vuotiaista.** Vuosina 2010-2023 työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on laskenut -2,9 %-yksikköä.
- Pohjois-Pohjanmaan seutukunnista työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus oli vuonna 2023 korkein Oulunkaaren seudulla (12 %) ja matalin Oulun seudulla (6,5 %). Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on laskenut vuosina 2010-2023 kaikissa Pohjois-Pohjanmaan seutukunnissa, eniten Haapavesi-Siikalatvan seudulla (-4,5 %-yks.) ja vähiten Oulun seudulla (-2,2 %-yks.)
- **Vuonna 2023 Lapin hyvinvointialueella työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus oli 8,2 % 25–64-vuotiaista.** Vuosina 2010-2023 työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on laskenut Lapissa -3,7 %-yksikköä.
- Lapin seutukunnista työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus oli korkein Itä-Lapin seudulla (12,4 %) ja matalin Tunturi-Lapin seudulla (6,1 %). Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on laskenut kaikilla Lapin seuduilla, eniten Pohjois-Lapissa (-5,3 %-yks.) ja vähiten Itä-Lapin seudulla (-2,5 %-yks.)

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat (%) vastaavan ikäisestä väestöstä, 2023

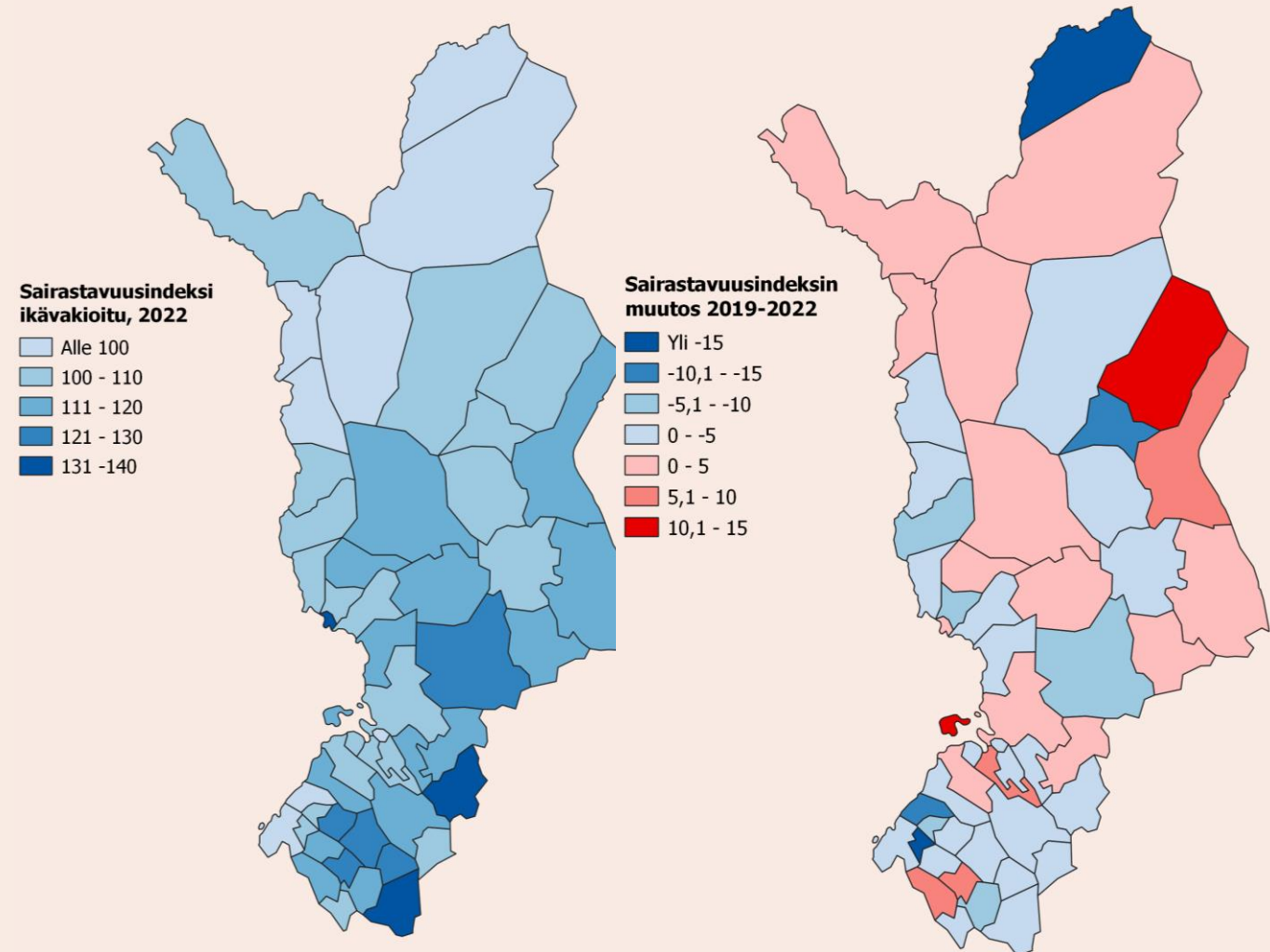
Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuuden muutos 2010-2023 (%-yksikköä)

Sairastavuusindeksi

Oheisissa kartoissa on kuvattu Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueiden kuntien ikävakoitua sairastavuusindeksiä vuonna 2022 ja indeksin muutosta vuosina 2019-2022. Indikaattori ilmaisee alueen väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon (joka on 100), mitä suuremman arvon alue saa, sitä yleisempää on sairastavuus tällä alueella.

- **Vuonna 2024 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella ikävakoitu sairastavuusindeksi oli 111,1**, joka oli 0,8 yksikköä vähemmän kuin vuonna 2019.
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kunnista Sairastavuusindeksi oli korkein Pyhäjärvellä (138,3) ja matalin Pyhäjoella (93). Sairastavuusindeksi on noussut vuosien 2019-2022 aikana Pohjois-Pohjanmaalla yhdeksässä kunnassa, eniten Hailuodossa (+11,1 yksikköä). Sairastavuusindeksi on laskenut eniten Alavieskalla (-16,1 yksikköä).
- Vuonna 2024 Lapin hyvinvointialueen ikävakoitu sairastavuusindeksi oli 109,3. Indeksi oli sama kuin vuonna 2019.
- Lapin hyvinvointialueen kunnista sairastavuusindeksi oli korkein Kemissä (134,2) ja matalin Kolarissa (87,6). Noin puolessa Lapin hyvinvointialueen kunnista sairastavuusindeksi nousi vuosien 2019-2022 aikana, eniten Savukoskella (12,1 yksikköä). Eniten sairastavuusindeksi laski Utsjoella (-20,2 yksikköä).

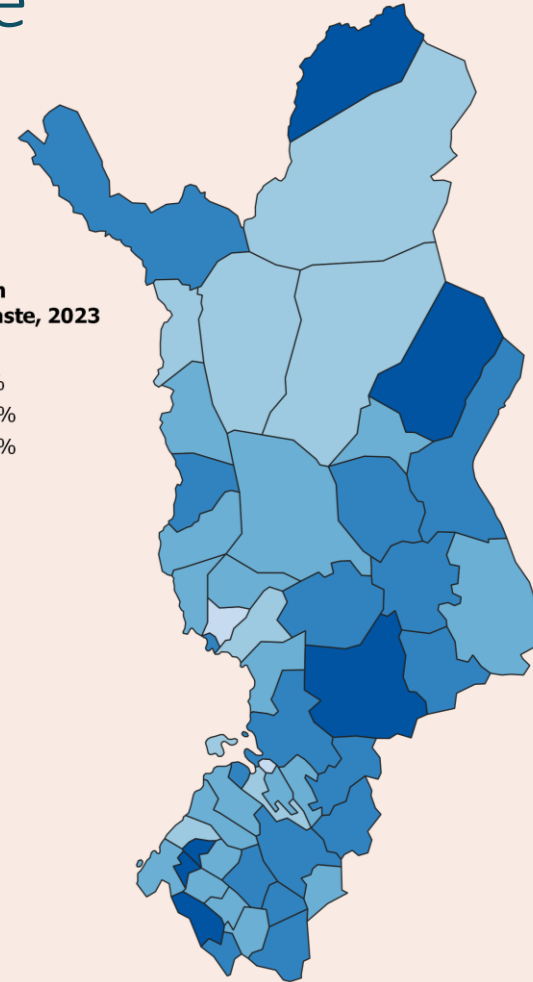
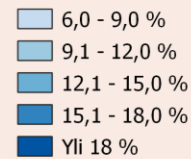

Kunnan yleinen pienituloisuusaste

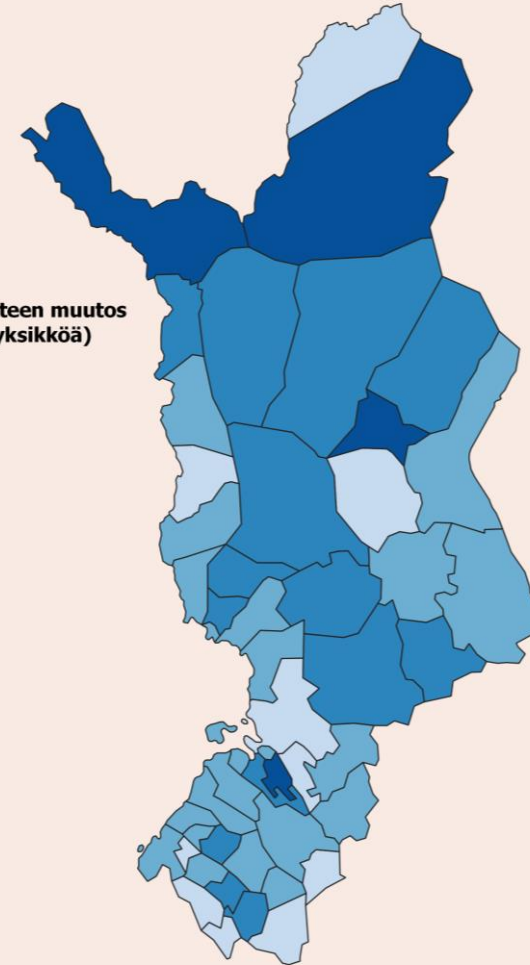
Oheisissa kartoissa on kuvattu Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueiden kuntien pienituloisuusastetta vuonna 2023 ja osuuden muutosta vuosina 2010-2023 %-yksikköinä. Indikaattori ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista henkilöistä.

- **Vuonna 2023 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen yleinen pienituloisuusaste oli 14,4%.** Pienituloisuusaste on laskenut vuosina 2010-2023 Pohjois-Pohjanmaalla -2 %-yksikköä.
- Pohjois-Pohjanmaan seutukunnista pienituloisuusaste oli korkein Oulunkaaren seudulla (15,9 %) ja matalin Raahen seudulla (13,1 %). Pienituloisuusaste on laskenut vuosina 2010-2023 kaikissa Pohjois-Pohjanmaan seutukunnissa, eniten laskua on tapahtunut Oulunkaaren seudulla (-3,2 %-yks.) ja vähiten Oulun seudulla (-1,3 %-yks.).
- **Vuonna 2023 Lapin hyvinvointialueen pienituloisuusaste oli 13,4 %.** Pienituloisuusaste on laskenut vuosina 2010-2023 Lapissa -3,5 %-yksikköä.
- Lapin seutukunnista pienituloisuusaste oli korkein Itä-Lapin seudulla (16,3 %) ja matalin Pohjois-Lapin seudulla (11 %). Pienituloisuusaste on laskenut kaikissa Lapin seutukunnissa vuosina 2010-2023, eniten Pohjois-Lapissa (-5 %-yks.) ja vähiten Torniolaakson seudulla (-1,9 %).

Kunnan yleinen pienituloisuusaste, 2023

Kunnan yleisen pienituloisuusasteen muutos 2010-2023 (%-yksikköä)

Asuntokuntien tulot

Oheisessa taulukossa on kuvattu Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin seutukuntien asuntokuntien palkkatulojen, bruttotulojen ja käytettävien rahatulojen keskiarvoa vuonna 2023 sekä käytettävissä olevien rahatulojen muutosta vuosina 2010-2023.

- Vuonna 2023 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen asuntokuntien keskimääräiset käytettävissä olevat rahatulot olivat 44 549 euroa, **Käytettävät tulot laskivat Pohjois-Pohjanmaalla vuosien 2010-2023 aikana 1 173 eurolla.**
- Pohjois-Pohjanmaan seutukunnista korkeimmat käytettävissä olevat rahatulot olivat Ylivieskan seudulla (45 289 euroa) ja matalimmat Oulunkaaren seudulla (42 437 euroa). Käytettävissä olevat rahatulot ovat laskeneet vuosien 2010-2023 aikana kaikilla muilla seuduilla, paitsi Oulunkaaren ja Koillismaan seuduilla.
- Vuonna 2023 Lapin hyvinvointialueen asuntokuntien keskimääräiset käytettävissä olevat rahatulot olivat 42 542 euroa. **Lapin asukkaiden käytettävissä olevat tulot kasvoivat 212 eurolla vuosien 2010-2023 aikana.**
- Lapin seutukunnista korkeimmat käytettävissä olevat tulot olivat Tunturi-Lapissa (45 788 euroa) ja matalimmat Itä-Lapissa (38 542 euroa). Vuosina 2010-2023 käytettävissä olevat rahatulot ovat laskeneet kolmella seudulla, eniten Itä-Lapissa ja kasvaneet kolmella seudulla, eniten Tunturi-Lapissa.

Asuntokuntien tulot	Palkkatulot (keskiarvo) 2023	Bruttotulot (keskiarvo) 2023	Käytettävissä olevat rahatulot (keskiarvo) 2023	Käytettävissä olevien rahatulojen muutos 2010-2023
Oulun seutu	39 119 €	60 425 €	44 991 €	-1 746 €
Oulunkaaren seutu	27 989 €	53 837 €	42 352 €	421 €
Raahen seutu	32 109 €	58 134 €	44 287 €	-1 633 €
Haapavesi-Siikalatvan seutu	28 064 €	53 927 €	42 437 €	-488 €
Nivala-Haapajärven seutu	28 284 €	54 765 €	42 753 €	-623 €
Ylivieskan seutu	31 940 €	58 717 €	45 289 €	-567 €
Koillismaan seutu	27 680 €	55 227 €	43 521 €	191 €
Rovaniemen seutu	34 286 €	55 750 €	42 091 €	-255 €
Kemi-Tornion seutu	32 356 €	56 646 €	42 946 €	-150 €
Torniolaakson seutu	24 337 €	53 029 €	41 994 €	430 €
Itä-Lapin seutu	22 367 €	48 909 €	38 542 €	-630 €
Tunturi-Lapin seutu	33 806 €	59 179 €	45 788 €	2 415 €
Pohjois-Lapin seutu	34 063 €	58 129 €	44 716 €	2 046 €

Pienituloisuus

Oheisessa taulukossa on kuvattu Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin seutukuntien gini-kerroin, asuntoväestön pienituloisuusaste ja pitkittyneesti pienituloisten henkilöiden osuus vuonna 2023 sekä gini-kertoimen muutosta vuosina 2010-2023. Gini-kerroin kuvaa tuloeroja, mitä suurempi arvo sitä epätasaisemmin tulot ovat jakautuneet alueella.

- Vuonna 2023 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen gini-kerroin oli 25,9, joka oli 0,1 yksikköä korkeampi, kuin vuonna 2010.
- Pohjois-Pohjanmaan seutukunnista gini-kerroin oli korkein Oulun seudulla (26,8) ja matalin Haapavesi-Siikalatvan seudulla (22,7). Gini-kertoimessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuosina 2010-2023 muilla seuduilla, paitsi Koillismaalla, jossa Gini-kerroin kasvoi 2,3 yksikköä.
- Vuonna 2023 Lapin hyvinvointialueen Gini-kerroin oli 24,2, joka oli -0,5 yksikköä matalampi, kuin vuonna 2010.
- Lapin seutukunnista gini-kerroin oli korkein Rovaniemen seudulla (24,8) ja matalin Itä-Lapin seudulla (22,8). Gini-kerroin on kasvanut vuosina 2010-2023 eniten Torniolaakson seudulla (+0,9) ja laskenut eniten Rovaniemen ja Kemi-Tornion seuduilla (-0,8).

	Gini-kerroin, käytettävissä olevat rahatulot, 2023	Asuntoväestön pienituloisuusaste (raja 60 % mediaanista), 2023	Pitkittyneesti pienituloisten henkilöiden osuus (raja 60 % mediaanista), 2023	Asuntoväestön Gini-kertoimen muutos 2010-2023
Oulun seutu	26,8	14,4	8,1	0,1
Oulunkaaren seutu	23,5	15,9	10,5	-0,1
Raahen seutu	23,2	13,1	8,1	-1
Haapavesi-Siikalatvan seutu	22,7	15,4	9,9	-0,7
Nivala-Haapajärven seutu	23,5	15,5	10,2	0
Ylivieskan seutu	25,2	14,1	8,9	0
Koillismaan seutu	25,7	14,2	8,6	2,3
Rovaniemen seutu	24,8	13,7	7,7	-0,8
Kemi-Tornion seutu	23,8	13,2	8,4	-0,8
Torniolaakson seutu	24,8	15	9,4	0,9
Itä-Lapin seutu	22,8	16,3	11,2	-0,1
Tunturi-Lapin seutu	24,5	11,8	7,5	-0,4
Pohjois-Lapin seutu	23,2	11	7,3	-0,3

4. Yhteenveto ja tulevaisuuden tulkinnat

Yhteenveto tilastoanalyysin tuloksista

- **Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueiden demografista kehitystä leimaa voimakas polarisaatio alueiden välillä ja alueiden sisällä.** Vaikka Pohjois-Pohjanmaa on yhä ja on väestöennusteiden perusteella myös tulevaisuudessa yksi harvoista kasvavista hyvinvointialueista ja Lapin väestön väheneminen on hillittyä, kummankin alueen sisällä jakolinja muutamiiin kasvaviin alueisiin ja nopeasti supistuviin muihin seutuihin on syvä. **Hyvinvointialueiden toiminnan edellytykset suurimmassa osassa hyvinvointialueita heikkenevät demografisessa mielessä eriytyvän kehityksen seurauksena,** samalla kun yksittäisillä alueilla (kuten Oulun seutu, Rovaniemi, Tunturi-Lappi) alueiden täytyy reagoida nopeaan väestönkasvuun.
- **Väestöpohjan eriytyvästä kehityksestä poiketen iäkäs väestö kasvaa kaikissa kunnissa molemmilla hyvinvointialueilla.** Etenkin yli 74- ja yli 84-vuotiaiden kasvu on erittäin nopeaa. Kasvua tapahtuu myös haja-asutusalueilla, joilla tapahtuva yksin asuvien iäkkäiden asuntokuntien nopea kasvu on palvelutarpeen ja palveluiden saavutettavuuden näkökulmasta erityisen huomionarvoista: näillä alueilla tullaan asumaan todennäköisesti pidempään kuin olisi mielekästä mm. asuntomarkkinoiden tuottaman kitkan takia.
- **Muita huomionarvoisia demografisia muutoksia ovat lasten määrän nopea väheneminen syntyvyyden laskun takia, kasvualueiden ulkopuolella nopea työikäisen väestön väheneminen eläköitymisten myötä ja etenkin kaupungeissa nopeasti kasvava ulkomaalaistaustainen väestö. Demografinen kehitys heijastuu eriävästi eri hyvinvointialueiden osiin:** kasvavilla alueilla hyvinvointialueiden täytyy skaalata palvelutarpeita ja huomioida mm. kansainvälistymisen vaikutuksia, supistuvilla alueilla haasteena on riittävän työvoiman saatavuus sekä palveluverkon rationalisointi ilman palveluiden laadun liiallista heikentämistä. **Järkevän palveluverkon rakentaminen etenkin laajoilla taantuvilla maaseutualueilla on haastavaa, sillä joko lähialueen väestöpohja suhteessa palveluihin jää pieneksi tai etäisyydet palveluihin kasvavat erittäin suuriksi.**
- **Työpaikka- ja elinkeinorakenteen kehitys selittää osin mennyttä eriytynyttä väestönkehitystä alueella ja vaikuttaa myös tulevaan kehitykseen.** Kasvavilla alueilla väestönkasvun lisäksi on tapahtunut merkityksellistä elinkeinorakenteen kehitystä (esim. Tunturi-Lapin matkailu ja kaivostoiminta, Oulun tietojen merkityksen kasvu jne.). Toisaalta suuri osa alueen muista alueista on hankalan elinkeinorakenteen vallassa. Teollisuuden työllistävä vaikutus vähentää työpaikkoja etenkin seutukaupungeissa ja maatalouden jatkuva tehostuminen vähentää työpaikkoja maaseudulla. Näille alueille katoavien työpaikkojen tilalle on tullut vain vähän uusia työpaikkoja, johtuen taantumiseen. Tulevaisuuden kehityksen alueellisen rakenteen muuttuminen vaatisikin näillä alueilla myös elinkeinorakenteen uudistumista, jota ei ole vielä ollut havaittavissa. Ilman tätä negatiivisen kehityksen noidankehä uhkaa jatkua tai jopa voimistua.

Yhteenvedo tilastoanalyysin tuloksista

- **Alueen asukkailla sosioekonomiset riskit ovat korostuneet 2020-luvulla ja huono-osaisuus on vähintään jossain määrin lisääntynyt.** Esimerkiksi asuntokuntien/henkilöiden ostovoima on laskenut ja työttömien määrä on kasvanut merkittävästi viime vuosina. **Korostuvat sosioekonomiset riskit ovat vähintään lyhyen/keskipitkän aikavälin haaste alueella, jota kaavailut sosiaaliturvan leikkaukset korostavat. Pitkittyessään tämä ”säteilee” myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeeseen.**
  - **Yksinasuminen on yleistynyt hyvinvointialueilla nopeasti ja yleistyneenä myös tulevaisuudessa** mm. muuttuneiden asumisen ja elämisen preferenssien johdosta, mutta myös esimerkiksi vähentyneiden asumisliittojen takia (osin vastentahtoisesti). Yksinasumisen lisääntyminen korostaa yksittäisten henkilöiden sosioekonomisia riskejä, heikentäen turvaverkkoja, laskien käytettävissä olevia tuloja ja vähentäen yksittäisen asuntokunnan resilienssiä esimerkiksi suhteessa suhdannevaihteluihin.
  - **Demografisen rakenteen kehityksellä on myös huomionarvoinen yhtymäpinta sosioekonomisiin riskeihin.** Iäkkään väestön ryhmässä leskitalouksien määrä kasvaa, mikä korostaa sekä tuloköyhyyteen että yksinäisyyteen liittyviä riskejä. Tämän lisäksi nyt ikääntyvän ikäluokan lähiomaiset (lapset) ovat aiempia ikäluokkia hajaantuneemmat ympäri maata pitkään jatkuneen kaupungistumisen seurauksena. Ulkomaalaistaustaisten määrä kasvaa taas alueen kaupungeissa nopeasti, mikä korostaa tiettyjen sosiaalipalveluiden tarpeita sekä vaatii aiempaa kansainvälisemmän asiakaskunnan huomiointia palveluiden tuotannossa. Huono-osaisuusriskit yhdistettynä nopeasti kasvavaan maahanmuuttajaväestöön synnyttävät (etenkin Oulussa) myös segregatioriskejä, jotka heijastuvat kaupungin lisäksi hyvinvointialueelle palveluiden kasvavan tarpeen muodossa.
- **Pohjois-Suomi ei kehity myöskään muusta maasta irrallaan, vaan muun maan kehitys tuottaa reunaehdoja hyvinvointialueiden toiminnalle. Etenkin kansallinen demografinen kehitys on välttämätöntä huomioida.** Vuoteen 2040 mennessä yli 84-vuotiaiden määrä noin kaksinkertaistuu koko maassa, korostaen nopeasti kasvavaa palvelun tarvetta. Samalla työikäinen väestö ei kasva merkille pantavasti, heikentäen huoltosuhteita. **Lopputuloksena sekä rahoitustarve että työvoimantarve kasvaa koko maassa, joka oletettavasti sekä tiukentaa rahavirtoja valtiolta hyvinvointialueille että kiristää kilpailua osaavan työvoiman saatavuudessa alueiden välillä.**

Yhteenvedo Pohjois-Pohjanmaan näkökulmasta

- **Pohjois-Pohjanmaata leimaa voimakas polarisaatio Oulun seudun ja muun hyvinvointialueen välillä.** Hyvinvointialueen väestökasvu on todellisuudessa Oulun, Kempeleen ja Limingan väestökasvu. Suurin osa muusta hyvinvointialueesta on väestöpohjaltaan nopeasti supistuvaa aluetta, kehityksen eroja selittää ikärakenteen erot, maahanmuuton epätasainen jakauma ja hyvinvointialueen sisällä tapahtuva keskittyvä muuttoliike. **Tuleva väestönkehitys uhkaa olla vastaavasti voimakkaasti eriytynyttä, ellei maahanmuuton alueellinen jakauma muutu.**
  - Kehityksen seurauksena yhä suurempi osa hyvinvointialueen väestöpohjasta asuu Oulun seudulla, suurimmassa osassa hyvinvointialuetta demografiset toiminnan edellytykset heikkenevät. **Haasteena on ikäryhmittäin epäsymmetrinen kehitys: iäkäs väestö kasvaa kaikkialla hyvinvointialueella, mutta työikäinen väestö keskittyy Ouluun.** Kehityksen seurauksena iäkkään väestön palvelutarve kasvaa alueeseen katsomatta, mutta esimerkiksi työvoiman saatavuus heikkenee ja muiden palveluiden tarve vähenee Oulun ulkopuolella. Samalla Oulun seudun kasvu johtaa myös palvelutarpeen kasvuun ja voi vaatia uusia investointeja.
- **Oulun ja hyvinvointialueen seutukaupunkien väestöpohja kansainvälistyy nopeasti,** maahanmuuton kasvaneen roolin vuoksi, mutta myös muun väestön heikon kehityksen takia. Muutos näkyy etenkin lasten ja nuorempien työikäisten ryhmässä. **Tarve panostaa kansainväliseen työvoimaan korostuu alueen kaupungeissa,** sillä ilman tätä riittävä työvoiman saanti korostuu haasteena myös alueen kaupungeissa. Toisaalta etenkin Oulussa palvelutarve kansainvälistyy. Kaupungissa on myös riskejä eriytyvään segregaatiokehitykseen, joka heijastuisi realisoituessaan etenkin sosiaalipalveluiden tarpeen kasvuna. Pohjois-Pohjanmaan kaupunkien ulkopuolella kansainvälistyminen jäänee hillityksi ja ylipäättään lasten ja työikäisen väestön palvelutarve vähenee.
- **Vähintään lyhyellä aikavälillä Oulussa, seutukaupungeissa sekä osassa maaseutukuntia on korostuneita sosioekonomisia riskejä, jotka säilyessään voivat näkyä lisääntyvänä pahoinvointina ja palvelutarpeena.** Heikentynyt työllisyystilanne, lisääntyvä pitkäaikaistyöttömyys ja kasvava tuloköyhyys yhdistettynä kaavailtuihin sosiaaliturvan leikkauksiin voi tuottaa merkittäviä, etenkin yksittäisille alueille paikantuvia sosiaalisia riskejä. Todennäköisesti nämä riskit korostuvat etenkin kaupunkialueilla, etenkin väestöpohjaltaan kasvavilla alueilla (Oulu). Nämä riskit voivat myös sitoutua maahanmuuttajataustaiseen väestöön.
- **Kaupunkien ulkopuolella etenkin huono-osaisuusriskissä olevien määrä todennäköisesti vähenee väestön vähenemisen seurauksena.** Näillä alueilla hyvinvoinnin haasteet paikantunevat aiempaa vahvemmin etenkin alueilla asuvaan iäkkääseen väestöön, etenkin ”vääränlaisissa” asunnoissa asuviin leskitalouksiin, joissa korostuvat sekä taloudelliset että sosiaaliset huono-osaisuuden riskit. Näissä ryhmissä myös palveluiden saavutettavuus voi muodostua korostuvaksi haasteeksi.

Yhteenvedo Lapin näkökulmasta

- **Lapin demografinen rakenne eriytyy, mutta useimmista hyvinvointialueista poikkeavalla tavalla.** Hyvinvointialueen hyvin jakautuneen luonteen vuoksi etenkin Rovaniemen, mutta myös Tunturi-Lapin osuus alueen väestöstä kasvaa merkityksellisesti, erityisesti muissa kuin iäkkäissä ryhmissä. Meri-Lapin, Itä-Lapin ja Tornionlaakson demografinen painoarvo sen sijaan pienentyy, Pohjois-Lappi taas sinnittelee. **Laajojen kuntien sisällä kasvu painottuu yksittäisiin hyvin vetovoimaisiin alueisiin**, kun taas useimmat taajamat ja kylät myös kasvavilla alueilla supistuvat. **Palveluiden näkökulmasta Lappi ei suoraan keskity, vaan etenkin matkailukunnissa väestöpohja ennemmin hajaantuu kauemmas palveluista.**
  - **Kehityksen seurauksena erot etenkin Lapin maaseutukuntien välillä ja sisällä kasvavat voimakkaasti**, mikä voi ruokkia alueiden välistä polarisaatiota. Muun maan tavoin iäkäs väestö kasvaa samalla kaikissa alueen kunnissa, haastaen palveluiden tuotantoa etenkin väestöpohjaltaan pienenevissä kunnissa, etenkin Itä-Lapissa. Maakunnassa yksin asuvien iäkkäiden talouksien määrä kasvaa hyvin nopeasti, näiden asutokuntien näkökulmasta palveluiden saavutettavuus voi nousta erityisen suureksi haasteeksi, jolla voi olla suoria negatiivisia vaikutuksia ryhmän hyvinvointiin.
  - **Myös Lappi kansainvälistyy, maahanmuuton merkityksen kasvun myötä.** Merkittävimmät kansainvälistymisen vaikutukset syntyvät Rovaniemellä, Kemi-Torniossa ja matkailukunnissa, joissa tarve huomioida kasvava vieraskielinen väestö myös työvoiman saatavuuden kannalta on ilmeinen. Muissa kunnissa kansainvälistymisen vaikutus jäänee vähäiseksi. Hyvinvointialueella ei kuitenkaan ole varsinaisesti merkittäviä segregaaation riskejä.
  - **Työvoiman saatavuus on myös Lapin haaste, vähenevän työikäisen väestön ja suuren eläköitymispaineen myötä.** Lapissa pendelöinti muusta maasta tai työperäinen maahanmuutto ei toimi yhtä helppona ratkaisuna kuin suuremmissa keskuksissa. Haaste säilyy myös palveluiden keskittyessä, sillä työvoima ei välttämättä vaihda asuinpaikkaa palveluiden mukana ja pendelöinti on realistinen vaihtoehto vain osassa maakuntaa. **Tunturi-Lapissa työvoimasta voi syntyä myös kilpailua muiden palvelualojen välillä, Kemi-Torniossa taas Pohjois-Pohjanmaan kasvava työvoimatarve voi haastaa työvoiman riittävyyttä.**
- **Lapin sosioekonominen kehitys on ollut keskimääräistä hyvinvointialuetta vahvempaa pitkällä aikavälillä**, mutta sisäinen kehitys on ollut epätasaista. Erityisesti kasvavilla alueilla myös väestön sosioekonominen tila on suhteellisen hyvä ja pidemmän ajanjakson trendi on positiivinen. **Sen sijaan etenkin Meri-Lapin ja Itä-Lapin alueella on huomattavia sosioekonomisia riskejä**, etenkin iäkkäämpien miesten ryhmissä esimerkiksi pitkittyneen työttömyyden ja heikentyneen terveydentilan näkökulmista. Alue onkin myös hyvinvoinnin näkökulmasta vahvasti jakautunut, ja säilynee jakautuneena myös tulevaisuudessa. **Yksilötason sairastavuus ja palvelutarve onkin suurimmillaan alueilla, joissa palvelutoiminnan (demografiset) edellytykset kehittyvät heikoimmin.** Lyhyellä aikavälillä kuitenkin myös vahvasti kehittyneillä alueilla on korostuneita sosioekonomisia riskejä.
- Lapissa on vakituiseen väestöpohjaan suhteutettuna jo nyt huomattavasti monipaikkaista ja väliaikaista väestöä, mm. vapaa-ajan asumisen ja matkailun vuoksi. **Vakituisen ja alueella oleskelevan muun väestön suhde muuttuneen tulevaisuudessa entistä epäsuhtaisemmaksi**, ja ei-vakituinen väestö tuottaa tulevaisuudessa kasvavassa määrin painetta palvelutuotannolle, jota haastaa myös kausittaiset palvelutarpeen vaihtelut. **Alueen kasvavana haasteena onkin vastata kausittaiseen palveluiden kysynnän piikkeihin, myös pienenevän väestöpohjan alueilla.**

Yhdistäviä ja erottavia kehitystrendejä Lapissa ja Pohjois-Pohjanmaalla

Yhdistäviä trendejä:

- Voimistuva sisäinen polarisaatio, sekä väestöpohjan että sosioekonomian näkökulmasta
- Kasvava iäkkään väestön määrä koko hyvinvointialueella, etenkin iäkkäiden asumispalveluiden huomattava kasvupaine
- Lisääntyvä yksinasuminen, etenkin iäkkäiden leskitalouksien määrän kasvu
- Maahanmuuttovetoinen väestönkasvu, syntyvyyden lasku ja lasten määrän väheneminen
- Korostuvat sosioekonomiset riskit lyhyellä aikavälillä
- Keskuskaupungin merkityksen kasvu, työvoimaosuuden kasvu
- Huomattava eläköitymispaine sote –sektorilla, työvoiman saatavuuden kasvava haaste keskusten ulkopuolella
- Teollisten seutukaupunkien haavoittuvuus, riskit nopeasti heikkenevälle aluekehitykselle. Perinteiseen elinkeinorakenteeseen nojaavien alueiden taantuminen.
- Paine palveluverkon tiivistämiseen, etäisyyksien kasvu palveluihin
- Harveneva, mutta säilyvä haja-asutusalueiden väestöpohja.

Erottavia trendejä:

- Keskittyminen / hajautuminen suhteessa paikallisiin palveluihin. Demografisen eriytymisen rakenne: Pohjois-Pohjanmaalla vahva keskittyminen Ouluun, Lapissa laajempaa positiivista kehitystä ja jopa hajautumista matkailukunnissa.
- Sosioekonomisten riskien paikantuminen. Pohjois-Pohjanmaalla korostuminen Oulussa, Lapissa taas Meri-Lapissa ja etenkin Itä-Lapissa
- Pitkän aikavälin sosioekonominen kehitys: Lapissa poikkeavan vahva pitkän aikavälin positiivinen kehitystrendi, Pohjois-Pohjanmaalla sosioekonominen kehitys on ollut enemmän negatiivista.
- Merkittävän segregaatoriskin puuttuminen Lapissa
- Kansainvälistymisen vaikutukset; etenkin Oulussa vaatii huomattavasti suurempaa huomiointia kuin Lapin millään alueella
- Tarve varautua voimakkaaseen väestönkasvuun – koko Pohjois-Suomessa ainoastaan Oulussa ennakoitaan tapahtuvan voimakasta, palveluiden merkittävää skaalausta vaativaa kasvua.
- Monipaikkaisuuden ja vapaa-ajan asukkaiden merkitys: korostuu hyvin merkittävästi Lapissa, mutta vain vähän Pohjois-Pohjanmaalla (jossain määrin Kuusamossa).

Tulkintoja tulevan kehityksen vaikutuksista hyvinvointialueiden toiminnan näkökulmasta

Hyvinvointialueiden toiminta yleisesti

- Molemmilla alueilla tapahtuva demografinen kehitys sekä todennäköisesti kasvavat sosioekonomiset riskit korostavat palvelutarvetta ja kasvattavat kustannuksia. Etenkin väestön ikääntyminen tuottaa käytännössä vääjäämättömän kasvupaineen kustannuksiin, mihin vastaamista haastaa täsmälleen sama kehitys muilla hyvinvointialueilla. **Kasvupaineen takia hyvinvointialueilla säilyy paine tehostaa kaikkia toimintoja sekä harkita tarkkaan alueellista palvelurakennetta.**
- Palveluverkkoon liittyy selvä keskittymisen paine väestönkehityksen ja kustannusten takia. **Palveluverkon keskittyminen voi mahdollistaa tehokkaamman palveluiden järjestämisen, mutta *de facto* heikentää kokemusta palveluista alueilla, joista palvelut etäännyvät.** Palveluiden keskittymiseen liittyykin merkittävä riski hyvinvointialueiden sisäisten ristiriitojen korostumisesta, jota myös muu aluekehityksen polarisaatio ruokkii. **Kasvava kokemus esimerkiksi maaseutualueiden heikentyvistä palveluista voi haastaa hyvinvointialueiden päätöksentekoa tai pahimmillaan lamauttaa alueiden kyvyn reagoida nopeasti toimintaympäristön muutoksiin.**
- Pohjois-Suomen väestö keskittyy ja etenkin Oulun seudun painoarvo kasvaa. Tämä koskee koko yhteistyöaluetta: etenkin Kainuun väestöpohja vähenee hyvin nopeasti, mutta myös Keski-Pohjanmaa uhkaa supistua entisestään. **Todennäköisesti Kainuun ja Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueiden riippuvuus etenkin Pohjois-Pohjanmaan palveluista tulee kasvamaan huomattavasti, tulevaisuudessa vähintään keskustelu yksittäisten hyvinvointialueiden tulevaisuudesta saattaa nousta pintaan.**
- **Kilpailu työvoimasta kiristyy koko maan palvelutarpeen kasvaessa, joka pakottaa sekä kansainvälisen työvoiman vahvempaan huomiointiin että työssäjaksamiseen ja viihtymiseen panostamisen.** Pahimmillaan työvoiman heikko kehitys uhkaa palveluiden toteutusta: etenkin heikosti kehittyvillä alueilla työvoiman saatavuus voi olla palveluita karsiva tekijä.

Palveluverkko

- **On erittäin todennäköistä, että kummankin hyvinvointialueen palveluverkko keskittyy, ja palvelupisteiden määrä vähenee (etäasioinnin merkitys kasvaa).** Vaikka koko hyvinvointialueella ei tapahdu valtavaa väestön vähenemistä osasta hyvinvointialueita poiketen, hyvinvointialueiden väestöpohjan ja etenkin työvoiman ennakoitu keskittyminen on nopeaa. Koska keskittyminen heijastelee etenkin elinkeinorakenteen murrosta ja uusiutumiskykyä (tai tämän puutetta), ei ole peruteltua tällä hetkellä odottaa väestön keskittymiseen merkittävää käännettä.
- Nopeasti supistuvilla alueilla (maaseutukunnat, seutukaupungit) jo työvoiman saatavuuden haasteet haastavat palveluverkon säilyvyyttä ja voivat pakottaa pitkällä aikavälillä sulkemaan muuten toimintakykyisiä yksiköitä.
- Keskittymisen seurauksena maaseutualueilla ja pienemmissä kaupungeissa etäisyys palvelupisteisiin tulee kasvamaan, jolla voi olla negatiivisia vaikutuksia väestön hyvinvoinnin ja vähintään palvelukokemuksen kannalta.
- **Sairaaloiden määrän vähentämisen paine säilynee myös tulevaisuudessa.** Jo nyt valtion taholta on painetta vähentää ”alueellisia” sairaaloita, tämä paine ei tule katoamaan myöskään tulevaisuudessa. **Todennäköisesti keskussairaaloiden merkitys etenkin erikoissairaanhoidon, mutta myös perusterveydenhuollon tarjoajina kasvaa, alueellisten muiden toimintojen merkityksen vähentyessä.**
- **Kasvavana haasteena ikääntyvien kaikkialla kasvavan palvelutarpeen yhdistäminen muuten harvenevaan palveluverkkoon.** Esimerkiksi iäkkään väestön asumisen palveluita tarvitaan väestönkehityksen perusteella lisää käytännössä joka kuntaan, mutta muun palveluverkon ylläpito yhtä laajasti ei ole mahdollista. Miten palveluverkossa pystytään huomioimaan yksittäisten ryhmien, osin väliaikaisesti kasvava palvelutarve, samalla kuin muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tarve vähenee?
- Lapin matkailualueilla korostuvana haasteena kausiluontoiset piikit osassa palveluita (esim. pelastus- ja ensihoito).

Tulkintoja tulevan kehityksen vaikutuksista hyvinvointialueiden toiminnan näkökulmasta

Perusterveyden huolto

- Keskittyvä väestörakenne sekä jo pelkän kansallisen demografisen rakenteen muutoksen aiheuttama kustannusten kasvu tuottaa painetta karsia perusterveydenhuollon palvelupisteitä.
- **Etäisyydet lähimpään palvelupisteeseen kasvavat**, etenkin harvemmin asutuilta maaseutualueilta: kasvavat etäisyydet lisäävät sähköisten palveluiden houkuttelevuutta, mutta voivat myös lykätä hoitoon hakutumista, heikentäen tuloksia/vaatien suurempia resursseja. Tarve taksikydeille kasvaa ikääntyvän väestön myötä.
- Asiakasohja ikääntyy, mutta myös kansainvälistyy. Ikääntyminen korostaa palveluiden käyttöä, kansainvälistyminen etenkin Oulussa lisää tarvetta esimerkiksi tulkkauspalveluille. Molemmat kasvattavat hyvinvointialueiden käyttömenoja.
- **Lähivuosina lisääntyvä huono-osaisuus** (esim. pitkäaikaistyöttömien muodossa) lisää palveluiden tarvetta myös perusterveyden huollossa. **Pitkittyessään kasvava sosioekonominen huono-osaisuus näkyy perusterveyden huollossa kasautuvina palvelutarpeina ja moniongelmallisuutena.**
- **Riittävän työvoiman saatavuus haastaa perusterveydenhuollon palvelutuotantoa** etenkin suurten keskusten ulkopuolella. Vastakkainasettelu yksityisen ja julkisen perusterveydenhuollon välillä säilyy ja saattaa kasvaa laajemman yhteiskunnallisen polarisaation myötä.
- Eläköityvien nykyisten työllisten suuri määrä johtaa huomattavaan siirtymään työterveydestä julkisen perusterveydenhuollon piiriin.
- Väestön ikääntyminen haastaa kansantaloutta, mikä voi johtaa perusterveydenhuollon pakollisten toimintojen vähentämiseen ja rajaamiseen.

Erikoissairaanhoito

- **Väestön voimakas ikääntyminen koko Pohjois-Suomen alueella lisää merkittävästi erikoissairaanhoidon tarvetta**, ja erityisesti osalla erikoissairaanhoidon aloja palvelutarpeen kasvu on hyvin suurta (esim. geriatria, onkologia).
- Jos perusterveydenhoidon kyky vastata ikääntymisen kasvavaan palvelutarpeeseen heikkenee, säteilee tämä lisääntyvänä erikoissairaanhoidon tarpeena.
- Muutokset aluerakenteessa kannustavat keskittämään palveluita – etenkin pitkäaikaista seuranta/hoitoa vaativan (kasvavan) ryhmän hoidon saavutettavuus heikkenee ja haastaa palveluiden vaikuttavuutta: haaste erityisesti osissa Lappia.
- Synnytyksiin liittyvät erikoissairaanhoidon palveluiden tarve jää aiempaa (esim. 2010-lukua) matalammalle tasolle syntyvyyden laskun takia. Synnyttäjät kansainvälistyvät, etenkin Pohjois-Pohjanmaalla.
- **OYS:n merkitys erikoissairaanhoidon palveluiden tuotannossa korostuu.** Väestönkehitys ja kasvavat menot kannustavat palveluiden keskittämiseen ja erikoissairaanhoidon palveluiden karsimiseen pienemmistä yksiköistä, koko yhteistyöalueelta. Tämä tuo OYS:lle lisää asiakkaita ei pelkästään Pohden ja Laphan alueelta, vaan koko yhteistyöalueelta. Painottuuko Lapin erikoissairaanhoito aiempaa vahvemmin OYS:iin? **Kansallisella tasolla yliopistollisissa keskussairaaloissa tapahtuu voimistuvaa erikoistumista.**
- Korostuvat sosioekonomiset riskit voivat lisätä myös psykiatristen palveluiden tarvetta.
- **Osaavan työvoiman saatavuus säilyvänä haasteena** (korostuneesti Lapissa vähäisemmän koulutustoiminnan takia). Paine työvoiman kansainvälistymiseen?

Tulkintoja tulevan kehityksen vaikutuksista hyvinvointialueiden toiminnan näkökulmasta

Sosiaalihuolto - lapset, nuoret, työkäiset

- Periaatteessa laskeva syntyvyys vähentää painetta lasten ja perheiden sosiaalihuollon palveluille. Palvelutarve todennäköisesti väheneekin Oulun seudun sekä Lapin kasvavien alueiden ulkopuolella. Syntyvyyden ja perheiden määrän lasku kannustaa palveluiden keskittämiseen.
- Samalla etenkin lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä alueella on (muun maan tavoin) korostuvia sosioekonomisia riskejä (mm. lapsiperheköyhyyttä, vanhempien työttömyyttä, kasvavaa mielenterveyden ongelmia jne.). Ylipäätään haavoittuvien lapsiperheiden määrä on kasvussa → **Kasvat sosioekonomiset riskit lisäävät merkittävästi myös sosiaalihuollon lasten- ja perheiden palveluiden tarvetta.** Etenkin alueen kasvavilla alueilla palvelutarve saattaa kasvaa merkittävästi tämän myötä.
- **Kansallisella tasolla kyky/halukkuus kasvattaa resursointia lasten ja perheiden palveluihin voi laskea**, kun ikääntyminen ja maltillisesti kehittyvä työvoima haastaa hyvinvointivaltion rahoituspohjaa. Resursoinnin puute voi korostuvasti haastaa ennaltaehkäisyä ja pitkällä aikavälillä lisätä raskaampien palveluiden tarvetta. Muutokset esimerkiksi mitoituksiin lastensuojelussa?
- **Lasten ja perheiden palveluissa maahanmuuttajien osuus palvelutarpeessa tulee kasvamaan.** Maahanmuuttajataustaisilla on osin kohonnutta palvelutarvetta ja (kohonneiden huono-osaisuusriskien takia) myös kasautuvaa, monialaista palvelutarvetta. Etenkin Oulussa relevantti kehityskulku.
- Oulussa segregaatoriski sosioekonomian ja etnisen taustan perusteella: toteutuessaan näkyy lasten/nuorten pahoinvoinnin lisääntymisenä.
- Korostuvat sosioekonomiset riskit lisäävät myös aikuisten sosiaalihuollon palvelutarvetta (esim. aikuissosiaalityö).
- Yhteiskunnallisen polarisaatio, esimerkiksi alueiden sekä sosioekonomisten ja 'etnisten' ryhmien välillä on riskissä kasvaa. Polarisaatio voi nakertaa laajojen sosiaalihuollon palveluiden legitimitettä.

Sosiaalihuolto – iäkkäät

- **Voimakas väestön ikääntyminen tulee lisäämään merkittävästi vanhusten asumisen palveluita käytännössä molempien hyvinvointialueiden jokaisessa kunnassa.** Suhteellinen muutos on erityisen suuri Oulun seudulla matalan lähtötason takia. Muutos on merkityksellinen käytännössä kaikilla seuduilla.
- **lääkkäiden sosiaalipalveluissa on koko maan tasolla erittäin merkittävä paine kustannusten kasvu.** Mahdollisesti johtaa säätelyn keventämiseen, kiristää joka tapauksessa taloudellisia resursseja.
- Osalla alueita on tarvetta merkittävään tuetun asumisen rakentamiseen ja asumisen mahdollisuuksien lisäämiseen.
- **Palveluiden odotettu keskittyminen voi korostaa myös ennakoitua enemmän tuetun asumisen tarpeita palveluiden läheisyydessä.** Haasteena on myös asuntomarkkinoiden rakenne; suuri osa alueen ikääntyvistä talouksista asuu (haja-asutus) alueilla, joissa etenkin yksin asuminen edellytykset laskevat, asuntojen arvo on vähäinen ja myynti haastavaa – taloudelliset esteet voivat korostaa sosiaalihuollon asumisen palveluiden tarvetta.
- **Omaishoidon merkitys kasvaa** jo pelkän nopean ikääntymisen tuottaman paineen takia. Toisaalta 10-20 vuoden aikana ikääntyvien ryhmässä on entistä enemmän yhden henkilön talouksia, joiden omaiset asuvat kaukana, vähentäen omaishoidon mahdollisuuksia.
- Yksin asuvien leskitalouksien kasvu korostaa iäkkään väestön pahoinvoinnin riskejä, esimerkiksi tuloköyhyyden, vääränlaisten asumisen olosuhteiden ja yksinäisyyden muodossa. Tuottaa vaatimusta myös muiden sosiaalipalveluiden lisäämiselle.
- **Työvoiman tarve iäkkäiden sosiaalipalveluille on koko maassa merkittävästi kasvava**, etenkin haastavasti robotisoitavissa hoivatöissä. **Eryteisesti kasvavien alueiden ulkopuolella työvoiman saatavuus korostuneen hyvin suurena haasteena**, ja heikentää pahimmillaan palveluiden laatua merkittävästi.

Tulkintoja tulevan kehityksen vaikutuksista hyvinvointialueiden toiminnan näkökulmasta

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

- Mielenterveyden ongelmiin liittyvä palvelutarpeen kysyntä on ollut kasvussa, erityisesti nuorilla kansallisesti. Trendin jatkuvuutta ei ole mahdollista arvioida tämän työn aineistolla.
- **Kohonnut nuorten mielenterveyden palveluiden tarve heijastunee vastaavasti työikäisten ryhmään keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä**, riskinä kasvava mielenterveysperustaisesti työkyvyttömiä osuuden kasvu (ryhmä jolla on huomattavan kohonneita moniongelmallisuuden riski).
- Ikääntymisen myötä iäkkäiden mielenterveyden ongelmista kärsivien absoluuttinen määrä todennäköisesti kasvaa merkittävästi. Huomionarvoisena haasteena mielenterveyden ongelmat yhdessä muiden ikääntymiseen liittyvien palvelutarpeiden kanssa. Iäkkäiden päihdeongelmat kasvavana haasteena.
- **Kohonneet sosioekonomiset riskit ja korostuva huono-osaisuus tulee oletettavasti näkymään lisääntyvänä mielenterveyden palveluiden tarpeena.** Kaavaillut leikkaukset mm. sosiaaliturvaan voivat myös korostaa mielenterveyden palvelutarpeita; tuloköyhyydellä ja mielenterveyden ongelmilla on kaksisuuntainen yhteys. Korostuvat sosioekonomiset riskit voivat heijastua myös päihdepalveluihin.
- Etenkin lasten ja nuorten ryhmässä ulkomaalaistaustaisten asiakkaiden määrä kasvaa kansainvälistymisen myötä.
- **Palveluiden saavutettavuus etenkin supistuvilla maaseutualueilla todennäköisesti heikkenee** (toisaalta nopea väestön väheneminen vähentänee palvelutarvetta). Sähköiset palvelut voivat korvata osaa palvelutarpeesta.
- **Rahoituspohjan heikkeneminen tulevaisuudessa?**

Vammaispalvelut

- Pohjois-Suomen väestö vähenee ilman maahanmuuttoa. Koska muuttoliike on luonteeltaan valikoivaa, todennäköisesti pitkällä aikavälillä vammaispalveluiden tarve vähenee alueella.
- **Palveluiden keskittyminen voi kuitenkin lisätä esimerkiksi asumisen palveluiden tarvetta**, vähentämällä esimerkiksi kotihoidon järjestämisen mahdollisuuksia syrjäisemmillä alueilla. Vastaavasti muun toiminnan keskittyminen voi keskittää vammaispalveluita käyttäviä hyvinvointialueilla.
- **Vammaispalveluiden asiakkaat ikääntyvät myös ennustejakson aikana – todennäköisesti lisäten palvelutarvetta ja palveluiden kustannuksia.** Ryhmään voi syntyä huomattavaa kasautuvaa palvelutarvetta, jossa vammaispalvelun tarpeen lisäksi korostuvat ikääntymisen tuottamat palvelutarpeet. Korostuminen voi olla muuta ikääntyvää väestöä suurempaa ryhmän luonteen vuoksi.
- **Ikääntyminen voi vähentää myös kevyempien palveluiden tarvetta** (esim. asumisen osalta), kun kehitysvamman lisäksi syntyy ikääntymisen tuottamia rajoitteita.
- Alueen väestöpohjan kansainvälistyminen ei oletettavasti heijastu suoraan maahanmuuton kautta vammaispalveluihin, mutta kansainvälistymisen myötä esimerkiksi vammaispalveluita tarvitsevien ulkomaalaistaustaisten lasten määrä korostunee, etenkin Oulun seudulla. Etenkin kielikysymys asiakkaan ja asiakkaan huoltajien kanssa muuttaa palveluiden järjestämisen luonnetta.
- **Koska työvoiman tarve etenkin ikääntyneiden sosiaalipalveluissa kasvaa voimakkaasti, on myös vammaispalveluissa merkittävä työvoimapulan riski**, etenkin väestöpohjaltaan supistuvilla paikkakunnilla.

Tulkintoja tulevan kehityksen vaikutuksista hyvinvointialueiden toiminnan näkökulmasta

Oppilashuolto

- Keskipitkällä aikavälillä (n. vuosien 2025-2030 aikana) **peruskoululaisten määrä romahtaa**, syntyvyyden 2010- ja 2020-luvun laskun takia. Murros koskettaa molempia hyvinvointialueita ja käytännössä kaikkia kuntia. **Kehityksen seurauksena oppilaiden määrään sidottujen oppilashuollon palveluiden tarve laskee voimakkaasti**, ilman (suhteellisen epätodennäköistä) syntyvyyden merkittävää kasvua muutos on pysyvä.
- Vastaava muutos koskettaa toista astetta 2030-luvulla.
- Kunnat tulevat todennäköisesti vähentämään koulujen määriä huomattavasti koululaisten määrän kehityksen vuoksi. Palvelupisteissä, jotka ovat sidottu kouluihin tämä voi tarkoittaa merkityksellistä muutosta myös hyvinvointialueen kannalta.
- Syntyvyyden romahduksen ja lisääntyneen maahanmuuton vuoksi ulkomaalaistaustaisten oppilaiden määrä ja osuus kasvaa koko alueella, mutta etenkin kaupungeissa.
- **Sosiaaliturvan leikkaukset lisäävät lapsiperheköyhyyttä, jotka todennäköisesti lisäävät oppilashuollon ikäluokkien palvelutarvetta yksilötasolla.** Vaikutus korostuu, jos sosioekonominen eriytyminen jatkuu myös pidempään. Riskinä palvelutarpeen kasautuminen jo ennestään riskiryhmässä oleville oppilaille.
- Oulussa on koulusegregaation riskielementtejä, jotka realisoituessaan johtaisivat korostuviin oppilashuollon palvelutarpeisiin yksittäisillä alueilla.

Pelastustoimi & ensihoito

- Väestön keskittyessä suurin osa kummastakin hyvinvointialueesta muuttuu aiempaa harvemmin asutuksi. Tämä ei kuitenkaan tarkoita varsinaista autioitumista, vaan asutuilla alueilla asuu aiempaa vähemmän väestöä: **asutuksen harveneminen vaatii pelastustoimelta operointia käytännössä yhtä laajalla alueella kuin nykyisin, jossa kuitenkin infrastruktuuri heikkenee väestön vähentyessä** (esim. tiet).
- Väestön ikääntyminen koskettaa myös harvaan asuttuja alueita, joissa pelastustoimen tehtävien määrä todennäköisesti kasvaa, harvenevan asutuksen, vanhenevien asukkaiden ja kasvavan yksin asuvien määrän seurauksena.
- **Paine keskittää palveluita vaikuttanee myös pelastustoimen ja ensihoidon sijainteihin**, todennäköisesti pidentäen esimerkiksi pelastustoimen matkaetäisyyksiä. Pidemmät matkaetäisyydet voivat heijastua negatiivisesti esimerkiksi sairauskohtausten ym. ennusteeseen, mahdollisesti nostaten myös hoidon kustannuksia.
- **Toisaalta muun kuin iäkkään väestön keskittyminen maantieteellisesti pienemmälle alueelle voi myös tehostaa pelastustoimea.**
- Etenkin Lapissa (mutta myös Koillismaalla) vapaa-ajan asujien ja matkailijoiden määrä ja erityisesti suhteellisen määrä (verrattuna vakituisiin asukkaisiin) kasvaa. Tämä heijastuu kasvavina kausiluontoisina piikkeinä pelastustoimen palveluihin.

2A.Tulevaisuuden näkymien tarkentaminen hyvinvointialuekohtaisilla haastattelulla

Haastattelukysymykset

- Millaisia kehitykseen vaikuttavia megatrendejä ja heikkoja signaaleja näette seuraavan 10–15 vuoden aikana?
- Onko jotain jäänyt yleisessä tulevaisuuskeskustelussa kokonaan huomioimatta ja ennakoimatta?
- Miten voisimme entistä paremmin vastata demografisiin muutoksiin sekä alueelliseen eriarvoistumiseen alueiden sisällä ja alueiden välillä?
- Miten hyvinvointialueet (Pohde ja Lapha) voisivat yhdessä paremmin varautua tulevaisuuden epävarmuuksiin ja muuttuviin olosuhteisiin?
- Mitä pidätte tärkeimpinä kehityskohteina hyvinvointialueiden yhteisen tulevaisuuden strategisessa yhteistyössä?

- Kuinka suuresti ja millä tavoin näette terveydenhuollon teknologiakehityksen ja innovaatioiden vaikuttavan hyvinvointialueiden toimintaan 10-15 vuoden aikajänteellä?
- Miten näette erityisesti sosiaalipalveluiden ja pelastuspalveluiden kehittyvän seuraavien 10-15 vuoden aikana?
- Mitä nyt laadittavassa tulevaisuuskatsauksessa tulisi erityisesti huomioida tai selvittää?

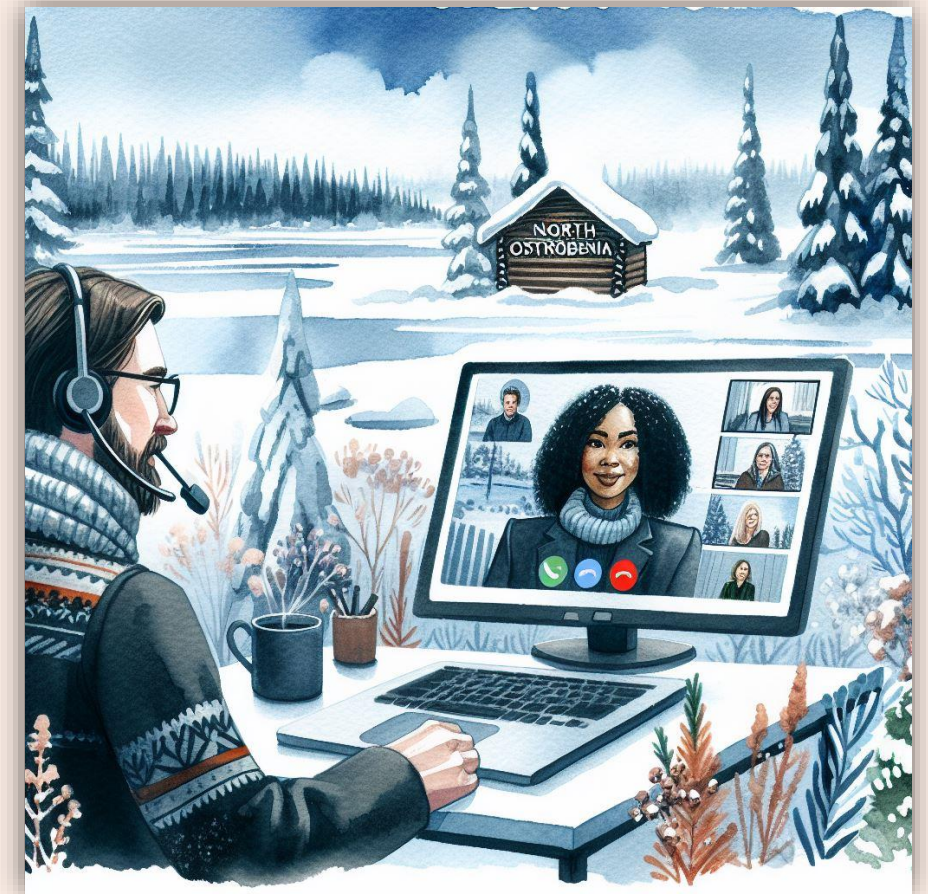
Haastatteluista on laadittu hyvinvointialuekohtaiset yhteenvedot sekä erillinen yhteenveto hyvinvointialueita erityisesti yhdistävistä tai erottavista tekijöistä.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Haastatellut henkilöt

- Hyvinvointialuejohtaja **Ilkka Luoma**, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Aluehallituksen puheenjohtaja **Tapani Tölli**, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Maakuntajohtaja **Jussi Rämetsä**, Pohjois-Pohjanmaan liitto

Millaisia kehitykseen vaikuttavia megatrendejä ja heikkoja signaaleja näette seuraavan 10–15 vuoden aikana?

Megatrendit

- **Väestörakenteen muutos**, väestön ikääntyminen ja syntyvyyden alhaisuus. Muutos vaikuttaa palvelutarpeen kasvuun ja työvoiman saatavuuden haasteisiin. Nuorten ikäluokkien ohjaaminen sote-koulutukseen on entistä tärkeämpää
- **Väestön keskittyminen/kaupungistuminen** vaikuttaa palvelujen verkkoon ja haastaa taloudellista tilannetta. Se vaikuttaa myös voimistuvaan segregaatiokehitykseen, sillä nuorten työntekijöiden sitouttaminen kauemmas kasvukeskuksista on vaikeampaa.
- **Teknologian/digitalisaation** kehittymiseen pitäisi panostaa mittavasti. Terveysteknologian kehitys tuo paljon mahdollisuuksia.
- **Turvallisuustilanne** luo epävarmuustekijöitä, mutta pohjoisen Suomen koettu turvallisuus voi olla jopa alueen vahvuus verrattuna itäiseen Helsinkiin
- **Ilmastonmuutos** voi tuoda epävarmuuksia, mutta myös mahdollisuuksia
- **Maahanmuutto** kasvattaa alueen väkilukua ja rikastuttaa aluetta, mutta kotoutumisen ja työllistymisen haasteet vaativat aktiivista työtä

Hiljaiset signaalit

- Hyvinvointiyhteiskunnan romahtaminen, kriisinsietokyvyn heikentyminen. Ihmisen selviytymiskyvyn vahvistaminen on tärkeää, sillä muuten yhteiskunnan kehityksen suunta on vaarassa.
- Yhteiskunnan ei voida odottaa vastaavan kaikkiin tarpeisiin, vaan tarvitaan subjektiivista vastuun ottamista sekä enemmän vastuuta omasta hyvinvoinnistaan ja jaksamisestaan.

Onko jotain jäänyt yleisessä tulevaisuuskeskustelussa kokonaan huomioimatta ja ennakoimatta?

- Demokratian romahtaminen
  - Yhteiskunnan kehityksen suunnan epävarmuus
  - Äänekäiden ja rahan valta
  - Henkilön oman vastuun ja välittämisen tärkeys horjuu

Miten voisimme entistä paremmin vastata demografisiin muutoksiin sekä alueelliseen eriarvoistumiseen alueiden sisällä ja alueiden välillä?

- Demokratia ja elinvoimaisuus ovat tärkeitä tekijöitä, ja osaavan työvoiman saatavuus ja koulutusjärjestelmä ovat alueen vahvuuksia, joita kannattaa vahvistaa
- Tarvitaan systemaattista vaikuttavuustutkimusta, jotta resurssit voidaan kohdentaa mahdollisimman tehokkaasti ja vaikuttavasti.
- Etätyön ja monipaikkatyön merkitys tulevaisuuden selviytymiskeinoina kasvavat. Työnantajapolitiikkaa on ajateltava uudelleen, jotta voidaan pärjätä demografisten muutosten ja alueellisen eriarvoistumisen kanssa.
- Lapin ja Oulun yliopistojen yhdistämistä voitaisiin pohtia, mikä vahvistaisi koko Pohjois-Suomen koulutusta.
- Investointien merkitys on suuri, erityisesti uusiutuvan energian hyödyntäminen tuo elinvoimaa Pohjois-Suomeen.
- Aluepolitiikalla on iso merkitys eriarvoistumisen ehkäisemisessä.
- Palveluiden saatavuus vaikuttaa myös perheiden muuttohalukkuuteen alueelle.
- Perheille tulisi tarjota tukea riittävän varhaisessa vaiheessa. Perhe on tärkeä instituutio, ja sen merkitystä on tuettava ja vahvistettava, sillä perheiden koossa pysyminen vaikuttaa suoraan lasten hyvinvointiin ja turvallisuuden tunteeseen.
- Mielen terveystalv palvelujen tärkeyttä korostetaan, sillä niihin tarvitaan yhä enemmän resursseja. Myös varhaiskasvatukseen ja ennaltaehkäisevään toimintaan pitäisi panostaa voimakkaasti, jotta mielen tervetv ongelmia voitaisiin ehkäistä ajoissa.
- Kolmannen sektorin rooli on merkittävä erityisesti pienissä kunnissa. Sitä tulisi jatkossa kehittää hva-yhteistyössä. Vapaaehtoistoiminta on tärkeää ennaltaehkäisevää työtä ja sosiaalista yhteyttä lisäävä sekä tarjoaa vertaistukea, mikä on ihmisten hyvinvoinnille ja jaksamiselle merkityksellistä. Tämä on tärkeää erityisesti eläkkeellä olevilla, joilla on myös paljon annettavaa, ja samalla se edistää iäkkäiden toimintakykyä.
- Ihmisten oman selviytymiskyvyn vahvistaminen.

Miten hyvinvointialueet (Pohde ja Lapha) voisivat yhdessä paremmin varautua tulevaisuuden epävarmuuksiin ja muuttuviin olosuhteisiin?

- Aluerajat merkitsevät entistä vähemmän ja yhteistyö Lapin kanssa on välttämätöntä soteuudistuksen myötä.
  - Hyvinvointialueiden yhteistyötä keskenään ja kuntien/maakuntien kanssa tulisi lisätä.
  - Yhteisiä toimintamalleja/ käytänteitä on kehitettävä entistä enemmän, ja tietohallinnon yhdistäminen on yksi esimerkki tästä yhteistyöstä.
  - Yhteistyö ei tarkoita itsenäisyyden menettämistä. Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueet voivat säilyttää itsenäisyytensä samalla, kun tekevät yhteistyötä ja vahvistavat sitä sekä keskinäistä luottamusta.
- Yhteinen tilannekuva ja tieto ovat tärkeitä myös varautumisessa. Oikea tilannekuva ja hyvä päätöksentekokyky ovat välttämättömiä epävarmuuteen varautumisessa.
  - Yhteinen henkilöstöpolitiikka ja keskussairaaloiden työnjako – proaktiivisuus toiminnassa. Lappi saa olla silti erillään, sillä heillä on erilainen alue, jossa on omat erityispiirteet. Samat sapluunat molemmilla hyvinvointialueilla kaikessa eivät sovi joka paikkaan, esim. perustason terveydenhuolto on erilainen harvempaan asutussa Lapissa.
  - Terveys-, sosiaali- ja pelastuspalveluiden olisi oltava osa elinvoimaa. Hyvinvointialueiden tulisi huomioida elinvoima päätöksenteossaan, vaikka se ei ole heidän ykkösprioriteetti. Hyvinvointialueiden resurssit ovat rajalliset, mutta elinvoiman huomioiminen on silti tärkeää.

Mitä pidätte tärkeimpinä kehityskohteina hyvinvointialueiden yhteisen tulevaisuuden strategisessa yhteistyössä?

- Hallinnollisissa tukipalveluissa, kuten hankinta, juridiikka, tietohallinto ja tiedolla johtaminen voidaan tehdä paljon nykyistä enemmän yhteistyötä. Tulevan YTA-konttorin suunnitteleminen vie asioita tähän suuntaan.
- Hyvinvointialueiden yhteistyön merkitys tukipalveluiden lisäksi mm. työvoiman käytön optimoinnissa. Yhteistyö voi auttaa vuokratyövoiman kustannusten hallinnassa ja sairaaloiden välisessä työnjaossa. Työvoiman käytön optimoinnissa ja vuokratyövoiman kustannusten hallinnassa on paljon käyttämättömiä mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä.
- Erikoissairaanhoidossa tiivistyvä yhteistyö ja sairaaloiden välinen työnjako ovat isoja asioita, jotka tarvitsevat kehitystyötä.
- Tarvitaan tiivistä yhteistyötä myös kuntien ja maakuntaliiton kanssa, erityisesti yhdyspintatyön parantamiseksi.
- Lisäksi kolmas sektori voitaisiin paremmin kytkeä hyvinvointialueen toimintaan.

Kuinka suuresti ja millä tavoin näette terveydenhuollon teknologiakehityksen ja innovaatioiden vaikuttavan hyvinvointialueiden toimintaan 10-15 vuoden aikajänteellä?

- Tiivis yhteistyö yliopiston, yritysmaailman ja lääketeollisuuden kanssa on välttämätöntä uusien hoitomenetelmien kehittämiseksi – terveydenhuolto tarvitsee uusia ratkaisuja.
  - Uusien hoitomenetelmien kehittäminen on tärkeää, ja teknologian kehitys voi tuoda merkittäviä parannuksia hoitomenetelmiin ja vaikuttavuuteen.
  - Digitaalisten terveystieteiden ja etäpalveluiden käyttöönotto on väistämätöntä ja ne voivat helpottaa ihmisten elämää. Teknologian järkevä käyttöönotto ja neuvonta ovat tärkeitä. Ns. digiköyhyys eli puuttuvat digitaidot kuitenkin mietityttävät.
- Tekoäly voi merkittävästi vaikuttaa myös lääketieteen erikoisaloihin, jopa hävittäen tiettyjä erikoisaloja. Tekoälyn päättelykyky voi vaikuttaa konservatiivisten erikoisalojen toimintaan.

Miten näette erityisesti sosiaalipalveluiden ja pelastuspalveluiden kehittyvän seuraavien 10-15 vuoden aikana?

- Sosiaali- ja terveydenhuollon rekistereiden yhdistäminen on tärkeää, jotta mm. lapsen etu voidaan huomioida paremmin. Nykyinen siiloutunut järjestelmä estää tehokkaan yhteistyön ja tiedon jakamisen.
  - Sosiaalipalveluiden haasteet, kuten palvelutuotannon monopolit ja lastensuojelun kustannusten kasvu, sosiaalipalveluissa ovat rakenteellisia vääristymiä, jotka vaativat korjaamista.
  - Ikäihmisten toimintakyvyn tukemiseen täytyy löytää keinoja, jotta raskaimman palvelujärjestelmän tarve ei kasva samassa suhteessa kuin väestön ikärakenne muuttuu.
  - Yhteisöllinen asuminen tulee varmasti kasvamaan, koska ympärivuorokautisen palveluasumisen laajentaminen nykyisellä mallilla ei ole realistista.
  - Sosiaalipalveluiden, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraatio ei ole vielä toteutunut toivotulla tavalla, joten se on yksi tulevaisuuden tavoite.
  - Kuntouttavan työtoiminnan ja työllisyyspalveluiden työnjaossa on vielä tekemistä.
- Väestön painopisteen muutos voi aiheuttaa muutoksia myös pelastuspalveluiden tarpeeseen. Jatkuva tilannekuvan tarkkailu ja toimintaympäristön seuranta ovat tärkeitä. Pelastuspalveluita tarvitaan samaan tapaan kuin nytkin, niitä ei voi hoitaa etänä.
  - Ennaltaehkäisevien toimenpiteiden merkitys ja uuden teknologian hyväksikäyttö pelastuspalveluissa (riskien ehkäisy/hallinta) on tarpeellista, jotta voidaan reagoida nopeasti ja tehokkaasti onnettomuuksiin ja hätätilanteisiin. Myös varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäisy ovat tässä mielessä tärkeitä.
  - Vapaaehtoistyön merkitystä pelastuspalveluissa on tuettava ja vahvistettava. Pelastuspalveluiden haasteet, kuten sopimuspalokuntien riittävyys ja yhdenvertaisuus tulevaisuudessa voivat olla dramaattisempia kuin sosiaali- ja terveydenhuollon. Ikäluokkien muutokset ja alueellinen eriytyminen voivat vähentää sopimuspalokuntien määrää.
  - Teollisuuden investoinnit, kuten ydinvoimalat, vaativat myös pelastuspalveluiden tason ja resurssien ylläpitämistä.

Mitä nyt laadittavassa tulevaisuuskaatsauksessa tulisi erityisesti huomioida tai selvittää?

- Kiinteistöjen jakautumisen merkitys hyvinvointialueen infrastruktuurissa
  - Kiinteistöjen jakautuminen voi aiheuttaa intressiristiriitoja kuntien ja hyvinvointialueiden välillä kiinteistöjen tulojen maksimoimisessa ja riskien minimoimisessa. Tämä voi vaikuttaa palveluverkkoon ja palvelujen laajuuteen.

Lapin hyvinvointialue

Haastatellut henkilöt

- Hyvinvointialuejohtaja **Jari Jokela**,
Lapin hyvinvointialue
- Aluehallituksen puheenjohtaja **Tapani Melaluoto**,
Lapin hyvinvointialue
- Aluevaltuuston puheenjohtaja **Johanna Ojala-Niemelä**,
Lapin hyvinvointialue
- Maakuntajohtaja **Hannu Takkula**,
Lapin liitto

Millaisia kehitykseen vaikuttavia megatrendejä ja heikkoja signaaleja näette seuraavan 10–15 vuoden aikana?

Megatrendit

- **Väestön ikääntyminen** Lapin hyvinvointialueella, erityisesti 70-80-vuotiaiden määrän kasvu ja alhainen syntyvyys luovat työvoiman saatavuuden haasteita
- **Alueiden eriytyminen**, pitkät matkat ja harva asutus vaikeuttavat palveluiden saatavuutta.
- **Väestön keskittyminen** saa aikaan sen, että osa alueesta vahvistuu ja vaurastuu, muu Lappi eriarvoistuu ja harvenee. Huoli erityisesti Itä-Lapista.
- **Digitalisaation lisääntyminen**, vaikka Lapin sisällä tilanne on eriytynyt.
- **Turismin** kasvu ja matkailun tulevaisuus jatkuu voimakkaana. Massaturismin trendit saattavan muuttua, sillä matkailu saattaa muuttua yhä enemmän elämysmatkailuksi, mikä hyödyttää myös Rovaniemen ympäryskuntia. Matkailun kasvu tuo sekä mahdollisuuksia että haasteita.
- **Ilmastonmuutoksen** vaikutukset ovat vaikeita ennustaa ja vaikutukset voivat olla positiivisia että negatiivisia matkailun kannalta. Kesämatkailu saattaa kasvaa, mutta lämpenevä talvi tuo vaikeuksia hiihtosesongeille. Turismin vaikutus Lapin luonnolle aiheuttaa huolta.
- **Turvallisuuspoliittisen tilanteen** epävarmuus vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastuspalveluiden varautumiseen. Turvallisuusympäristön muutos on fundamentaalinen ja turbulenti ja vaatii kriisin kestävyuden parantamista, asettaa autoritaariset ja demokraattiset järjestelmät vastakkain.
- **Julkisen talouden haasteet**
- **Monikulttuurisuus ja kansainvälistyminen** ovat kasvavia trendejä, jotka vaikuttavat alueen kehitykseen.

Hiljaiset signaalit

- Demokratiakehitys ja monenkeskinen politiikka ovat murtumassa. Sodan uhka ei ole poissa ja varustautuminen on voimakasta. Yhdessä tekeminen ovat vähemmistössä, epävarmuustekijöitä on paljon.
- Yleinen valmius kohtaamaan uutta ja arvaamatonta on heikentynyt. Poliittinen päätöksenteko on liian lyhytnäköistä ja varautuminen heikkoa.
- Kaupungistumisen vastakkainen kehitys, jossa ihmiset haluavat muuttaa pois kaupungeista.
- Työpaikkaan sitoutumisen muutos, joka voi aiheuttaa sekä mahdollisuuksia että haasteita.
- Perheen perustamisen ja lasten hankinnan merkitys on muuttunut eikä ole enää itsestäänselvyys.

Miten voisimme entistä paremmin vastata demografisiin muutoksiin sekä alueelliseen eriarvoistumiseen alueiden sisällä ja alueiden välillä?

- Yhteiskunnan arvot ovat muuttuneet, ja heikommassa asemassa olevien ihmisten palvelut ovat siirtyneet markkinaehtoisiksi, eriarvoistuminen tulee lisääntymään alueiden ja ihmisten välillä. Heikommassa asemassa olevista huolehtiminen ei ole enää yhteiskunnan arvo, vaan taloudelliset tekijät määrittävät enemmän. Varhaiskasvatukseen ja ennaltaehkäisevään toimintaan, mielenterveyspalveluihin, erityisesti lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin pitäisi panostaa voimakkaasti, jotta syrjäytymistä ja mielenterveysongelmia voitaisiin ehkäistä riittävän varhaisessa vaiheessa
- Aluepolitiikalla on merkitystä eriarvoistumisen ehkäisemisessä.
- Ikääntymisen myötä hoidon ja hoivan tarve kasvaa, mikä asettaa paineita hyvinvointialueiden palvelujärjestelmälle. Erilaisia keinoja tarvitaan toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja palvelutarpeen kasvun hillitsemiseksi.
- Ikääntyneiden palvelut pitäisi turvata harvaan asutuilla alueilla huomioiden erilaiset teknologiset ratkaisut.

Miten hyvinvointialueet (Pohde ja Lapha) voisivat yhdessä paremmin varautua tulevaisuuden epävarmuuksiin ja muuttuviin olosuhteisiin?

- Työvoiman saatavuuden merkitys hyvinvointialueiden tulevaisuudessa on tärkeää. Hyvinvointialueen on pyrittävä olemaan houkutteleva työnantaja.
- Yhdenvertaisten palveluiden tarjoaminen koko alueella on haaste, johon hyvinvointialueiden tulee kiinnittää huomiota.
- Iso osa väestä on työmarkkinoiden ulkopuolella. Varhaiskasvatukseen, nuorten psykiatriaan ja mielenterveyspalveluihin, varhaiseen puuttumiseen ja ennaltaehkäisyyn pitäisi panostaa entistä enemmän, jotta ongelmat eivät pääse kasvamaan liian suuriksi. Neuvolat ja kouluterveydenhuolto etupainotteisesti tarjoamaan palveluita.
- Lapin hyvinvointialueen yhtenäisyyden tärkeys ja miten alueen eri osat voivat tehdä yhteistyötä paremmin.
- Päätöksenteossa on ollut kahtiajakoa, joka on ilmennyt myös asioissa, jotka eivät suoraan liity alueellisiin erimielisyyksiin, ja jotka pitäisi ylittää, jotta alue voi vastata paremmin tulevaisuuden haasteisiin.
- Kemin ulkoistussopimus saattaa jarruttaa tarvittavia uudistuksia, joten sopimuksen irtisanominen saattaa tulla pohdintaan.

Mitä pidätte tärkeimpinä kehityskohteina hyvinvointialueiden yhteisen tulevaisuuden strategisessa yhteistyössä?

- Huoli mahdollisesta Oulun ja Lapin yhdistämisestä, mikä voisi johtaa päätöksenteon etäännyntymiseen ja paikallistuntemuksen katoamiseen.
- Yksi yo-sairaala Oulussa, mutta Rovaniemellä ja Kemi-Torniossa sairaaloita pitäisi vahvistaa. Toisaalta Lapin keskussairaaloiden yhdistäminen olisi kannattavaa, sillä Lapin väestömäärä on niin pieni, että yksi keskussairaala riittäisi. On kehitetty mallia, jossa olisi yksi sairaala, joka toimisi kahdessa toimipisteessä Rovaniemellä ja Kemissä.
- Palveluiden keskittäminen voi johtaa siihen, että ihmiset joutuvat matkustamaan palveluiden perässä, mikä lisää kustannuksia, joten palveluita tulisi hajauttaa ja tarjota lähipalveluita, vaikka ei päivittäin.
- Erikoissairaanhoidon tehokkuuden ja taloudellisuuden kehittäminen, jotta peruspalveluihin voidaan panostaa.
- Yhteistyö Oulun yliopistollisen sairaalan kanssa on tärkeää, mutta yhdistäminen voisi johtaa Lapin palveluiden heikkenemiseen.
- Tietojärjestelmiä pitäisi saattaa yhteen, jotta ne keskustelevat keskenään. Tietohallintoyhteistyö ja yhteinen asiakastietojärjestelmä toisivat hyötyjä.
- Yhteinen tiedon tuotanto ja tiedolla johtamisen pohjien tekeminen ovat keskeisiä yhteistyön osa-alueita. Näiden asioiden edistäminen vaatii yhteisiä linjauksia ja valmistelua.
- Myös yhteistyön mahdollisuudet tekoälyn ja robotiikan hyödyntämisessä. Näiden teknologioiden haltuunotto vaatii yhteistyötä ja yhteistä valmistautumista tulevaisuuteen.

Kuinka suuresti ja millä tavoin näette terveydenhuollon teknologiakehityksen ja innovaatioiden vaikuttavan hyvinvointialueiden toimintaan 10-15 vuoden aikajänteellä?

- Teknologia voi helpottaa asioita ja etäpalvelut ovat hyödyllisiä, mutta kasvokkaiset kohtaamiset ovat edelleen tärkeitä ja niitä ei voi täysin korvata teknologialla eikä niiden varaan voi laskea.
- Digitaalinen asiointi tulee lisääntymään merkittävästi tulevaisuudessa. Tämä muutos vaatii hyvinvointialueilta valmiutta ja resursseja digitaalisten palveluiden tarjoamiseen.
- Teknologian hyödyntäminen diagnostiikassa ja kirjaamisessa on merkittävä kehityssuunta, esimerkiksi kuvantamisen ja lausuntojen tekeminen siirtyy yhä enemmän teknologian varaan.
- Teknologian kehittyminen vaikuttaa myös henkilöstöressurssien tarpeeseen. Teknologian avulla voidaan korvata joitakin työtehtäviä, mutta samalla tarvitaan uusia osaamisalueita ja resursseja teknologian hyödyntämiseen.
- Teknologian kehitys vaikuttaa suuresti hyvinvointialueen toimintaan, mutta kalliiden innovaatioiden hyödyntäminen voi olla haastavaa resurssien niukkuuden vuoksi, vaikka ne olisivat hyödyllisiä. Riittääkö rahat?

Miten näette erityisesti sosiaalipalveluiden ja pelastuspalveluiden kehittyvän seuraavien 10-15 vuoden aikana?

- Yhteiskunnan vastuu ja ihmisen oma vastuu voivat muuttua, ikääntyneiden määrän kasvu ja maahanmuutto vaikuttavat sosiaalipalveluihin. Keskustelu yhteiskunnan vastuun ja ihmisen oman vastuun välillä todennäköisesti vahvistuu ja polarisoituu tulevaisuudessa. Tämä voi vaikuttaa sosiaalipalveluiden järjestämiseen ja rahoitukseen.
- Maahanmuuton, erityisesti työperäisen maahanmuuton, lisääntyminen voi vaikuttaa sosiaalipalveluihin. Maahanmuutto voi tuoda mukanaan sekä haasteita että mahdollisuuksia sosiaalipalveluiden järjestämisessä.
- Sosiaalipalvelujen tulee olla lähipalveluja, mutta teknologian hyödyntäminen on välttämätöntä resurssien riittämiseksi.
- Kuntien ja hyvinvointialueiden vastuun jakautuminen asumisessa on tärkeä kysymys. Vastuun jakautuminen ei ole aina selkeää, mikä voi aiheuttaa haasteita asumispalveluiden järjestämisessä. Yhteisöllinen asuminen voi tarjota joustavia ratkaisuja ikääntyneiden asumistarpeisiin. Perhehoito voi tarjota kodinomaisen ympäristön, mutta sen yleistyminen riippuu kysynnästä ja tarjonnasta.
- Pelastuspalvelujen saavutettavuus ja fyysinen läsnäolo ovat tärkeitä, erityisesti pitkien etäisyyksien ja kasvavan turistimäärän vuoksi. Yhteiskunnan pitäisi pystyä kantamaan osansa pelastuspalveluista, jotta ne eivät jäisi täysin vapaaehtoisten varaan. Sopimuspalokuntien henkilöstön saatavuus on merkittävä haaste ja henkilöstön riittävyys ja saatavuus vaikuttavat pelastuspalveluiden toimintaan ja valmiuteen.
- Turistien määrä lisää painetta hyvinvointialueen palveluihin. Terveysthuollon päivystykset ruuhkautuvat turistien vuoksi, mikä lisää painetta hyvinvointialueen palveluihin ja vaikeuttaa paikallisten asukkaiden palveluiden saatavuutta. Matkailun kasvu tuo mukanaan haasteita pelastuspalveluille, erityisesti sesonkiaikoina. Matkailijoiden aiheuttamat hälytystilanteet voivat kuormittaa pelastuspalveluita.
- Teknologian hyödyntäminen hälytystilanteissa on tärkeä kehityssuunta. Teknologian avulla voidaan parantaa pelastuspalveluiden tehokkuutta ja turvallisuutta.

Mitä nyt laadittavassa tulevaisuuskaitsauksessa tulisi erityisesti huomioida tai selvittää?

- Ihmiskeskeisyys: järjestelmiä rakennettaessa ihmisen pitäisi olla keskiössä. Ihmiskäsityksen ja ihmisarvon merkitystä pitäisi pohtia syvällisemmin, jotta järjestelmät palvelisivat paremmin ihmisiä.
- Hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyö on tärkeää terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä. Kuntien onnistuminen ennaltaehkäisevässä työssä hyödyttää myös hyvinvointialuetta. Ennaltaehkäisevä työ on keskeistä, ja sen onnistuminen kuntien tasolla vaikuttaa positiivisesti hyvinvointialueen toimintaan.

Hyvinvointialueita erityisesti yhdistävät tai erottavat tekijät

Yhdistävät tekijät

- Hyvinvointialueita yhdistää erityisesti samanlaiset megatrendit, joiden haasteet tunnistetaan samansuuntaisiksi.
- Molemmat alueet näkevät yhteistyön välttämättömänä, jotta niukat resurssit voidaan hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti. Erityisesti työvoima, yhteinen tilannekuva ja tukipalvelut kuten tietohallinto, juridiikka ja hankinnat toisivat yhteistä etua. Myös sairaaloiden työnjaon yhteistyö on tärkeää.
- Myös pohjoisen Suomen elinvoimaisuus nähdään tärkeänä, vaikka haasteet ovat osin erilaiset. Aluepolitiikan merkitys nousee eriarvoistumisen ehkäisyssä ja työvoiman saatavuuden hallinnassa. Ennaltaehkäisyyn halutaan panostettavan yhä enemmän.
- Vapaaehtoisuutta, kolmatta sektoria ja ihmisten oman resilienssin merkitystä korostetaan molemmilla alueilla.
- Teknologia ja digitalisaatio nähdään mahdollistavana ja haasteita helpottavana tekijänä.
- Pelastuspalvelut ovat elintärkeitä ja niiden ylläpito vähintään entisellä tasolla on turvallisuuden kannalta merkityksellistä.

Erottavat tekijät

- Pohjois-Pohjanmaata ja Lappia erottaa Lapin suurempi alueellinen eriytyneisyys ja vielä pidemmät etäisyydet, jotka luovat haasteita palveluiden järjestämisessä ja ylläpitämisessä.
- Turismi ja matkailu tuovat enemmän mahdollisuuksia mutta myös uhkia Lapille sekä elinvoiman että palveluiden ylläpitämisen näkökulmasta.
- Lapissa hyvinvointialueen sisäiset haasteet ovat suuremmat alueiden eriytyneisyyden vuoksi (Rovaniemi, Kemi-Tornio-muu Lappi)
- Vaikka yhteistyö nähdään tärkeänä, yhdistämistä ei nähdä ratkaisuna tulevaisuuden ongelmiin. Lapissa peruspalvelut halutaan säilyttää mahdollisimman lähellä, ja siellä pitää olla oma erikoissairaanhoido. Tarvitaanko yksi vai kaksi keskussairaala, ei sen sijaan ole vielä selkiytynyt.
- Yliopistojen merkitys on molemmille tärkeä, mutta Lapissa oma yliopisto nähdään erityisenä vahvuutena.

2B. Tulevaisuuden näkymien tarkentaminen hyvinvointialuekohtaisilla työpajoilla

Työpajatehtävät

- Kommentit ja huomiot tietopohjaan ja tilastoihin
- Mitkä ilmiöt tai muutokset vaikuttavat teidän mielestänne sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluihin seuraavan 10–15 vuoden aikana?
- Mitä ilmiöitä tai kehityssuuntia ei ole vielä otettu riittävästi huomioon, vaikka ne saattavat vaikuttaa merkittävästi tulevaisuudessa?
- Miten tuleviin väestömuutoksiin ja alueelliseen eriytymiseen voidaan varautua sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluiden näkökulmasta?
- Miten teknologinen kehitys ja innovaatiot voivat muuttaa sosiaali- ja terveyspalveluiden toimintaa tulevaisuudessa?
- Ovatko skenaarioiden keskeiset teemat tunnistettu oikein, onko turhia tai lisättäviä teemoja? Kommentteja teemojen ajureihin tai kysymyksiin? Kommentteja vaihteluväleihin?
- Missä asioissa näette suurimmat mahdollisuudet hyvinvointialueiden (esim. Pohde ja Lapha) strategisen yhteistyön kehittämisessä?
- Miten yhteistyötä hyvinvointialueiden välillä kannattaisi kehittää, jotta pystymme varautumaan tulevaisuuden epävarmuuksiin?
- Mitä teemoja tai kysymyksiä tulevaisuuskatsauksessa tulisi erityisesti nostaa esiin, jotta se tukisi hyvinvointialueen strategiatyötä mahdollisimman hyvin?

Työpajoista on laadittu hyvinvointialuekohtaiset yhteenvedot sekä erillinen yhteenveto hyvinvointialueita erityisesti yhdistävistä tai erottavista tekijöistä.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

1. Tietopohja tulevaisuuskatsauksen tueksi

- Tulevaisuuskatsaukseen toivotaan ennakoivampaa ja ilmiölähtöistä otetta, ei vain menneisyyttä kuvaavia tilastoja
- Alueelliset erot tulisi tuoda selvemmin esiin (esim. kuntakohtaiset sairastavuudet, pienalueiden kehitys)
- Tarve tarkastella myös sosiaalisia eroja, työkykyä ja työmarkkinakehitystä alueellisesti
- Kuntien ja hyvinvointialueiden roolijako ei ole selvä, yhteistyön ja työnjaon näkyväksi tekeminen tärkeää

2. Ilmiöt ja muutokset, jotka vaikuttavat sote- ja pelastuspalveluihin 10–15 vuoden aikana

- Väestörakenteen muutos ja ikääntyminen
- Työvoiman saatavuus ja työelämän muutos
- Teknologian kehitys ja digitalisaatio
- Julkisen talouden ja rahoituksen haasteet
- Yhteiskunnallinen muutos (mm. yksinäisyys, eriytyminen, turvallisuus)
- Ilmastonmuutoksen ja maahanmuuton vaikutukset jääneet osin sivuun keskusteluista

3. Ilmiöt, joita ei ole vielä riittävästi huomioitu

- Palvelutarpeen ja työvoiman kohtaamishaasteet alueittain
- Kansainvälinen tilanne, maahantulo, ilmastopakolaisuus ja geopoliittiset riskit
- Sote-palveluiden priorisointi ja resurssien riittävyys
- Kansalaisten vastuu omasta hyvinvoinnistaan (omaehtoisuus, yhteisöllisyys)
- Sosiaalipalveluiden asema suhteessa terveyspalveluihin
- Demokratian tila, luottamus ja yhteiskuntarauha

4. Miten väestömuutokseen ja alueelliseen eriytymiseen voidaan varautua

- Kannustimia ja syrjäseutulisiä työvoiman houkuttelemiseksi
- Pitkän aikavälin strateginen suunnittelu ja skenaariotyö
- Uusia, joustavia palvelumalleja (liikkuvat, digitaaliset, yhdistetyt ratkaisut)
- Osaamisen kehittäminen laaja-alaisiin tehtäviin
- Paikallisten resurssien ja kumppanuuksien hyödyntäminen
- Asukkaiden vastuun ja roolin korostaminen palveluiden osatuottajina

5. Teknologian ja innovaatioiden vaikutukset tulevaisuuden palveluihin

- Automatisointi ja tekoäly vapauttavat resursseja inhimilliseen kohtaamiseen
- Etäpalvelut, omahoito ja diagnostiikka lisääntyvät
- Mahdollistaa palvelut myös syrjäseuduille, mutta nostaa vaatimuksia digitaidoille
- Teknologia ei saa syrjäyttää inhimillistä vuorovaikutusta
- Huolta tietoturvasta ja digiosallisuudesta
- Tekoälyn vaikutuksia ei täysin ymmärretä – yli- ja aliarviointia tapahtuu

6. Skenaarioteemat – ovatko ne oikeita ja mitä muutoksia toivottiin?

- Teemat koettiin pääosin oikeiksi, mutta täydennyksiä tarvitaan:
  - Ilmastonmuutoksen vaikutukset ja turvallisuus vahvemmin esiin
  - Yhteistyö kuntien, kolmannen sektorin ja koulutuksen kanssa
  - Alueellinen eriytyminen tarkemmin mukaan
  - Omaehtoisuuden rinnalle omavastuu ja omatoimisuus
  - Globaali ja kansallinen konteksti syvemmälle mukaan

7. Strategisen yhteistyön mahdollisuudet hyvinvointialueiden välillä

- Yhteiset teknologiaratkaisut ja tietojärjestelmät
- Erikoissairaanhoidon työnjako ja resurssien keskittäminen
- Osaamisen kehittäminen ja koulutusyhteistyö
- TKI-toiminnan ja sosiaalipalveluiden kehittäminen
- Yhteiset hankinnat ja yhteinen strateginen viestintä
- Tarve luoda yhteinen pohjoinen identiteetti ja brändi

8. Miten yhteistyötä tulisi kehittää tulevaisuuden epävarmuuksiin varautumiseksi?

- Yhteinen tiedonhallinta ja varautumissuunnitelmat
- Yhteinen visio ja strateginen suunta, jota kohti kulkea
- Säännölliset kohtaamiset ja dialogi luottamuksen vahvistamiseksi
- Yhteinen skenaariotyö, TKI-verkostot ja pilotit
- Hyviä käytäntöjä jaetaan systemaattisesti
- Luottamusta rakennetaan myös pienempien alueiden näkökulmasta

9. Mitä teemoja tulevaisuuskatsauksen tulisi erityisesti nostaa esiin?

- Strategisesti vaikuttavat ilmiöt: työvoima, väestörakenne, talous
- Ilmastonmuutos ja kriisivarautuminen osana turvallisuutta
- Teknologian käytännön hyödyntäminen, ei vain potentiaali
- Yhteistyö eri toimijoiden välillä (kunnat, järjestöt, koulutus)
- Konkretia, ilmiölähtöisyys ja pidemmän aikavälin tarkastelu
- Uskon ja toivon luominen tulevaisuuteen

Mitä eroja oli virkamiesjohtoryhmän ja tulevaisuuslautakunnan näkemysten välillä?

Tarkastelun painopiste: strateginen vs. arvolähtöinen lähestymistapa

- **Johtoryhmä:**
  - Korostaa järjestelmätasoisia ratkaisuja ja rakenteellista kehittämistä (esim. palveluverkon, teknologian ja rahoituksen uudistamista).
  - Näkökulma on usein koko organisaation toimintakyky ja taloudellinen kestävyys.
  - Skenaarioissa painottuvat järjestelmämuutokset ja sopeuttamistarpeet.
- **Tulevaisuuslautakunta:**
  - Korostaa arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, turvallisuutta ja alueellista oikeudenmukaisuutta.
  - Vahva huoli yksilön kokemuksesta, asukkaiden näkökulmasta ja yhteiskuntarauhan säilymisestä.
  - Nostaa esiin ilmiöitä kuten yksinäisyys, kansalaisten oma vastuu, priorisoinnin eettisyys ja sosiaalipalvelujen asema.

Teknologia ja innovaatiot: mahdollistaja vs. riski

- **Johtoryhmä:**
  - Teknologia nähdään välttämättömänä mahdollistajana (tekoäly, etäpalvelut, automatisointi).
  - Painotetaan tarvetta kehittää osaamista ja johtaa muutosta tehokkaasti.
  - Huomio myös tietoturvassa ja toiminnan häiriöherkkyydessä.
- **Tulevaisuuslautakunta:**
  - Teknologia tuo mahdollisuuksia, mutta huoli digiosallisuudesta on vahvempi.
  - Korostetaan ihmisyyttä, kohtaamista ja riskinä pidetään yksinäisyyden lisääntymistä.
  - Nostavat esiin eettisiä kysymyksiä: milloin teknologia korvaa liikaa?

Mitä eroja oli virkamiesjohtoryhmän ja tulevaisuuslautakunnan näkemysten välillä?

Yhteistyö muiden alueiden kanssa: tehokkuus vs. oikeudenmukaisuus

- **Johtoryhmä:**
  - Strateginen yhteistyö nähtiin keinona varmistaa resurssien tehokas käyttö (esim. työnjako, yhteinen tietoaltaiden kehittäminen).
  - Yhteisten TKI-rakenteiden, tietojärjestelmien ja palveluiden kehittäminen nostettiin esiin.
- **Tulevaisuuslautakunta:**
  - Yhteistyössä tärkeää myös alueiden välinen tasapaino ja valta-asetelmien tarkastelu.
  - Painottavat, ettei yhteistyö saa johtaa pienempien alueiden marginalisoitumiseen.
  - Poliittinen keskustelukulttuuri ja koulutustarve nostettiin esiin yhteistyön onnistumisen ehtona.

Tulevaisuuden epävarmuudet: geopoliittiset riskit ja demokratia

- **Johtoryhmä:**
  - Epävarmuudet näkyvät ennen kaikkea rahoituksen niukkenemisena, työvoimapulana ja palvelutuotannon haavoittuvuutena.
  - Varautumisen painopiste on operatiivisessa resilienssissä (esim. sähkökatkot, digitaaliset häiriöt, logistiikka).
- **Tulevaisuuslautakunta:**
  - Nostavat voimakkaasti esiin globaaleja uhkakuvia, kuten sota, ilmastopakolaisuus, ääripolitiikan nousu ja demokratian heikentyminen.
  - Korostavat kansallisen ja kansainvälisen politiikan vaikutusta paikallisiin ratkaisuihin.

Palveluiden kehittäminen: priorisointi vs. saavutettavuus

- **Johtoryhmä:**
  - Korostavat vaikuttavuutta, priorisointia ja palveluvalikoiman karsimista.
  - Puhe tehokkuudesta ja välttämättömyydestä priorisoida niukkenevien resurssien oloissa.
- **Tulevaisuuslautakunta:**
  - Nostavat esiin eettisen keskustelun tarpeen: mikä on oikeudenmukainen tapa priorisoida?
  - Huoli minimitaso palveluista ja sosiaalisen turvaverkon säilymisestä.
  - Korostavat myös yhteisöllisyyden ja omaehtoisuuden merkitystä.

Lapin hyvinvointialue

1. Tietopohja tulevaisuuskatsauksen tueksi

- Lapin sisäinen alueellinen eriytyminen on tehtävä näkyväksi – tilastot kuntatasolle asti
- Sairastavuus- ja palvelutarveindeksejä tarvitaan resurssien kohdentamiseen – pelkkä väestömäärä ei riitä
- Elinkeinorakenteen ja työmarkkinan kehitysnäkymät toivottiin mukaan paikkakuntakohtaisesti (teollisuus, logistiikka, matkailu)
- Matkailun vaikutuksia tarkasteltava laajasti – myös haavoittuvuudet ja ilmatoriskit esiin
- Työvoiman saatavuuden ennakointi on tärkeää – mukaan myös eläköityminen, koulutustarjonta ja kansainvälisyys
- Saamelaisten palvelutarpeen ennakointi korostuu valtakunnallisen vastuun vuoksi
- Väestön tilannetietoisuutta on vahvistettava – edelleen osin elämää “menneessä ajassa”
- THL:n palvelutarvetyökalun hyödyntäminen kuntatasolla nähtiin hyödylliseksi
- Yli 75-vuotiaiden väestöä tarkasteltava tarkemmalla jaottelulla (esim. 75–80, 81–85 jne.)
- Tilastotarkastelun toivottiin tukevan Lappi-sopimuksen toimeenpanoa ja strategiatyötä

2. Ilmiöt ja muutokset, jotka vaikuttavat sote- ja pelastuspalveluihin 10–15 vuoden aikana

- Työvoiman saatavuus on keskeinen haaste – erityisesti pienillä paikkakunnilla ja ikääntyvän väestön hoivassa
- Väestörakenne muuttuu: väki keskittyy ja ikääntyy, mikä lisää alueellista eriytymistä ja palvelutarpeiden kasvua
- Valtiontalouden niukkuus sekä globaalit ja kansalliset turvallisuusuhat luovat epävarmuutta ja kilpailua resursseista
- Digitalisaatio ja tekoäly luovat mahdollisuuksia, mutta myös osaamis- ja saavutettavuushaasteita
- Matkailu kasvaa ja vaikuttaa palvelutarpeisiin alueellisesti – myös huoltovarmuus- ja kausivaihteluvaikutukset huomioitava
- Yksinäisyys, asumisen haasteet ja polarisaatio lisääntyvät, erityisesti ikääntyneillä ja harvaan asutuilla alueilla
- Päätöksenteon nähdään painottuvan etelään – pohjoisen erityisolosuhteet jäävät huomiotta

3. Ilmiöt, joita ei ole vielä riittävästi huomioitu

- Työvoiman ja palvelutarpeen kohtaanto-ongelmat – paikalliset resurssit ja laatuvaatimukset ristiriidassa
- Teknologian kehitys ja sen mahdollistamat uudet ratkaisut ovat alihyödynnettyjä
- Hyvinvointialueiden yhdistämis- ja uudistamisaineet sekä kuntien ja hv-alueiden välinen työnjako epäselvä
- Matkailun haittailmiöt, mm. kausivaihtelut ja ympäristövaikutukset
- Taloudellisen eriarvoisuuden kasvu alueiden välillä – vaikutus palveluiden rahoitukseen ja saatavuuteen
- Sosiaalipalveluiden jääminen terveystalvelujen varjoon poliittisessa ja julkisessa keskustelussa

4. Miten väestömuutoksiin ja alueelliseen eriytymiseen voidaan varautua

- Tarvitaan kannustimia ja saatavuuslisiä pienten paikkakuntien työvoiman houkuttelemiseksi
- Pitkän aikavälin strateginen suunnittelu on vietävä konkreettiselle tasolle, mukaan koko aluekehitys
- Osaamisen kehittämistä laaja-alaisiin tehtäviin ja paikallisten resurssien hyödyntämistä tuettava
- Uudet tavat järjestää ja yhdistää palveluita – mukaan asukkaiden oma vastuu ja yhteisölähtöisyys
- Lainsäädäntö estää monia paikallisia ratkaisuja – tarvitaan sääntelyn joustavoittamista

5. Teknologian ja innovaatioiden vaikutukset tulevaisuuden palveluihin

- Kaikki automatisoitavissa oleva tulisi automatisoida – ammattilaiset keskittyvät inhimillisiin tehtäviin
- Teknologia mahdollistaa palvelut syrjäseuduille, mutta lisää myös yksinäisyyden ja syrjäytymisen riskejä
- Etäpalvelut, mittaukset ja tekoäly nopeuttavat hoitoa, mutta tietoturvariskit ja teknologiariippuvuus kasvavat
- Digipalvelut voivat tukea kohtaamista ja jopa vähentää yksinäisyyttä, jos suunnitellaan oikein
- Teknologia voi tukea henkilöstöressurssien riittävyyttä – mutta koulutus ja käyttöönotto ratkaisevia

6. Skenaarioteemat – ovatko ne oikeita ja mitä muutoksia toivottiin?

- Teemat pääosin oikeita, mutta tarvitaan lisäyksiä aluekehitykseen, elinkeinoihin, matkailuun ja kansainvälisyyteen
- Poliittinen ohjaus, lainsäädäntö ja valtion rooli (esim. puolustus, huoltovarmuus) pitäisi nostaa selkeämmin esiin
- Skenaariotyöhön tarvitaan laajempi näkymä Lapin erityispiirteistä, kuten kolonisaatiohuolet ja pohjoisen naapurit

7. Strategisen yhteistyön mahdollisuudet hyvinvointialueiden välillä

- Teknologian yhteiset painopisteet, yhteiset tietopohjat ja asiantuntijayhteistyö
- Ymmärrys siitä, että asiantuntijatyö on samankaltaista, vaikka paikalliset olosuhteet vaihtelevat
- Tarve poliittisen keskustelun yhtenäistämiseksi ja koulutukselle – politiikka eriytyy helposti kuntatasolle

8. Miten yhteistyötä tulisi kehittää tulevaisuuden epävarmuuksiin varautumiseksi?

- Jaettu tilannekuva ja yhteiset kehittämissyksiköt tukevat yhteistä varautumista
- Yhteisiä ratkaisuja työvoimapulaan tarvitaan – ei keskinäistä kilpailua
- Yhteiset teknologia- ja digiratkaisut keskeisessä roolissa
- Säännölliset kohtaamiset, yhteiset suunnitelmat ja osaamisen kehittäminen yhteistyössä

9. Mitä teemoja tulevaisuuskatsauksen tulisi erityisesti nostaa esiin?

- Yhteinen tietopohja ja tiedolla johtaminen strategiatyön tukena
- Poliittisen keskustelun vaikutusten ja dynamiikan huomiointi
- Rohkeutta nostaa myös vaikeita teemoja esiin – palveluvalikoima, vastuukysymykset ja rajaukset

Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueita erityisesti yhdistävät tai erottavat tekijät

Hyvinvointialueita erityisesti yhdistävät tekijät

- **Väestökehitys ja alueellinen eriytyminen:** molemmilla alueilla väestö keskittyy harvoin kasvukeskuksiin, kun taas laajat maaseutualueet harmaantuvat ja autioituvat → palvelutarpeet ja -järjestäminen eriytyvät alueellisesti.
- **Ikääntyminen ja hoivan tarve:** ikääntyneen väestön osuus kasvaa, mikä lisää hoivan, kuntoutuksen ja kotiin vietävien palvelujen tarvetta erityisesti harvaan asutuilla alueilla.
- **Työvoimapula ja osajahaasteet:** henkilöstön saatavuus on molemmilla alueilla kriittinen pullonkaula – erityisesti syrjäisillä paikkakunnilla. Eläköityminen korostuu Lapissa, mutta ongelma on yhteinen.
- **Digitalisaatio ja teknologia mahdollistajina ja riskinä:** etäpalvelut, tekoäly ja robotiikka nähtiin molemmissa pajoissa potentiaalisina keinoina parantaa saavutettavuutta ja tehokkuutta. Samalla tunnistettiin haavoittuvuudet (tietoturva, osaamispuutteet, teknologiariippuvuus).
- **Rahoituksen niukkuus ja talouspaineet:** molemmilla alueilla korostui tarve priorisoida ja tarkastella palveluverkkoa kriittisesti, kun rahoitus ei kasva palvelutarpeiden mukana.
- **Tarve uudentlaiselle yhteistyölle ja kumppanuuksille:** molemmissa pajoissa korostettiin kuntayhteistyön, järjestöjen ja yksityisten toimijoiden roolia sekä hyvinvointialueiden välistä strategista yhteistyötä.
- **Huoltovarmuus ja varautuminen:** globaalin turvallisuustilanteen kiristyminen sekä luonnonilmiöihin ja ilmastonmuutokseen varautuminen nähtiin tärkeinä erityisesti pelastustoimen näkökulmasta.
- **Asukkaiden oma vastuu ja yhteisöllisyyden rooli:** molemmilla alueilla korostettiin asukkaiden omaa roolia hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämässä – ja samalla huolta yksinäisyydestä ja eriarvoisuudesta.

Hyvinvointialueita erityisesti erottavat tekijät

- Tietopohja ja tilastotarkastelu
  - Pohde: Toivottiin ennakoivampaa ja ilmiölähtöistä otetta, kuntatason sairastavuus ja työkyky keskiössä.
  - Lapha: Korosti alueen sisäistä eriytymistä ja elinkeinorakenteen sekä saamelaisväestön tarkastelua.
- Ilmiöt ja muutokset
  - Pohde: Laajasti yhteiskunnalliset muutokset ja teknologian kehitys.
  - Lapha: Painotettiin vahvemmin alueellista keskittymistä, matkailun vaikutuksia ja valtion resursseja.
- Huomiotta jääneet ilmiöt
  - Pohde: Demokratia, kansalaisvastuu, priorisoinnin eettisyys.
  - Lapha: Matkailun haitat, aluekehityksen epätasapaino, kuntien ja HVA:n roolit epäselviä.
- Väestömuutoksiin ja eriytymiseen varautuminen
  - Pohde: Strateginen suunnittelu, joustavat palvelumallit ja kannustimet.
  - Lapha: Kannustimia pienille paikkakunnille, sääntelyn joustavoittamisen tarve korostui enemmän.
- Teknologia ja innovaatiot
  - Pohde: Mahdollistaja, mutta myös huolta digiosallisuudesta.
  - Lapha: Painotettiin voimakkaammin teknologian kaksiteräistä vaikutusta (mahdollistaa vs. syrjäyttää).
- Skenaariot ja ajurit
  - Pohde: Kaivattiin lisää globaalia ja kansallista kontekstia.
  - Lapha: Haluttiin laajentaa aluekehityksen, matkailun ja kansainvälisyyden näkökulmia.
- Strateginen yhteistyö
  - Pohde: Tietojärjestelmät, osaamisen kehittäminen ja yhteinen brändi.
  - Lapha: Teknologiapainotukset, poliittinen vuoropuhelu ja yhtenäistäminen.
- Varautuminen epävarmuuksiin
  - Pohde: Tiedonhallinta ja TKI-yhteistyö, pienalueiden huomio.
  - Lapha: Yhteiset kehittämissyksiköt ja säännöllinen vuorovaikutus, ei keskinäistä kilpailua.
- Tulevaisuuskatsauksen teemat
  - Pohde: Konkretia, teknologian soveltaminen, pidemmän aikavälin tarkastelu.
  - Lapha: Poliittinen keskustelu, vaikeiden teemojen (esim. palveluvalikoima) esiin nostaminen.

Yhteenvetona: Pohde korostaa vahvemmin systeemitason kehittämistä ja vaikuttavuutta, Lapha alueellista oikeudenmukaisuutta, paikallisia erityispiirteitä ja poliittisen keskustelun vaikutusta strategiseen suuntaan.

3. Hyvinvointialuekohtaiset ja hyvinvointialueita yhdistävät tai erottavat skenaariot tulevaisuudesta

Skenaarioiden rakentamisen elementit

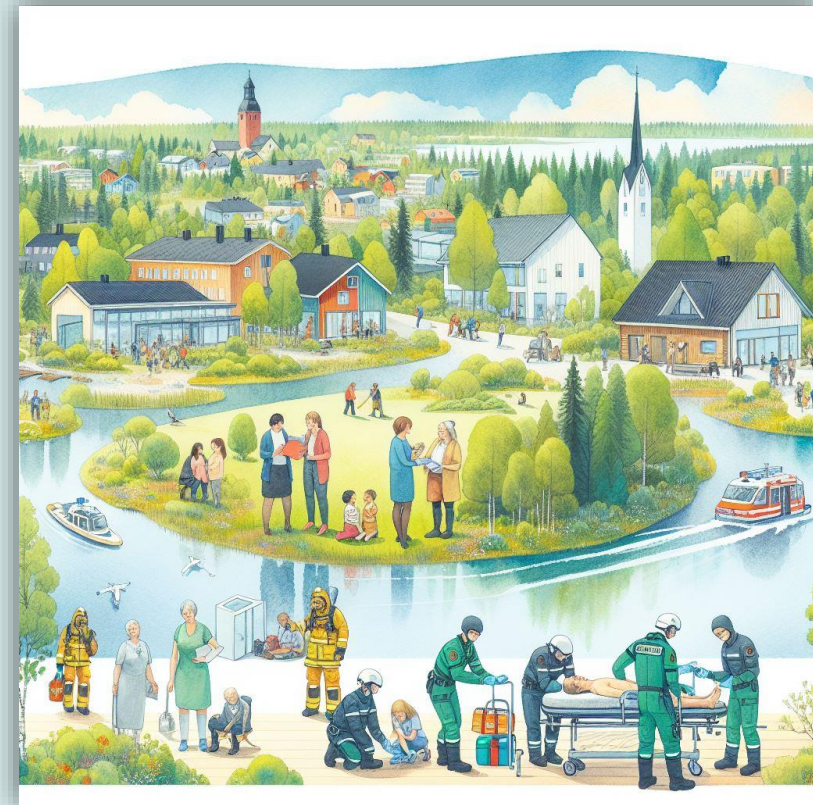
- Aineiston perusteella tunnistettu skenaarioiden kannalta yhdeksän relevanttia teemaa
- Jokaisesta teemasta tunnistettu keskeinen kysymys ja ajurit
- Jokaisessa teemassa kehityksen dynamiikan kannalta tunnistettu eri ulottuvuuksia ja vaihteluvälejä
- Skenaariot laadittu näiden teemojen kautta

Teema	Keskeinen kysymys ja ajurit	Tulevaisuuspolut ja niiden skaalat
Väestö- ja aluekehitys	<p>Miten väestön määrä, rakenne ja alueellinen jakautuminen muuttuu tulevaisuudessa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alueellisen eriytymisen syveneminen: kasvukeskusten ja harvaan asuttujen alueiden kehityspot • Paikalliset väestökehityksen erot: kuntakohtainen tarkastelu (esim. sairastavuus, ikärakenne) • Investointien vaikutus vetovoimaan • Kansainvälinen muuttoliike: maahanmuutto, ilmastopakolaisuus, paluumuutto 	<ul style="list-style-type: none"> • Tasainen taantuminen vs. eriytyvä kasvu ja supistuminen • Syntyvyyden lasku vs. uudet väestöryhmät (maahanmuuttajat, paluumuuttajat) • Väestön sijoittuminen keskuksiin vs. asuminen hajallaan
Työvoiman saatavuus	<p>Miten osaavan työvoiman saatavuus kehittyy ja millä keinoilla siihen voidaan vaikuttaa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työvoimapula ja alueelliset erot: erityisesti periferisten alueiden erityishaasteet • Uudet työn organisoinnin tavat: monipaikkaisuus, liikkuvuus, työn murros • Vieraskielisen ja kansainvälisen työvoiman merkitys • Elinkeinorakenteen muutoksen ja investointien vaikutus työvoiman tarpeeseen • Koulutuspolitiikan vaikutukset pitkällä aikavälillä • Teknologian ja johtamisen rooli erityisesti osaajien houkuttelussa 	<ul style="list-style-type: none"> • Työvoimapula syvenee vs. ratkaisut helpottavat tilannetta • Sitoutuminen ja pysyvyys vs. jatkuva vaihtuvuus • Paikallinen osaaminen vs. ulkopuolinen rekrytointi
Rahoitus ja talous	<p>Miten hyvinvointialueiden palvelujen rahoitus ja resurssit kehittyvät?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kansallisen talouspolitiikan suunta: säästölinja vai investointivetoisuus • Alueellisen rahoituksen oikeudenmukaisuus • Julkisen rahoituksen rinnalle nousevat yksityiset ratkaisut (vakuutukset, omavastuu) • Rahoitusjärjestelmän oikeudenmukaisuus (palvelutarve vs. väestöpohja) • Hyvinvointialueiden verutus oikeus 	<ul style="list-style-type: none"> • Sopeutus ja leikkaukset vs. kohdenneet investoinnit • Rahoitus seuraa tarvetta vs. keskushallintolähtöinen malli • Yksikanavainen julkinen järjestelmä vs. yksityisten palveluiden kasvu
Palvelurakenteet ja saavutettavuus	<p>Miten palvelut tuotetaan ja järjestetään eri puolilla hyvinvointialuetta?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskittäminen vs. hajauttaminen: alueelliset vaikutukset ja poliittiset linjaukset • Liikkuvien palvelujen rooli • Digitaalisten palveluiden rooli • Asumisen, kaavoituksen ja väestön sijoittumisen yhteys palvelutarpeeseen 	<ul style="list-style-type: none"> • Fyysiset keskuskeskukset vs. digitaaliset ja liikkuvat ratkaisut • Palveluiden saavutettavuus kaikille vs. keskittyminen tehokkuuden nimissä
Teknologian hyödyntäminen	<p>Miten laajasti teknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön ja mitä ne mahdollistavat?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tekoäly, robotikka, satelliittitekniikka ja logistiikka osana palvelutuotantoa • Teknologisen kehityksen alueelliset erot: investointikyky, henkilöstön osaaminen • Teknologiarippuvuuden vaikutukset turvallisuuteen ja tasa-arvoon • Nopeasti kehittyvän satelliitti- ja logistiikkateknologian tarjoamat ratkaisut 	<ul style="list-style-type: none"> • Teknologian asteittainen käyttöönotto vs. nopea integraatio • Teknologian inklusio vs. Digisyrjäytyminen • Manuaalinen työvoima vs. automatisoidut palveluketjut
Yhteisöllisyys, omaehtoisuus ja omavastuus	<p>Mikä on yksilöiden, yhteisöjen ja kolmannen sektorin rooli hyvinvoinnin ylläpitämisessä?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yksityisten rahoitusratkaisujen (esim. vakuutukset) kasvu • Omaishoitajien ja vapaaehtoistyön merkitys, läheisvastuun taloudellinen korvaaminen ja rakenteellinen tukeminen • Kuntien, yhdistysten ja järjestöjen yhteistyöalueet 	<ul style="list-style-type: none"> • Julkinen palveluvastuu korostuu vs. yhteisölläisyys kasvaa • Kolmannen sektorin aktiivisuus vs. passiivisuus/hiipuminen • Passiivisuus vs. aktiivinen itseauttaminen ja osallisuus • Kompensoitu omaishoito vs. ylikuormittuneet läheiset
Turvallisuus ja varautuminen	<p>Kuinka valmiita hyvinvointialueet ja kansalaiset ovat kohtaamaan kriisejä?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kansallinen ohjaus, huoltovarmuus ja puolustuspoliittiset ratkaisut • Digitaalisen infrastruktuurin haavoittuvuus • Kansalaisten varautumiskyky ja resilienssi 	<ul style="list-style-type: none"> • Vahva kansallinen kontrolli vs. alueellinen reagointikyky • Kokonaisturvallisuusmalli (viranomaiset, kansalaiset, järjestöt) vs. sirpaloitunut malli • Proaktiivinen varautuminen vs. reaktiivisuus kriiseihin
Ilmastonmuutos	<p>Miten ilmastonmuutos vaikuttaa alueisiin, väestöön ja palvelujärjestelmiin?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lapin erityisolosuhteet: matkailun vaikutus, tulipaloriskit, logistinen haavoittuvuus • Ilmastopakolaisuus ja kansainvälisen muuttoliikkeen kasvu • Sään ääri-ilmiöiden ja luonnonkatastrofien vaikutus pelastustoimeen 	<ul style="list-style-type: none"> • Hillitty muutos vs. dramaattiset vaikutukset (tulvat, metsäpalot) • Ilmastomyönteinen investointiympäristö vs. haavoittuva infrastruktuuri • Luonnon vetovoima vs. luonnon kuormittuminen
Poliittinen ohjaus ja strateginen suunta	<p>Miten kansallinen päätöksenteko, ohjaus ja lainsäädäntö vaikuttavat hyvinvointialueiden tulevaisuuteen ja liikkumavaraan?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien välinen työnjako, tehtävät ja yhdyspinnat • Lainsäädännön kehitys, lakisääteisten palveluiden mitoitus ja muutokset sekä ja toimeenpanon aikajänne • Kansallisten ohjelmien (esim. huoltovarmuus, pelastustoimi, puolustusratkaisut) vaikutus alueiden rooleihin • Strategisen suunnan jatkuvuus, toimeenpanon aikajänne (hallituskausien vaihtelut) 	<ul style="list-style-type: none"> • Vahva alueellinen autonomisuus vs. keskitetty valtiollinen ohjaus • Pitkäjänteinen strateginen suunta vs. temporela päätöksenteko • Osallistava suunnittelu vs. ylhäältä johdettu toimeenpano

Neljä skenaariota Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle

1. "Ketteryys ja kasvu" – yhdessä uudistuva hyvinvointialue
2. "Vakaasti niukkeneva" – Keskitetty hallinta niukoilla resursseilla
3. "Rakenteellinen lukkiutuminen" – Kriisiytyvä palveluarkkitehtuuri
4. "Haurasta uudistumista" – Epävarmaa ohjausta, mutta paikallisia ratkaisuja

1. "Ketteryys ja kasvu" – yhdessä uudistuva hyvinvointialue

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue onnistuu kääntämään muutoksen mahdollisuudeksi. Väestökehitys on edelleen eriytyvää, mutta myös pienempiin keskuksiin syntyy elinvoimaa – osin digitaalisten ja liikkuvien palveluiden, osin monipaikkaisuuden ansiosta. Työvoiman saatavuutta parannetaan koulutuksella, kansainvälisellä rekrytoinnilla ja tehokkaalla johtamisella.

Rahoitusmalli tarjoaa mahdollisuuden tasapainottaa säästöjä ja investointeja. Alue saa esimerkiksi oikeuden verottaa tai kehittää omaa rahoituspohjaa. Palveluja järjestetään liikkuvasti, digitaalisesti ja hajautetusti: "digi taskussa on lähipalvelua parhaimmillaan". Teknologian hyödyntäminen ulottuu tekoälystä logistiikkaan ja etädiagnostiikkaan – se vapauttaa henkilöstöresursseja ja mahdollistaa parempaa palvelun laatua.

Yhteisöllisyys kasvaa, ja omaishoitajia sekä vapaaehtoistoimintaa tuetaan taloudellisesti ja rakenteellisesti. Turvallisuus rakennetaan kansallisen ohjauksen ja alueellisen reagoinnin yhteispelillä. Poliittinen ohjaus on strategista ja pitkäjänteistä. Ilmastovaikutukset ovat osa kehitystä – ne tuovat mukanaan sekä sopeutumispaineita että vihreän siirtymän mahdollisuuksia.

1. "Ketteryys ja kasvu" – yhdessä uudistuva hyvinvointialue

Monitoimijainen ja resilienssiä kasvattava hyvinvointialue, joka yhdistää teknologiakyvykkyyden, paikallisen elinvoiman ja yhteisöjen tuen.

- ✓ Väestökehitys on eriytyvää, mutta kasvua ja elinvoimaa syntyy myös pienempiin keskuksiin.
- ✓ Teknologia, koulutus ja kansainvälinen työvoima tukevat osaajapulaa – työvoimaa riittää.
- ✓ Rahoituksessa siirrytään yhdistettyyn malliin: tiukkuus ja investointioikeus tasapainossa.
- ✓ Hajautettu palvelumalli yhdistää liikkuvat ja digitaaliset ratkaisut kivijalkoihin.
- ✓ Teknologian laajamittainen käyttöönotto vapauttaa resursseja ja parantaa saavutettavuutta.
- ✓ Yhteisöllisyys ja omavastuu tukevat julkisia palveluja – omaishoivan ja vapaaehtoisuuden rooli kasvaa.
- ✓ Turvallisuusjärjestelmät toimivat kansallisen ohjauksen ja alueellisen reagoinnin tasapainossa.
- ✓ Ilmastonmuutokseen varaudutaan aktiivisesti – huomioidaan myös mahdollisuudet esim. vihreässä siirtymässä.
- ✓ Poliittinen ohjaus on strategista ja pitkäjänteistä.

2. “Vakaasti niukkeneva” – Keskitetty hallinta niukoilla resursseilla

Pohjois-Pohjanmaan väestökehitys tasapainottuu vain näennäisesti: alueen sisällä on suuria rakenteellisia ja ikärakenteen vaihteluita, mutta ne eivät näy strategisessa ohjauksessa riittävästi. Työvoimapula syvenee, erityisesti harvaan asutuilla alueilla, eikä koulutuksen, teknologian tai maahanmuuton keinot riitä sitä ratkaisemaan. Rahoituspohja on niukka ja valtion ohjaus tiukkenee, mikä vähentää hyvinvointialueen omaa liikkumatilaa. Palveluverkko keskitetään entisestään ja saavutettavuuden ongelmat kasvavat. “Resurssien ja palvelujen tasapaino on haasteena”.

Digitaalisia ratkaisuja otetaan käyttöön valikoivasti, mutta teknologian laajempi hyödyntäminen jää toteutumatta investointipaineiden ja osaamisvajeiden vuoksi. Julkinen sektori kantaa päävastuun, mutta yhteisöjen ja omaehtoisuuden rooli jää sivuun.

Varautuminen kriiseihin jää alueelliseksi ja hajanaiseksi. Strateginen suunnittelu ontuu, koska poliittinen ohjaus on lyhytjänteistä ja sirpaloitunutta. Ilmastonmuutoksen vaikutuksia ei huomioida järjestelmällisesti, vaikka ne alkavat näkyä – esimerkiksi yksittäisinä sään ääri-ilmiöinä tai luonnon käyttöön kohdistuvina paineina.

2. “Vakaasti niukkeneva” – Keskitetty hallinta niukoilla resursseilla

Palvelujärjestelmä selviää juuri ja juuri – mutta kansalaisten kokema saavutettavuus, ennakoitavuus ja oikeudenmukaisuus heikentyvät.

- ✓ Väestökehitys tasapainoilee koko alueella ilman voimakkaita eroja.
- ✓ Työvoimapula syvenee, eikä teknologinen kehitys tai koulutus ehdi kompensoida sitä.
- ✓ Valtion rahoitus kiristyy ja ohjaus vahvistuu – alueen omat liikkumavarat vähäiset.
- ✓ Palvelurakenne keskitetään tehokkuuden nimissä – saavutettavuuden haasteet kasvavat.
- ✓ Teknologian hyödyntäminen jää osittaiseksi, mikä ylläpitää eriarvoisuutta.
- ✓ Julkinen sektori kantaa päävastuun – omaehtoisuudelle ei synny riittäviä rakenteita.
- ✓ Varautuminen jää alueelliseksi ja reaktiiviseksi.
- ✓ Ilmastonmuutoksen vaikutukset jäävät vähälle huomiolle – riskien ennakointi puutteellista.
- ✓ Poliittinen ohjaus on lyhytjänteistä, suunnanvaihdokset vaikeuttavat strategista työtä.

3. “Rakenteellinen lukkiutuminen” – Kriisiytyvä palveluarkkitehtuuri

Pohjois-Pohjanmaa ajautuu yhä syvempään rakenteelliseen eriytymiseen. Väestö vähenee useimmissa osissa aluetta, mutta Oulu kasvaa nopeasti. Tämä kaksijakoisuus aiheuttaa jännitteitä: “Oulun ja kehyskuntien väestö kasvaa, muu alue vähenee. Iso ero.”

Työvoimapula on kroonistunut, ja osaajien saatavuus on kriittinen ongelma erityisesti viheralueilla. Teknologian käyttö jää pistemäiseksi, eikä se ratkaise resurssiongelmia. Palvelut keskitetään entistä vahvemmin, mutta tehokkuus ei tuo saavutettavuutta – ja osa ihmisistä jää palveluiden ulkopuolelle. “Palveluverkon muutos aiheuttaa alueen tyhjentymistä”.

Rahoitusmalli ei vastaa alueellisia tarpeita, ja päätöksenteko hidastuu. Kolmannen sektorin rooli ei kasva, ja omaishoito jää ilman riittäviä tukirakenteita. Turvallisuus ja kriisivalmius jäävät reaktiiviseksi. Poliittinen ohjaus on epävakaata, ja skenaariotyössä esiin noussut pelko “paluu kuntapohjaiseen malliin tai täydelliseen valtiollistamiseen” alkaa tuntua todelliselta. Ilmastonmuutoksen vaikutuksia ei ennakoida, ja osa elinkeinoista joutuu niiden myötä vaikeuksiin.

3. “Rakenteellinen lukkiutuminen” – Kriisiytyvä palveluarkkitehtuuri

Palvelujärjestelmä ajautuu kriisiin, jossa niukat resurssit ja keskittyvä väestökehitys syövät alueellista tasaa arvoa.

- Väestönkehitys eriytyy voimakkaasti – Oulu kasvaa, muu alue kuihtuu.
- Työvoimapula syvenee ja vaikuttaa jo peruspalvelujen järjestämiseen.
- Valtion rahoitusmalli ei vastaa alueellisia tarpeita – päätöksenteko jää hitaaksi.
- Palvelut keskitetään yhä enemmän kasvukeskuksiin – syrjäseuduilla palvelut karkaavat.
- Teknologian käyttö rajallista – etenkin investointien puutteen ja osaamisvajeen vuoksi.
- Julkinen sektori ylikuormittuu – yhteisölähtöisyys jää puheisiin.
- Varautuminen ja huoltovarmuus jäävät reaktiiviseksi.
- Ilmastonmuutos jää marginaaliin, vaikka sen vaikutukset alkavat näkyä erityisesti reuna-alueilla.
- Poliittinen ohjaus vaihtelevaa – pitkän aikavälin linjat puuttuvat.

4. “Haurasta uudistumista” – Epävarmaa ohjausta, mutta paikallisia ratkaisuja

Väestökehitys säilyy osin tasaisena, mutta alueiden sisäinen eriytyminen on selvästi nähtävissä. Oulun kehyskunnat houkuttelevat uusia asukkaita, mutta laajempi väestön väheneminen jatkuu. Työvoiman saatavuuteen on kehitetty yksittäisiä ratkaisuja, kuten englanninkieliset palvelupolut tai liikkuvien palvelujen tukeminen - “vieraskielisen työvoiman tukeminen voi purkaa jonoja ja helpottaa saatavuutta.”

Rahoitus on edelleen niukkaa, mutta alueilla tehdään tarkkaan kohdennettuja investointeja. Palveluja pyritään viemään lähemmäs ihmisiä digitaalisesti ja liikkuvien yksiköiden kautta. Teknologian käyttö lisääntyy, mutta kehitys on osin sattumanvaraista ja riippuvainen yksittäisistä resursseista tai hankkeista.

Yhteisöjen roolia tunnistetaan ja arvostetaan, mutta rakenteita niiden tueksi ei kehitetä systemaattisesti. Turvallisuudessa painottuu alueellinen reagointikyky. Poliittinen ohjaus elää hallituskausien mukaan ja yhteinen strateginen suunta jää epämääräiseksi. Ilmastovaikutukset huomioidaan vain osittain, esimerkiksi matkailun ja energiantuotannon näkökulmasta.

4. “Haurasta uudistumista” – Epävarmaa ohjausta, mutta paikallisia ratkaisuja

Edetään osin oikeaan suuntaan, mutta ilman kokonaisvaltaista ohjausta ja riittävää investointikykyä uudistukset jäävät sirpaleisiksi.

- Väestökehitys pysyy vakaana, mutta taustalla piilee alueellisia eroja.
- Teknologiaa, koulutusta ja maahanmuuttoa hyödynnetään – mutta työvoiman saatavuus silti haavoittuvaa.
- Rahoitusmalli kiristyy, ja alueet joutuvat sopeuttamaan toimintaansa.
- Palveluita kehitetään hajautetummiksi, etenkin digitaalisesti ja liikkuvina palveluina.
- Teknologiaratkaisut jäävät osin vajaiksi – saavutettavuus paranee, mutta digikuilut jäävät.
- Yhteisölähtöisiä ratkaisuja etsitään, mutta rakenteita ei rakenneta systemaattisesti.
- Turvallisuus nojaa alueelliseen reagointikykyyn.
- Ilmastovaikutuksia ei huomioida kattavasti – lähinnä yksittäisiä mukautumistoimia.
- Poliittinen ohjaus jakautunutta ja tempoilevaa.

Neljä skenaariota Lapin hyvinvointialueelle

1. Rajojen Lappi
2. Tasapainon tie
3. Haavoittuva hajautus
4. Kriittinen käänne

1. Rajojen Lappi

Lapin kansainvälinen asema vahvistuu, kun rajan yli suuntautuva liikkuvuus, matkailu ja työperäinen maahanmuutto tuovat elinvoimaa ja väestön kasvua. “Pohjois-Ruotsin ja Norjan kehitys vaikuttaa jo nyt” – ja tulevaisuudessa tämä vaikutus vain kasvaa. Monikulttuurinen palvelurakenne edellyttää kuitenkin merkittäviä panostuksia kotoutumiseen, kielitaitoon ja yhteisöllisyyteen. Työvoiman saatavuus helpottuu osin, mutta integraation hitaus ja osaajapula erityisesti harva-alueilla vaatii uusia ratkaisuja. Rahoitusta tukevat kansainväliset investoinnit ja vihreän siirtymän mahdollisuudet, mutta geopoliittiset riskit – kuten rajaturvallisuus ja kriisivarautuminen – asettavat alueelle uudenlaisia paineita. Palveluja joudutaan muotoilemaan uudelleen: liikkuvat ratkaisut ja digitaalisuus auttavat paikkaamaan resurssien keskittymistä. Teknologialla saavutetaan uusia väestöryhmiä, mutta samalla on huolehdittava, että kukaan ei jää yksin. Rajojen Lappi on mahdollisuus – mutta vain, jos kansainvälisyyttä kyetään hallitsemaan aidosti inhimillisellä otteella.

1. Rajojen Lappi

Kansainvälinen Lappi kasvaa monikulttuurisesti, mutta väestön ikääntyminen ja kotoutumisen haasteet vaativat uudenlaisia ratkaisuja.

- Väestökehitys: Kansainvälinen muuttoliike tuo kasvua, mutta väestön ikärakenne haastaa palveluja
- Työvoiman saatavuus: Monikielinen työyhteisö ja kv-rekrytointi onnistuu osin, mutta integraatio vie aikaa
- Rahoitus ja talous: Kansainväliset investoinnit ja vihreä siirtymä tukevat rahoitusta, mutta riskejä on
- Palveluverkon muutos: Liikkuvat ja digitaaliset ratkaisut tasapainottavat keskittämistä
- Teknologian hyödyntäminen: Tekoäly ja digipalvelut palvelevat useita kieli- ja kulttuuritaustoja
- Yhteisöllisyys ja omaehtoisuus: Kulttuurienvälinen yhteisöllisyys kasvaa, mutta jännitteitä syntyy
- Turvallisuus ja varautuminen: Geopoliittinen asema tuo resursseja, mutta myös kohonneita riskejä
- Poliittinen ohjaus ja strateginen suunta: Lapin ääni vahvistuu kansallisessa päätöksenteossa
- Ilmastonmuutos ja ympäristövaikutukset: Lapin luonto vetovoimatekijänä ja suojelun kohteena; matkailu sopeutuu

2. Tasapainon tie

Lapin kehitys perustuu alueellisesti eriytyviin mutta hallittuihin muutoksiin. Osa alueista kasvaa ja monipaikkaisuus yleistyy, kun taas toiset alueet taantuvat – mutta palvelurakenne kykenee mukautumaan. Väestön ikärakenne muuttuu, mutta aktiiviset yhteisöt, joustavat työnkuvat ja teknologian laaja hyödyntäminen pitävät yllä palvelujen saavutettavuutta: “Palvelut viedään sinne, missä ihmiset ovat”. Työvoiman saatavuuteen vastataan koulutuksen alueellisella kehittämisellä, vetovoimatyöllä ja teknologian tuella. Taloudellisesti alue hyötyy vihreistä investoinneista ja suunnitelmallisesta varautumisesta, mutta pysyy myös riippuvaisena valtion ohjauksesta. Palveluverkko rakentuu hajautettuna mallina, jossa sekä liikkuvat että digitaaliset palvelut täydentävät kivijalkaverkostoa. Yhteisöllisyys ja omahoiva tukevat järjestelmän kantavuutta – erityisesti alueilla, joilla väestö ikääntyy. Kansallinen ja alueellinen turvallisuusjärjestelmä toimii saumattomasti, ja poliittinen ohjaus on pitkäjänteistä.

2. Tasapainon tie

Alueellisesti eriytyvä mutta hallittu kehitys yhdistää teknologiset ratkaisut, yhteisöt ja joustavat palvelumallit vakaaksi tulevaisuudeksi.

- Väestökehitys: Kasvu ja taantuma vaihtelevat alueittain, monipaikkaisuus tuo joustoa
- Työvoiman saatavuus: Työvoimapulaa helpotetaan joustavilla työjärjestelyillä ja teknologialla
- Rahoitus ja talous: Rahoitusta ohjataan tehokkuuden mukaan, mutta alue saa osansa kehityspanoksista
- Palveluverkon muutos: Monimuotoiset ratkaisut lisäävät saavutettavuutta, paikalliset verkostot vahvoja
- Teknologian hyödyntäminen: Teknologia tehostaa palveluja ja vapauttaa työvoimaa
- Yhteisöllisyys ja omaehtoisuus: Omahaiva, yhteisöt ja kolmas sektori vahvistuvat julkisen rinnalla
- Turvallisuus ja varautuminen: Varautumista johdetaan yhteistyössä kansallisesti ja paikallisesti
- Poliittinen ohjaus ja strateginen suunta: Poliittinen suunta selkiytyy, strategiatyö johdonmukaista
- Ilmastonmuutos ja ympäristövaikutukset: Vihreä siirtymä luo uutta elinkeinopohjaa

3. Haavoittuva hajautus

Haavoittuvassa hajautuksessa Lappi jatkaa demografista sirpaloitumistaan. Vaikka jotkin kunnat pystyvät tarjoamaan vetovoimaa, useat pienet paikkakunnat jäävät vaille väestönkasvua, ja palvelutarpeet kasaantuvat yhä iäkkäämmälle väestölle. Työvoiman saatavuus heikkenee erityisesti perifeerisimmillä alueilla, eikä koulutusjärjestelmä kykene tarjoamaan riittävästi paikallisesti kiinnittyviä osaajia. Palvelujärjestelmässä on tehottomuutta: “Viheralueilla (perifeerisillä alueilla) on ammattilaisia, jotka joutuvat tekemään muuta kuin omaa osaamistaan”. Rahoitus ei seuraa palvelutarvetta, ja talouden kantokyky vaihtelee rajusti kunnittain. Palveluiden keskittäminen etenee resurssien puutteessa, mutta digitaaliset ratkaisut eivät korvaa fyysisiä palveluita täysimääräisesti. Teknologiapanokset jäävät hajanaisiksi, eikä kehitys etene yhdenvertaisesti. Kolmannen sektorin ja yhteisöjen rooli kasvaa paikoin, mutta myös yhteisöllinen kantokyky voi uupua. Varautumisen ja turvallisuuden osalta korostuvat erot – osa alueista kykenee vastaamaan kriiseihin, osa ei. Poliittinen ohjaus on sekavaa ja lyhytjänteistä. Haavoittuva hajautus voi säilyttää tuttuja rakenteita, mutta pitkässä juoksussa se uhkaa kuluttaa Lapin kantavan pohjan.

3. Haavoittuva hajautus

Palveluiden ja väestön hajautuminen tuo saavutettavuuden ongelmia ja epätasa-arvoa, vaikka yhteisöissä on vielä paikallista voimaa.

- Väestökehitys: Väestö ikääntyy ja hajaantuu – palvelutarpeet kasautuvat epätasaisesti
- Työvoiman saatavuus: Paikallista osaamista ei saada riittävästi käyttöön, koulutus ei kohtaa tarpeita
- Rahoitus ja talous: Rahoitus ei seuraa palvelutarvetta – osa alueista jää paitsioon
- Palveluverkon muutos: Keskittäminen vaikeuttaa saavutettavuutta harva-alueilla
- Teknologian hyödyntäminen: Investointien hajanaisuus näkyy palvelujen eritasoisuutena
- Yhteisöllisyys ja omaehtoisuus: Yhteisöjen kantokyky vaihtelee – osa alueista jää yksin
- Turvallisuus ja varautuminen: Resurssipula heikentää pelan toimintavarmuutta
- Poliittinen ohjaus ja strateginen suunta: Valtakunnallinen linjattomuus vaikeuttaa alueellista ennakkointia
- Ilmastonmuutos ja ympäristövaikutukset: Ilmastoriskit lisääntyvät, varautuminen ei riitä

4. Kriittinen käänne

Lapin väestökehitys kääntyy jyrkästi laskuun. Väestö vähenee useilla alueilla, ja elinvoima kapenee erityisesti pienissä kunnissa. Työvoimapula syvenee, ja erityisesti sote-henkilöstön saatavuus ajautuu kriisiin – “Lapin hv-alueella henkilöstön eläköityminen on voimakkainta koko maassa”. Rahoitusmallit eivät enää kohtaa alueen tarpeita, ja palveluiden sopeuttaminen etenee laaja-alaisesti. Keskittyminen kiihtyy, palvelut häviävät pieniltä paikkakunnilta ja liikkuvien tai digitaalisten ratkaisujen kantokyky ylittyy. Teknologia ei pelasta – investointivaje, osaamispuutteet ja sähköriippuvuuden haavoittuvuus muodostavat pullonkauloja. Yhteisöt sirpaloituvat, ja kansalaisten luottamus julkiseen sektoriin horjuu. Turvallisuudessa ja varautumisessa tapahtuu murtumia: kriisitilanteissa ei ole kapasiteettia reagoida nopeasti eikä kattavasti. Poliitiikka jakautuu, ja päätöksenteon tempo ja suunnanmuutokset heikentävät strategista yhtenäisyyttä. Ilmastonmuutoksen vaikutukset – matkailun haavoittuvuus, luonnon kantokyky, logistiset riskit – realisoituvat ilman riittävää reagointia. Kriittinen käänne on varoituskuva: se osoittaa, mitä voi tapahtua, jos muutosta ei johdeta tietoisesti ja yhteisesti.

4. Kriittinen käänne

Rakenteellinen väestökato, työvoimapula ja rahoitusvaje johtavat ylikuormittuvaan järjestelmään ja hauraaseen alueelliseen turvallisuuteen.

- Väestökehitys: Väestö vähenee laajasti, muuttoliike suuntautuu pois alueelta
- Työvoiman saatavuus: Työvoimapula syvenee, koulutetut muuttavat pois
- Rahoitus ja talous: Sopeutus syvenee, omaa veropohjaa ei saada rakennettua
- Palveluverkon muutos: Palvelut katoavat pieniltä paikkakunnilta, keskittyvät kapeasti
- Teknologian hyödyntäminen: Digin varaan lasketaan liikaa – osa jää palvelujen ulkopuolelle
- Yhteisöllisyys ja omaehtoisuus: Epäluottamus julkiseen sektoriin lisääntyy, yhteisöt sirpaloituvat
- Turvallisuus ja varautuminen: Turvallisuus uhkaa romahtaa kriisitilanteessa, puuttuu paikallinen kapasiteetti
- Poliittinen ohjaus ja strateginen suunta: Päätöksenteko pirstaloituu, luottamus murenee
- Ilmastonmuutos ja ympäristövaikutukset: Ympäristön kantokyky ylittyy, ekosysteemit vaarantuvat

Pohjois-Suomen yhteiset skenaariot

1. Yhteinen suunta – syvenevän yhteistyön skenaario
2. Yhteinen näyttämö – yhteistyötä tarpeen mukaan
3. Kaksi reittiä – hajautuvan kehityksen skenaario

1. Yhteinen suunta – syvenevän yhteistyön skenaario

Pohde ja Lapha rakentavat yhteisen strategisen suunnan, jossa jaetaan resurssit, tietojärjestelmät, osaaminen ja vastuuta. Tämä mahdollistaa kustannustehokkuutta ja yhdenvertaisuutta koko pohjoisen alueella.

- Väestökehitys: Alueiden demografiset erot hyväksytään, ja palvelurakenteet sopeutetaan yhteisin periaattein.
- Työvoima: Yhteiset osaajapolut, koulutusyhteistyö ja henkilöstön liikkuvuuden helpottaminen ratkaisevat kriittiset saatavuusongelmat.
- Rahoitus ja talous: Hankintoja, investointeja ja järjestämistä ohjataan yhteisesti. “Yhteinen APTJ mahdollistaa myös paremman henkilöstön käytön.”
- Palveluverkko: Tehdään työnjakoa ja sovitaan erityisvastuualueista – erikoispalvelut ja harvinaiset palvelut keskitetään tehokkaasti.
- Teknologia: Yhteiset digialustat ja tekoälyn hyödyntäminen skaalautuvat koko alueella.
- Yhteisöllisyys: Kolmannen sektorin ja yhteisöjen roolia vahvistetaan yhteisillä toimintamalleilla.
- Turvallisuus ja varautuminen: Varautumissuunnitelmat laaditaan ja harjoitellaan yhdessä. “YYA-sopimuksella” -tyyppiset järjestelyt ohjaavat toimintaa.
- Ilmastonmuutos: Yhteiset vaikutusarviot ja vihreän siirtymän investointien koordinointi koko YTA-alueella.
- Poliittinen ohjaus: Luottamusta rakennetaan molempien alueiden luottamushenkilötasolla. “Olisi hyvä tavata naapurialueiden päättäjiä.”

Malli tarjoaa perustan koko pohjoisen hyvinvointialueyhteistyölle – mahdollisesti tulevaisuudessa laajempaan hallinnolliseen yhdentymiseen.

2. Yhteinen näyttämö – yhteistyötä tarpeen mukaan

Pohde ja Lapha jatkavat rinnakkaista kehitystä, mutta tekevät yhteistyötä valikoiduissa, strategisissa kysymyksissä – kuten varautumisessa, tietyissä palveluissa ja koulutuksessa.

- Väestökehitys: Molemmat alueet kehittävät omia mallejaan, mutta tunnistavat yhteiset megatrendit ja hyödyntävät yhteistä tietopohjaa.
- Työvoima: Tunnistetaan yhteisiä haasteita, mutta ratkaisuja kehitetään pääosin aluekohtaisesti. Osaajakoulutus voi olla yhteistä.
- Rahoitus: Rahoitusjärjestelmät toimivat erillisesti, mutta tehdään yhteisiä suurhankintoja ja koordinoidaan investointeja tarvittaessa.
- Palveluverkko: Erikoistumista harkitaan valikoidusti. Palveluverkkoa tarkastellaan kuitenkin pääosin aluekohtaisesti.
- Teknologia: Kehitetään yhteisiä kokeiluja (esim. TestLab-malli), mutta käyttöön otto jää alueiden vastuulle.
- Yhteisöllisyys: Kolmannen sektorin mallit ja järjestökumppanuudet kehittyvät omilla painotuksilla, mutta hyviä käytäntöjä jaetaan.
- Varautuminen: Yhteiset harjoitukset ja koordinoitu kriisinhallinta muodostavat yhteistyön ytimen.
- Ilmastonmuutos: Vaikutuksia seurataan yhteisesti, mutta toimet ja sopeutuminen ovat alueellisesti ohjattuja.
- Poliitiikka: Luottamustasolla pyritään vuoropuheluun, mutta yhteistä ohjausrakennetta ei rakenneta.

Tämä skenaario korostaa “tilannekohtaisesti järkevää yhteistyötä” ja säilyttää alueellisen autonomian.

3. Kaksi reittiä – hajautuvan kehityksen skenaario

Pohde ja Lapha kehittyvät omiin suuntiinsa – yhteistyötä ei systematisoida, vaan alueet kilpailevat samoista resursseista ja investoinneista.

- Väestökehitys: Molemmat alueet ajautuvat omiin demografisiin haasteisiinsa, eikä yhteistä väestöstrategiaa muodostu.
- Työvoima: Työvoimapula kärjistyy kilpailuksi: “Työvoimapulaan yhteisiä ratkaisuja kuin oltaisiin kilpailijoita” jää vain toiveeksi.
- Rahoitus: Alueet käyvät omia sopeutustaistelujaan, eikä resurssien jakamiseen tai yhteishankintoihin löydy tahtoa.
- Palveluverkko: Palveluita keskitetään omissa maakunnissa, mikä lisää kustannuksia ja vähentää synergiaa.
- Teknologia: Kehitystä tehdään erillään – päällekkäisyydet lisääntyvät, eikä skaalautuvuutta saavuteta.
- Yhteisöllisyys: Kumppanuusmallit kehittyvät erisuuntaisesti, mikä estää toimintamallien yhteensopivuuden.
- Turvallisuus ja varautuminen: Varautuminen on paikallista. “Yhteiset varautumissuunnitelmat” jäävät toteutumatta.
- Ilmastonmuutos: Kukin alue reagoi erikseen, mikä johtaa koordinoimattomiin ja tehottomiin sopeutumismalleihin.
- Poliittinen ohjaus: Luottamuksen puute heijastuu päättäjien yhteistyöhalukkuuteen.

Tämä skenaario korostaa hajanaisuuden riskejä – erityisesti varautumisessa, teknologiassa ja työvoiman hallinnassa.

Varautumissuunnitelma – toimenpiteet, jota suositellaan tehtäväksi joka tapauksessa

1. Vahvistakaa yhteistyörakenteet alueiden välillä

- Yhteistyö ei ole vaihtoehto, vaan elinehto. Riippumatta siitä, mihin suuntaan väestökehitys, rahoitus tai geopoliittinen tilanne kehittyi, yhteinen ymmärrys tilannekuvasta ja strateginen koordinaatio ovat kestävän palvelujärjestelmän perusta.
- Rakentakaa toimiva rakenne hyvinvointialueiden poliittiselle ja viranhaltijayhteistyölle, esim. yhteiset kehittämissuunnitelmat tai YTA-konttori.

2. Satsakaa osaavan työvoiman saatavuuteen

- Kaikissa skenaarioissa korostuu työvoiman kriittinen merkitys. Tarvitaan sekä paikallisia ratkaisuja että yhteistä edunvalvontaa mm. koulutuspaikkojen ja maahanmuuton suhteen.
- Yhteiset koulutusrakenteet, urapolut ja liikkuvuutta tukevat järjestelmät vähentävät keskinäistä kilpailua ja parantavat vetovoimaa.

3. Kehittäkää palvelujärjestelmän joustavuutta

- Järjestelmän on oltava kykenevä reagoimaan nopeasti muuttuviin tilanteisiin – olipa kyseessä muuttoliike, kriisitilanne tai taloudellinen paine.
- Siksi kannattaa panostaa muuntojoustaviin palvelurakenteisiin, liikkuviin ja digitaalisiin ratkaisuihin sekä toimintojen uudelleenmuotoiluun yhdessä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa.

4. Rakentakaa yhteistä digitaalista selkärangaa

- Yhteinen APTJ ja digiratkaisut eivät ole pelkästään tehokkuustavoite, vaan elinehto osajapulaan, palvelujen saatavuuteen ja tiedolla johtamiseen vastaamisessa.
- Tekoälyn, etäpalvelujen ja tietojohdamisen ratkaisut tulee suunnitella skaalautuviksi yli alue- ja sektorirajojen.

5. Investoikaa yhteiseen varautumiseen ja kokonaisturvallisuuteen

- Epävarmuuksien maailmassa yhteinen varautuminen on kriittistä. On rakennettava yhtenäisiä toimintamalleja kriisivalmiuteen, kyberturvaan ja pelastuspalveluiden koordinointiin.
- Myös siviilivalmiuden kehittäminen ja kansalaisten omaehtoinen varautuminen tulee ottaa strategiseksi painopisteeksi.

6. Ottakaa sidosryhmät mukaan – yhteisöt, kunnat ja järjestöt

- Yhteisöllisyys, omaehtoisuus ja läheisvastuu voivat tukea järjestelmää, mutta se edellyttää rakenteellista tukea.
- Tehkää yhteinen malli kolmannen sektorin ja kuntien kanssa ennaltaehkäisevän työn ja hyvinvoinnin edistämisen järjestämiseen.

7. Johtakaa tulevaisuutta, ei vain nykyhetkeä

- Tarvitaan pitkän aikavälin strategista suunnittelua, joka ei jää vain reaktiiviseksi. Ennakoiva tilannekuva, yhteinen tulevaisuustieto ja vaihtoehtojen aktiivinen pohdinta auttavat ohjaamaan toimintaa myös muutosten keskellä.
- Kehittäkää ennakkointikyvykkyyttä osaksi johtamis- ja päätöksentekorakenteita.

4. Tulevaisuusksauksen laadinta ja tuki hyvinvointialueiden strategiatyöhön

Näin tulevaisuuskaatsaus laadittiin

Tulevaisuuskaatsausta laadittiin kolmesta suunnasta: 1) tilastotiedot 2) haastattelut 3) työpajat. Lisäksi hyödynnettiin alueen omien ja muiden asiantuntijoiden laatimia tulevaisuusaineistoja. Näin varmistettiin, että tulevaisuuden skenaarioiden laatimisessa on käytettävissä riittävän laajat ja toisiaan täydentävät näkökulmat. Haastattelut toteutettiin molemmille hyvinvointialueille samanmuotoisina henkilökohtaisina etähaastatteluina. Myös työpajojen sisällöt olivat molemmille alueille samat. Pohjois-Pohjanmaalla toteutettiin erilliset työpajat laajennetulle johtoryhmälle ja luottamushenkilöistä koostuvalle tulevaisuuslautakunnalle. Lapissa työpajaan osallistuivat johtoryhmän jäsenet. Pohjois-Pohjanmaan työpajat toteutettiin paikan päällä ja Lapissa etäyhteydellä.

Loppuraporttiin sisällytettiin tilastotiedoista, haastatteluista ja työpajoista sekä yksityiskohtaiset tulokset että tiivistetyt yhteenvedot ja johtopäätökset. Yhteenvedoja laadittiin sekä hyvinvointialuekohtaisesti että molempien hyvinvointialueen tietoja yhdistellen. Lisäksi pyrittiin tunnistamaan hyvinvointialueita yhdistäviä ja erottavia tekijöitä.

Tulevaisuuskaatsauksen keskeisin osa on hyvinvointialuekohtaiset ja hyvinvointialueita yhdistävät tai erottavat skenaariot tulevaisuudesta. Molemmille alueille laadittiin neljä aluekohtaista ja kolme yhteistä skenaariota.

Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueiden nykytila tiivistetyssä muodossa ilmaistuna

”Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueiden toimintaympäristö on monimuotoinen ja haastava. Väestön ikääntyminen, keskittyminen ja maahanmuutto tuovat mukanaan erityisiä haasteita sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluille. Taloudelliset resurssit ovat tiukat, ja kustannusten hallinta on keskeinen haaste. Ilmastonmuutoksen vaikutukset ja kestävien ratkaisujen edistäminen ovat tärkeitä, mutta niiden toteuttaminen vaatii suunnittelua ja resursseja. Innovaatio ja teknologia voivat parantaa palvelujen tehokkuutta ja laatua, mutta niiden käyttöönotto vaatii investointeja ja osaamista. Alueellinen yhteistyö ja kolmannen sektorin rooli ovat merkittäviä niin hyvinvoinnin edistämisessä kuin turvallisuuden tunteen vahvistamisessa.”

Visio Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueille

”Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueet ovat innovatiivisia ja resilienssiä kasvattavia alueita, joissa teknologia, yhteisöllisyys ja ympäristöystävällisyys kulkevat käsi kädessä. Hyvinvointialueet tarjoavat laadukkaita ja saavutettavia sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluja kaikille asukkailleen, yleistä hyvinvointia ja turvallisuutta parantaen.”

Tavoitteet:

- **Laadukkaat ja saavutettavat palvelut:** Tarjoamme kaikille asukkaille yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut.
- **Kestävä kehitys:** Edistämme ympäristöystävällisiä ratkaisuja ja vihreää siirtymää.
- **Yhteisöllisyys:** Vahvistamme yhteisöjen ja kolmannen sektorin roolia hyvinvoinnin edistämisessä.
- **Taloudellinen vakaus:** Kohdennamme resurssit tehokkaasti ja varmistamme palvelujen taloudellisen kestävyuden.

Keskeiset strategiset elementit

1. Väestön hyvinvointi ja yhdenvertaisuus

- Ikääntyvä väestö: Tarjoamme ikääntyvälle väestölle laadukkaita ja saavutettavia palveluja, jotka tukevat heidän hyvinvointiaan ja toimintakykyään.
- Monikulttuurisuus: Edistämme kotoutumista ja yhdenvertaisuutta, jotta kaikki asukkaat voivat tuntea olonsa tervetulleiksi ja osallisiksi.

2. Innovaatio ja teknologia

- Digitaaliset palvelut: Hyödynnämme uusinta teknologiaa, kuten tekoälyä ja robotiikkaa, parantaaksemme palvelujen saatavuutta ja tehokkuutta.
- Liikkuvat palvelut: Tarjoamme liikkuvia palveluja, jotka tuovat hoidon ja avun lähemmäs asukkaita, erityisesti harvaan asutuilla alueilla.

3. Ympäristö ja kestävä kehitys

- Ilmastonmuutoksen torjunta: Panostamme ympäristöystävällisiin ratkaisuihin ja vihreään siirtymään, jotka tukevat alueen kestävä kehitystä.
- Luonnon arvostus: Suojellemme ja arvostamme alueen ainutlaatuista luontoa, joka on tärkeä osa asukkaiden hyvinvointia.

4. Yhteisöllisyys ja yhteistyö

- Yhteisöjen voima: Vahvistamme yhteisöjen ja kolmannen sektorin roolia hyvinvoinnin edistämässä ja tuemme omaehtoisuutta ja vapaaehtoistyötä.
- Alueellinen yhteistyö: Teemme tiivistä yhteistyötä kuntien, järjestöjen ja yksityisen sektorin kanssa, jotta voimme tarjota parhaita mahdollisia palveluja.

5. Taloudellinen vakaus ja resurssien tehokas käyttö

- Rahoitus ja investoinnit: Kohdennamme resurssit tehokkaasti ja panostamme yhteisiin hankintoihin ja investointeihin, jotka tuovat kustannustehokkuutta.
- Kustannusten hallinta: Hallitsemme kustannuksia ja varmistamme, että palvelut ovat taloudellisesti kestäviä.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialuestrategia

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategia

PALVELULUPAUS

Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus
– yhdessä tehden

ARVOT – HYVINVOINTIALUEEN TÄHDET

- ★ Näemme **ihmisen**
- ★ Kohtaamme **ammattitaidolla**
- ★ Edelläkävijänä **vaikuttavuudessa**

PAINOPISTEET JA STRATEGISET PERIAATTEET

Ihmistä varten

1. Osallisuus, varhainen tuki sekä omaehtoinen terveyden ja hyvinvoinnin parantaminen painottuvat.
2. Palvelut ovat tarpeenmukaiset ja lähellä monin eri tavoin.
3. Palvelujärjestelmä on yhteen sovitettu.

Parhaat osaajat

7. Henkilöstö osallistuu ja kehittää vaikuttavaa toimintaa.
8. Hyvinvointialue on arvostettu työnantaja ja kouluttaja.
9. Johtaminen tukee henkilöstön työhyvinvointia ja osaamisen kehittämistä.

Vaikuttavasti yhdessä

4. Ennaltaehkäisevät ja perustason palvelut vahvistuvat.
5. Palvelujen verkostoa uudistetaan yhteistyössä kuntien, yritysten ja järjestöjen kanssa.
6. Kustannuskehitys vastaa rahoitusta.

Rohkeasti uutta

10. Johtamis- ja toimintamallit uudistuvat.
11. Tieto, tutkimus ja käytännön kokeilut ohjaavat kohti vaikuttavia toimintamalleja.
12. Uudistaminen kuuluu kaikille.

Pohjois-Pohjanmaan strategia on pääosin kestänyt hyvin aikaa. Strategia on laadittu hyvinvointialueen aloittamistilanteessa, jolloin kaikki taloudelliset, toiminnalliset ja alueelliset haasteet eivät olleet vielä näkyvissä. Strategiassa korostuvat pehmeät arvot, joita on talouden tiukentuessa haastettu. Strategian päivittämiseen uutta valtuustokautta ajatellen on hyvä lähteä nyt laaditun tulevaisuus-katsauksen ja sen sisältämien skenaarioiden pohjalta.

Lapin hyvinvointialuestrategia

VISIO

Lapissa elämme hyvää ja turvallista elämää. Meillä ihmiset ja palvelut kohtaavat oikeissa paikoissa oikeaan aikaan.

MISSIO

Olemme turvallinen kumppani läpi elämän.

ASIAKASKOKEMUS

HENKILÖSTÖKOKEMUS

VAIKUTTAVUUS

TALOUDEN TASAPAINO

HYVÄ JOHTAMINEN

YHDENVERTAINEN

VASTUULLINEN

LUOTETTAVA

INHIMILLINEN

Lapin strategia on pääosin kestänyt hyvin aikaa. Strategia on laadittu hyvinvointialueen aloittamistilanteessa, jolloin kaikki taloudelliset, toiminnalliset ja alueelliset haasteet eivät olleet vielä näkyvissä. Strategiassa korostuvat pehmeät arvot, joita on talouden tiukentuessa haastettu. Strategian päivittämiseen uutta valtuustokautta ajatellen on hyvä lähteä nyt laaditun tulevaisuus-katsauksen ja sen sisältämien skenaarioiden pohjalta.

FCG.